

29.4
13
IOANNIS STEPHANI PÜTTERI

I. V. L.

LIBELLVS

DE

PRAEVENTIONE

ATQVE INDE NATA

PRAESCRIPTIONE FORI

TVM GENERATIM TVM IN SPECIE

• QVOD AD

AVGVSTISSIMA

IMPERII TRIBVNALIA

ATTINET

CVM

PRAEFATIONE

IOANNIS GEORGII ESTORIS

IVRISCONSULTI ET ANTECESSORIS.

MARBVRGI EX OFFICINA MÜLLERIANA.

20.4

IOANNIS STEPHANI PATTERI

LIBELLVS

DE

PRAEVENTIONE

ATQVE INDE NATA

PRÆSCRIPTIONE FORI

TM GENERATIM TM IN SPECIE

• QVO AD

AVGVSTISSIMA

IMPERII TRIBVNALLA

ATQVE

PRÆSENTATIONE

IOANNIS GEORGI ESTORII

STRENGTHENED BY ANTECEDENTS

MARBRGI BY OFFICINA MALLERIANA

LECTVRIS

S. P. D.

IOAN. GEORGIVS ESTOR.

DE
IVRISDICTIONIS SVPREMORVM
IMPERII TRIBVNALIVM ANTEOCCVPATIONE
SPICILEGIVM.

I.

DE AVCTORE EIVSQUE OPVSCVLO.

ROgatus quaedam praefari elegantiori opusculo, quod *de praeventione atque inde nata praescriptione fori, speciatim summorum imperii tribunalium*, agit, argumento sane, in quo multum est negotii laborisque, videor mihi recte iudicasse, si dicam, ornatissimum PÜITTERVM in re pergravi ita fuisse versatum, ut spem meam, ad quam primo deuolvebar, nunc me haud fefellisse, exploratum habeam. Enimuero non

tantum edolauit eruditus auctor hoc argumen-
tum, sed etiam diligenter rem elaborauit, quam
isti, quos practicos vocamus, sic pertractaue-
runt, vt infima summis paria fecerint, turba-
rint et miscuerint. Mirum profecto, auctorem,
qui vix annos habet vnde viginti, rem confe-
cisse, quam non nisi a iuris perito veterano,
multoque vsu praestante, expectauissem. Sed
quod laudi eius sufficit, magno iuris sacerdo-
ti IVSTO HENNINGIO BOEHMERO se probauit Ha-
lae, ibique IO. GOTTL. HEINECCIUM, meritis
nulli secundum, coluit et fuit sectatus. Libros
quoque meos et Ienae et hic loci, vt cum vo-
luptate sua tum utilitate studii perfrueretur,
diligentissime perquisiuit, quum mecum fami-
liariter in vtraque academia fuit, dignus, cu-
ius honori tribuerem, vt rerum factorumque
honestissimorum elogio nosceretur.

II.

DE IURISDICTIONIS ANTEOC-
CUPATIONE GENERATIM.

His ita praemissis ingredior facere id,
quod apud animum constitui, dicamque de
iurisdictionis anteoccupatione, vulgo prae-
uen-

uentione. Multas hac de caussa controuersias habebat tribunal Saxonicum, quod Ienae est, cum regiminibus Saxoniae ducum, in primis eo, quod Altenburgi commoratur; quandoquidem curiae prouinciali Ienensi iurisdictio communis est, si pauca exceperis, cum regiminibus Ernestinae stirpis Saxonicae. Frequentes pariter contentiones habet camera imperii cum senatu imperii aulico de iurisdictiois anteoccupatione. Hic normam decidendi constituimus, quam sequamur, et origines augustorum regni tribunalium, et iuris communis praecepta. Ibi vero, Ienae nimirum, BENED. CARPZOVII, cuius ea aetate diuina atque inaudita auctoritas, sequuntur dogmata, quae vim constitutionis fuerat indepta, prout recte clarissimus PÜTTERVS §. 126. I. obseruauit.

Quod interea ad suprema regni tribuna-
lia attinet, et hic eorum origines ad diudi-
candas controuersias de iurisdictiois anteoc-
cupatione pertinere, non sine ratione me di-
xisse, crediderim. Etenim, Friderico III. cae-
sare regnante, senatus in imperatoris aula, vul-
go iudicium caesaris aulicum, vel camera, to-

tum occiderat. Postea filius eiusdem et successor Maximilianus I. cameram imperii constituit, eique saluo principum iudicio, de quo peculiari opusculo nos egisse, meminimus, generalem attribuit iurisdictionem, adeo ut ei cum senatu imperii aulico, qui eo tempore nondum exsistebat, nulla esse posset contentio. Quum vero principum cessaret iudicium, atque litium in camera tales circuitiones et amfractus essent, qui controuersias procrastinarent, senatus imperatorius fuit constitutus, ibique nouae origines nouorum de iurisdictionis anteoccupatione litigiorum. Regulam vtrumque iudicium sequebatur formulam camerae praescriptam. Quod autem ad parium curiae iurisdictionem pertinebat, camera nunquam sibi sumsit, firmavitque hanc exceptionem Ferdinandus I. caesar in formula camerae anno c1515. praescripta, parte II. titulo VII. Quumque iudicium de iure primogeniturae, tamquam successionis feudalis specie, ferendum, item de principatu et comitatibus dirimenda, sequitur, ut senatus imperii aulicus, camerae iurisdictionem communem esse, recte neget. Quapropter camera in causa

Lippe

Lippe Schaumburg contra Lippe Aluerdissen, vbi de diuidendo comitatu lis erat, de sua cessit sententia, si qua fides PAVLLO HENNINGO GERKEN p. 110. *otii Vienna Ratisbonensis*. Sin vero de illo quaeratur: an ratum ac firmum sit pactum successorium de principatu vel comitis regione? aliter iudicandum. De hac quaestione inter illustrissimum GEORGIVM FRIDERICVM Burggrauium Kirchbergensem, comitem Saynensem (quem optimum numen maxima gloriae possessione, a maioribus relicta, pariterque ab se aucta, diu adhuc frui finat) et principem de Salm tanta contentione fuit decertatum, quanta nunquam antea. Ast cuncti regni ordines, rem ad cameram pertinere, existimauerunt. Legas, velim, *electa iuris publici* parte II. p. 21. et parte III. p. 7. seq. et quae hac de re monuit clarissimus PÜTTER §. 132. Idem dicendum, si lis exoritur, vtrum primogeniturae pactum, vel testamentum, quo id stabilitur, sit validum?

Pariter litem de huiusmodi caussis cameram per amicabilem transactionem sopire posse, adfirmat ipse senatus regni aulicus, teste PAVLLO HENNINGO GERKEN p. 107. *otii Vienna-Ratisbonensis*. Quum-

Quumque controuersiae de teloniis ad iudicium parium curiae haudquaquam spectent, sequitur, vt etiam ratione eiusmodi litigiorum anteoccupationi locus sit. Et, si ego quid video, haec est mens sanctionis imperatoriae CAROLI VII. capite VIII. §. 21.

III.

DE NORMA DIIVDICANDI LITES

DE ANTEOCCVPATIONE

IVRISDICTIONIS.

Qui de vna tantum regula in argumento hoc anteoccupationis cogitant, illi, meo quidem iudicio, rem acu non tangunt; sed multas difficultates, sibi obmotas, e medio tollere nequeunt. Fallor itaque, aut certissimum est, probe primum distinguendum esse statum hodiernum iudicii cameralis a priori eius constitutione et auctoritate. Eadem mens fedit IO. DECKHERRO p. 163. num. 57. titulo XXV. *vindiciarum iuris cameralis*. Postea sanctio imperatoria CAROLI VII. capite XVI. §. 16. docet, duo suprema imperii tribunalia ratione communis iurisdictionis id cum cura obseruare debere, ne alterum quid agat, ex quo

quo adpareat, se cogniturum de eis, de quibus iam aliquid statuit alterum. Ergo doctrina iuris communis de traditione citationis vnicam non esse regulam, ad quam decisiones de praeuentione augustorum imperii tribunalium dirigendae, vident omnes. Verum hae normae, hae regulae, hae praescriptiones status imperii Germanici sunt, de quibus iam dixi, et quibus metiri nos oportet decisiones. Ideo adsentiri nequeo IO. DECKHERRO, capite I. *processus informatiui* p. 47. aienti, tale decretum: *soll supplicant sich fernern supplicirens enthalten*, non ob stare, quo minus ad alium iudicem confugere possit actor. Quid enim tale decretum aliud, quam cognitio de causa? Hoc equidem facile largirer DECKHERRO, si camerae iurisdictionis locum non haberet, actorem ad senatum imperii aulicum vertere sese adhuc posse, quoniam ratione iudicis incompetentis nulla iurisdictionis anteoccupatio. Ast de hac quaestione siluit IO. DECKHERR.

Omnia igitur plana et euidentia cuilibet erunt, quantum ego quidem sentio, si duas visiones probe separemus, quarum prima haec

b

est:

est: *considera anteoccupationem ratione iudicium, quibus secum communis est iurisdictio:*

Secunda haec est enuntiatio: *expende istam anteoccupationem ratione actoris, qui rei forum anteoccupavit citationis traditione legitima.*

De prima constituit, ut dixi, sanctio imperatoria, ut anteoccupetur iurisdictio solo decreto, ab alterutro iudice facto. Secunda propositio iure nititur communi.

Manifestum est itaque, falli GVIL. RODINGVM libro III. titulo III. §. LXII. p. 493. *pandectarum cameralium*, quum absurdum putat, non audito aduersario per eiusmodi decreta causas terminari. Sane is foret bombalio, qui credit, iudicem prudentiam tam ineptam habiturum, ut inauditum sit condemnaturus. Esto autem, iudicem esse varonem, cur ideo alter iudex adeundus, cuius iurisdictio propter anteoccupationem plane conquieuit. Nonne prior iudex rogari potest, ut audiat adhuc inauditum?

Dolus interim bonus est, si quis veretur, ne aduersarius adpellet iudicem superiorem, ut hunc adeat, et ab hoc vel paucis, vel pluribus

bus verbis roget, vt iudici inferiori mandet per litteras exsequutionem suae sententiae.

III.

AN DENEGATA ADPELLATIONE
ANTEOCCUPATIONI LOCVS?

De eo nulla lis nullumque dubium, quod iurisdictione anteoccupata sit, si reus a quodam regni tribunalium in ius fuerit vocatus, eique citatio rite fuit tradita, *R. H. O.* titulo II. §. VII. Id vero ambiguum censere quis possit: vtrum denegata adpellatione a camera, adpellans adire queat senatum imperatorium? Adfirmavitque hic anteoccupatam iurisdictionem in causa Beuern contra Beuern anno c1513. Etenim duorum regni tribunalium de eadem causa cognitio vix admittenda, *sanctio imperatoria* CAROLI VII. capite XVI. §. 16. Quam primum vero adpellatio denegatur, alterum iudicium iam diremit litem, quam in altero redintegrare haud licet. Vberius haec infra exposui sectione X.

V.

EX SPOLIO TURBATIONE POSSESSORIO
INFRACTA PACE PVBLICA RELIQUIS
RATIONE PETITORII EXCEPTIONEM
ANTEOCCUPATIONIS NON NASCI
DEMONSTRATVR.

Cohaerentiam caussarum exceptionem parere praeuentionis sunt, qui existimant. Constitutum hoc legitur in recessu imperii clōlōLXXXIII. §. LXVIII. et LXXX.

Quamobrem quum possessorium iudicium in causa Meclenburg contra heredes Barnevitzios a camera fuisset pertractatum, senatus imperii aulicus, de petitorio se recte iudicare posse, anno clōlōccxiii. decreuit, de sententia *ordinationis cameralis* parte II. titulo XXI. §. II.

Quid vero si de petitorio coram camera lis coepta, num a senatu imperii aulico mandatum, quod vocant manutenentiae, dari potest? Neque sibi obstare anteoccupationem, ratus ille clōlōccxii. in controuersia electoris Palatini contra Cornelii Münster, auctore PAVLLO HENN. GERKEN l. d. p. 119.

Immo si de possessorio fuerit disceptatum coram regni quodam tribunali, nihilo tamen fecius, si causa fuerit feudalis, haec, posthabita anteoccupationis exceptione, a paribus curiae decidenda erat, vti factum anno clōlōccxii. in causa de Bernsau contra *die chur Caelnische hofcammer*.

Neque

Neque nullitatis querela facit, vt, subla-
ta nullitate, caussa principalis ob iurisdictionem
anteoccupatam pertractari queat ab eodem
regni iudicio. Idem statuendum de querela
nullitatis in caussa criminali. Immo si adpel-
latum fuerit summum regni tribunal propter
extraordinarium caput (*nebenpunct*), hoc casu
remittenda caussae principalis decisio, prout
decisum a senatu imperii aulico anno c1610cc-
VIII. in caussa *Baerts witben* et consortium con-
tra *Vrbachs curatores*, obseruante eodem l.
d. p. 121. Idque recte, auctore DAV. MEVIO
P. V. *decisione* CLV.

VI.

DE CITATIONE IURISDICTIONEM
NON SEMPER ANTEOCCVPANTE.

Peruulgatum decantant nobis praece-
ptum, quod citationis haec sint effecta, vt, tra-
dita illa reo, iurisdiclio sit anteoccupata. Quum
enim v. g. Suecis datum fuit priuilegium ele-
ctionis fori capite X. §. XII. *instrumenti pacis*
Westphalicae, nemo facile dixerit, eum, qui
potentissimo Sueciae regi, tamquam Rugiae
principi, coram senatu imperii aulico actio-
nem

nem intendit, eique citationem tradidit, iurisdictionem anteoccupasse. Optio enim danda clementissimo regi: vtrum a camera, vel tribunali regni aulico in ius velit vocari? Nec actori litis pendentia eiusmodi obtentui esse potest, vt priuet reum priuilegio suo, DAVID MEVIVS *consilio* LXXXIII. numero 46. et 64. Compara etiam *sanctionem imperatoriam* CAROLI VII, capite XVIII. §. 5.

VII.

RECUSATO ALTERVTRO DE SVPRE-
MIS REGNI TRIBVNALIBVS CESSAT ANTE-
OCCVPATIONIS EXCEPTIO.

ITEM DE REMISSIONE CAVSSARVM.

Non curo longam de quaestione fabulam: an suprema regni tribunalia recusari queant? quam praecise negavit GE. MELCH. DE LVDOLF p. 9. *de iure camerali commentationis systematicae*. De eo enim nullum dubium, hunc illumue senatorem tribunalis aulici et camerae imperatoriae recusari posse, *concept der C. G. O. P. I.* tit. 19. §. 5., IO. GE. DRESLER *de iudicum recusationibus* capite II. §. 7. p. 9.

De hoc potius disputant: num totum recusari possit collegium? Ast quid opus est verbis,

bis, vbi rerum adfunt et testimonia et rationes. Legas quaeso §. XXXVI. *recessus imperii* clolxxxiii., §. LXXXVI. *recessus imperii* clolxxxiii. Res enim hoc casu per eos, quibus mandatur iurisdiction, vulgo commissarios, solet dirimi, *recessus imperii* clolcllii. §. CXXXII. Compara IO. CHRIST. LÜNIGII *staatsconsilia* parte I. consilio XXVIII. p. 107. seq. Vbi suspicionis indicia norma agendorum interdum dantur supremis regni tribunalibus. Hinc legatus Austriacus anno clolcxxxxi. in caussa Hamburgensis ciuitatis aiebat: *wenn ibro Kayserliche majestæt mit und neben den reichsstænden nicht solte macht haben dem cammergerichte ordnung und maase zu geben, wæren sie wie gætter und nicht menschen*, MICH. CASPAR LONDORP parte V. *actorum publicorum* p. 341. seq. Quid? quod in caussa *Kirchgarten* contra comitem ab Oettingen caesar anno clolclxiii, recusato senatu imperii aulico, acta ad cameram misit, adeoque, litispendentiam conquiescere, iussit, PAUL. HENN. GERKEN l. d. p. 113.

De hoc quidem constat inter omnes, quod ex iuris Romani sententia nec urbani nec
pro-

prouinciales magistratus recusari potuerint. Minus recte ideo reprehenduntur Bartolus alique glossographi a IAC. CUIACIO, HVB. GIPHANIO et IAC. A COSTA. Nec iuuat hos L. 12. C. *de iudiciis*, nec nouella LXXXVI. capite II., quippe quae ex mente nouellae LIII. capite III. de iudice agit delegato. Frustra quoque obmouetur authenticae *si vero contigerit C. de iudiciis* auctoritas, prout demonstraui ANT. SCHVLTINGIVS *de recusatione iudicis* capite VI. §. 15. p. 66. seq. Sed ius canonicum quemlibet iudicem, quin et ordinarium recusari posse, statuit capit. 4. et 10. X. *de foro competenti*. Idem de toto dicendum esse collegio, docet SCHVLTINGIVS l. d. p. 69. seq. Lege can. 15. causa 3. quaest. 5.

Alia incidit dubitatio: num caesar inuitis actore et reo causam remittere possit ab altero iudicio supremo ad alterum? Ego quidem hoc negandum putem, quia nec iudicis nec principis est, cuidam litigatorum iudicem obtrudere. Sin haec remissio consentientibus fiat partibus, dubium non est, eiusmodi remissionem facere, vt desinat anteoccupationis exceptio. Exemplo rem, quam dixi, illustrat

strat rescriptum CAROLI V. caesaris anno clō-
 lxxxviii. datum, quod legitur apud GEORG.
 MELCH. DE LYDOLF l. d. *auctario* XVIII. et cl.
 PÜTTERVM §. 143. I. Vbi iudex inferior moram
 et tarditatem liti adfert, nec dicto audiens est
 supremo tribunali, causa ad hoc deuoluitur,
 neque vlla exceptionis anteoccupationis ratio
 habetur, *recessus deputationis* clōlōc. §. XXVII.
recessus imperii clōlōclm. §. CLXIII.

VIII.

DE ANTEOCCVPATIONE IVRIS-
 DITIONIS DATAE EIS QVIBVS MANDATA
 IVRISDICTIO VVLGO COMMISSARIIS.

Quae §. 2339. *der anfangsgründen des ge-
 meinen und reichsprocesses* dixi, si paucis diluci-
 dauero, rem conficient. Aliud est initium
 muneris eorum, quibus controuersia fuit de-
 mandata; aliud iterum anteoccupatio iurisdic-
 tionis, quae fit ab eo, cui cum altero com-
 munis est iurisdictio. De illo casu egi l. d.; de
 hoc autem quaedam hic addere lubet. Quum
 itaque per ea, quae sectione III. commenta-
 tus sum, alterutrum illustrissimorum imperii
 iudiciorum de alterius decretis cognoscere ne-
 quit, sequitur, vt quam primum alterum tem-
 pore

pore anteoccupauit alterum dando delegatos iudices, hoc sit anteoccupatum. Et quoniam anteoccupati iudicis iurisdictionio per anteoccupationem conquiescit, facile adparet illius cessare iurisdictionem. Quae omnium decantata iuris praecepta coegit FERD. CHRIST. HARP-
PRECHT consultationum Tubingensium volumi-
 ne III. conf. XXXXVIII. num. 87. p. 939.

VIII.

AN PER TESTIVM EXAMEN IVRIS-
 DICTIO CRIMINALIS ANTEOCCVPETVR?

Fingas, velim, duo iudices, vni eidem-
 que principi subiectos, quibus tamen commu-
 nis inter se est iurisdictionio. Fac etiam delictum
 esse ab aliquo perpetratum, atque principem et
 ciuitatem imperii de iurisdictionis criminalis
 anteoccupatione inter se disceptare: num casu
 vtroque examen testium praebeat argumen-
 tum iurisdictionis anteoccupatae? Quam qui-
 dem quaestionem ego adfirmendam putaue-
 rim, hac tamen lege, si neuter reum in catenas
 coniecit, quia hoc casu non quidem realis ci-
 tatio firmior est, quam alterius cognitio, sed
 quod remissio delinquentis non potest impe-
 rari.

Quod

Quod autem ad eam attinet quaestio-
nem, qua duo iudices eidem subditi sunt prin-
cipi, communemque habent iurisdictionem,
ego quidem a me impetrare non possum, ut
mihi cum FERD. CHRIST. HARPPRECHTO l. d.
num. 76. p. 938. persuadeam, examen te-
stium esse tantum signum voluntatis de iuris-
dictione anteoccupanda, non ipsam ante-
occupationem. Multo minus mihi arridet
eiusdem dogma, quo num. 74. l. d. statuit,
inquisitione in criminalibus generali neuti-
quam anteoccupari iurisdictionem. Etenim
fat est, iudicem litteris accusatoriis, vulgo
comprehensoriis, persequutum esse reum, hinc
quoniam ad anteoccupationem ratione rei in
ciuilibus tantum opus est legitima citationis
traditione, nec rei deprehensio comparari pote-
rit cum citationis traditione. Minus igitur ad-
curate ii loqui videntur nobis, qui solam cita-
tionem iurisdictionem anteoccupare sibi per-
suaserunt, quorum nomina dedit idem num.
68. p. 937. ipsisque suum adiecit calculum.
Siquidem et ratione iudicis iurdictio ante-
occupatur per decretum causaeue cognitio-
nem.

Quid si vero iudex domicili reum in vincula coniecit, et dignam scelere ab illo poenam mulctamue non sumsit: vtrum iudex alter competens reum denuo ad supplicium trahere queat? Et crediderim hoc casu, restituta, qua ipsum emunxerat iudex alter, mulcta, reum poenam, scelere dignam, fuscipere non debere. Quapropter neque cum THEODERICO capite X. *collegii criminalis* §. V. num. 51. inf., neque cum FERD. CHRIST. HARPPRECHTO l. d. num. 48. 49. p. 935. facere potui, quippe qui secus sentiunt. Sin alter iudex in foro originis, relegauerit reum, qui tamen virgis caedendus fuisset, absolum plane existimauerim, iudicem fori delicti fustibus reum adhuc admonere velle. Sunt etiam iurium periti, qui reum anteoccupatae iurisdictionis exceptione securum esse, iubent, quos enumerauit FERD. CHRIST. HARPPRECHT l. d. num. 45. p. 935. Sunt iterum alii, qui in alia omnia cum PROSPERO FARINACIO, BALDO, SEBASTIANO MEDICES, HIERONYMO DE MONTE abire maluerunt, ac reum aliam sufferre debere poenam putarunt.

Verum

Verum enim vero, quam primum alter iudex competens iurisdictionem anteoccupavit, statim alterius iurisdictione plane conquiescit, DAV. MEVIVS P. III. *decisione* CXXXVII, HERMANNVS VVLTEIVS *consilio Marburgensi* XVI. num. 37. seq. num. 43. volumine I. et HARPPRECHTVS l. d. num. 14. p. 932.

X.

DE ACVMINE VERSVTO ET SOL-
LERTI ADVOCATORVM VT SI CAMERA CAVS-
SAM A SE REICIT SENATVM IMPERII
AVLICVM ADEANT.

Quando augustum camerae tribunal, se actoris precibus aliquid dare posse, negat (vulgo denegat processus vel mandatum) aduocatorum callidum est inuentum, vt causam inchoatam derelinquant. Mentionem huius astus iam supra sectione III. intuli. Dilucidabo rem verbis, quae legi in actis Agathae Margarethae de Quernheim et nobilitatis imperii Rhenanae contra serenissimum principem Nassoicum Dillenburgensem et illustrissimum burggrauium Kirchbergensem: *da sie (die von Quernheim) selbst im mertz 1739, bey*

Eurer Kayserlichen Majestæt und des reichs
 cammergerichte erstlich pro citatione edictali,
 nachher aber pro mandato de non grauando
 nec turbando - - angesuchet, und die Sache
 durch ihren damaligen procuratorn D. W. derge-
 stalt eilfertig betreiben lassen, daß der nota-
 rius Kirschbaum, durantibus feriis, auf un-
 gestümmes anhalten, ad aedes dnn. adfesso-
 rum die exhibita herum tragen müssen, alldor-
 ten aber wegen kundbaren ungrunds, der fal-
 schen vorspiegelungen obngeachtet, eine ab-
 schlägige antwort erhalten. Weil aber auch
 gewiß ist, etiam denegationem processuum
 praeuentionem iurisdictionis inducere, an-
 nebst die kayserliche cammer alle jetzo beyge-
 brachte umstände auf erforderetes freundschaft-
 liches berichtschreiben von Euler Kayserlichen
 Majest. höchstpreißlichen reichshofrath nicht
 ablæugnen wird; so ist daraus ersichtlich,
 daß die von Quernheim auch wieder um des-
 willen höchst unerlaubter dinge von sothaner
 iurisdictione camerali abgesprungen, und die
 unten bemeldte poen verdienet habe.

XI.

NVM RATIONE OMNIUM CONTRO-
 VERSIARVM ANTEOCCVPETVR CAMERAE IV-
 RISDICTIONE VBI DE STATV NOBILIVM QVI
 ORDINVM ADSPERNANTVR IMPERIVM
 CORAM EA LIS TRACTETVR?

Quosdam noui nobiles, qui, subiectos
 potestati cuiusdam principis se esse, negant,
 sed ab imperio ac caesaris ditione se esse con-
 tendunt (vulgo immediatos). Actionem prin-
 cipi nobiles iam anno c^lo^lc^llxxxii. coram ca-
 mera imperii intenderunt, rogaruntque hanc,
 vt ipsos a landsassiatu liberos declararet. Lis
 autem pendet indefinita. Ante aliquot an-
 nos eiusmodi nobilis mulier hereditatem ne-
 potis sui ex sorore petiit. In quaestionem
 veniebat: vbi haec controuersia disceptanda?
 Princeps suae iurisdictioni hanc litem vindi-
 cabat. Verum mulier illa de principe ideo que-
 rebatur apud senatum imperii aulicum. Obmo-
 uebat princeps litispendentiae exceptionem,
 aiebatque, rem ad cameram pertinere. Meo
 quidem arbitrio haec res non fuit permessa,
 nec meum est, tantas componere lites. Qui in-
 terea ea perpendit, quae supra sectione III. fui

com-

commentatus, ille, iniudicatam hanc quaestionem me non reliquisse, fatebitur.

Sed finem facio scribendi, rogoque humanissimum lectorem, ut ipsum perlegat PÜTERIANVM opusculum et solide et eleganter elaboratum. Non enim duco id magnopere ornandum, quum illud suis fultum subsidiis in conspectu publico enitebit, et amplum clarissimi PÜTTERI fructuosumque eruditionis genus ob raram et laudabilem industriam amplificabit. Valete. Scribebam Marburgi die XX. Martii c16ccxxxiii.

CAPVT I.

DE
PRAEVENTIONE GENERATIM.

§. I.

Saepe numero iuris dicendi potestatem *Saepe plu-*
ita inter iudices distributam esse, ob- *res iudices*
seruamus, vt in eadem caussa, in *concur-*
eodem loco, immo in eadem per- *runt.*
sona diuersorum iudicum iurisdictio
conueniat, et reus ob vnicam con-
trouersiam in pluribus iudiciis for-
tiatur forum; id quod nec probatione nec illustratione
indiget, si vel vnicum, sed illustrissimum illud supremo-
rum imperii tribunalium adferam exemplum.

§. II.

Enimuero, quum et reus in vna caussa duplici in duo- *Simul au-*
bus iudiciis lite, duplicique impensarum molestia fatigan- *tem iudi-*
dus non sit, et ne fieri quidem possit, vt eadem lis co- *care ne-*
ram diuersis simul tractetur iudicibus; sui quidem cuique *queunt.*
dati sunt iuris dicendi limites, his autem paribus, eum,
quem

*Hinc prior
praeferen-
dus.*

quem litigantes primum elegerunt, iudicem solum iudicare, videtur aequissimum. Quemadmodum enim occupantis melior solet esse conditio, quam ceterorum, L. 52. pr. D. de peculio, L. 3. D. quod cum eo, qui in aliena potest.; ita inter plures iudices eum praeferendum censent leges, qui prior tempore occupavit iurisdictionem.

§. III.

*Quid sit
praeven-
tio?*

Praeuentio igitur est prior iurisdictionis concurrentis in certa quadam causa occupatio.

*Vsus vo-
cis: prae-
uenire, in
legibus.*

I. Vocem: *praeuenire*, in ipsa hac significatione in vnica tantum L. 7. D. de iudic. inuenies. Eodem modo autem etiam in aliis rebus *praeuenire* et *occupare* idem denotant in L. 2. §. 8., L. 4. pr., L. 4. §. vlt., L. 15. pr. D. ad L. Iul. de adult., L. 2. §. 27. D. ad SC. Tertull., L. 1. §. vlt. D. de in rem verso, L. 28. D. de iure fisci, L. 2. C. de priuilegiis fisci. cet. vide BARNABAE BRISSONII praestantissimum opus *de verborum significatione* lib. XIII. ad vocem: *praeuenire*, p. 1652. Praeterea illud notandum est, vocem: *praeuentio*, licet Ictis vfitatissimam nec in accuratissimo alias foro Romano siue *thesauro linguae Latinae* tom. III. nec in BASILLI FABRI *thesauro eruditionis scholasticae* reperiri.

*Quis prae-
uenire et
praeueniri
dicatur?*

II. Praeuenire dicitur iudex, qui prior occupat iurisdictionem in causa quadam alias alteri etiam conuenientem. Praeueniri dicitur mox iudex alter, cuius iurdictio ab altero occupata est, mox litigans, qui, alium iudicem dum semel agnouit, ad alium adire nequit.

*Recensio
aliarum
praeuentio-
nis defini-
tionum.*

III. Quum autem iudicis potissimum partes respiciat praeventio, eam definiens sequi non potui IOANNEM WOLFFGANGVM TEXTOREM, qui in *praxi iudiciaria* P. I. cap. III. n. 35. p. 21. praeventionem fori concurrentis anteriorem aditionem vocat. Contra nimis generalis mihi visa est alia, quam pragmaticorum plurimi tradunt, praeventionis definitio, quod sit actus iudicialis occupatio; vti habent DAVID MEVVS Parte III. decis. 177. n. 2. p. 442., LVDOV. GÜN-

THERVS

THERVS MARTINI in *commentario forensi* tit. XI. §. 2. n. 403. p. 630. et IOACH. CHRIST. COCH in *praxi fori Germanici* P. III. p. 344. Ego vero praeuentionem adcuratius iurisdictionis concurrentis priorem occupationem dici posse, credidi cum acutissimo atque in hac arte facile omnes superante HERM. VVLTEIO in tract. *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 197. p. 88.

III. Occupare autem quum generatim dicatur is, *Quis occupare dicatur?* qui in re quadam primum actum exercet, quem in eadem re antea fecit nemo; ille iurisdictionem praecupasse dicendus erit, qui in certa quadam causa actum primum iurisdictionis, quem ante in eadem nemo explicuit, exercet.

§. III.

Ipsa praeuentio bifariam consideratur: vel, vt eadem *Duplex* causa simul plurium iurisdictionis limitibus contineatur, *praeuentionis notio.* seu, vti loquuntur, plurium iudicum simul sit forum competens; qualis causa *mixti fori*, iudicesque proprie concurrere inter se dicuntur; vel, vt reus vni iudicio adeo adstringatur, vt, etiamsi dein alterius fori esse incipiat, nihilominus litem in priori iudicio debeat continuare.

I. Concurrentem igitur in definitione generali sensu intelleximus iurisdictionem eam, quae pluribus iudicibus est. Id vero quum vel statim ab initio, vel *Generalis significatio concurrentis iurisdictionis.* facto quodam postea demum superueniente, v. c. mutato rei domicilio, accidat; illud in specie concurrentem iurisdictionem efficit, hoc in L. 7. D. de *iudic.* continetur. conf. HERM. VVLTEIVS *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 198. p. 88. et lib. II. cap. VII. p. 419. n. 170.

§. V.

Facile inde patet, in duobus hisce constitui naturam *Principia* praeuentionis: 1.) vt plures adsint iudices concurrentes, *et ordo dicendorum.* 2.) vt alter prior tempore occupet iurisdictionem. Vnde omnia, quae de fecundissimo hoc praeuentionis argumento dici possunt, fere eo redeunt, vt primum de concurrente iurisdictione pauca praemittantur; dein tempus, ex

quo praeuentio initium capit, et actus illi, quibus occupatur iurisdictio, secundum diuersa, quibus utimur, iura inquirantur; postea conclusiones pragmaticae, quae innumerae vix exhauriri possunt, dilucidantur; denique effectus praeuentionis inde deducantur; et, quando praeuentio in persecutione criminum incipiat, breui consideretur; demum postremo loco, quid de praeuentione inter Augustissima imperii Germanici tribunalia statuendum sit, separatim tractetur.

CAPVT II. DE IURISDICTIONE CONCVRRENTE.

§. VI.

*Quid sit
iurisdictio
concur-
rens?*

*Vsus vo-
cis: con-
currere.*

Quando in eadem causa plurium iudicum eiusdem instantiae forum ita est competens, ut solus quisque ius dicere queat; horum iudicum iurisdictio concurrere dicitur.

I. Saepius quidem in legibus vox: *concurrere*, reperitur. Concurrere enim dicuntur actiones, obligationes, priuilegia, sponsalia, delicta, cetera. Iudices autem concurrere nusquam in legibus dici, animaduerti ex BARN. BRISSONII opere *de V. S.* lib. III. ad vocem: *concurrere*, p. 306. 307. Iurisconsultis etiam has loquutiones frequentes esse, obseruavi: configere, collidere iurisdictiones; reum pluribus locis ob vnam causam forum sortiri, &c.

*Finis con-
currentium iuris-
dictionum.*

II. Optimum in eo finem concurrentium iurisdictionum latere reor, ut lites tanto facilius citiusque decendantur. Quum enim eo prouecta sit immensa litium moles, ut vnius iudicis humeris causarum suae solius iurisdictioni subditarum onus nimis graue sit; satius visum, duo pluresue iudices controuersis decidendis praepone, atque litigantibus relinquere optionem, quem iudicem adire velint; adeo, ut copiae litium inter iudicantes pari quasi mensura distribuantur.

§. VII.

§. VII.

Non igitur concurrit iurisdictio, nisi duo pluresue *Iudices* iudices, iique singuli competentes et aequali omnino iur- *competen-* re praediti adsint. *Competentem* autem vel *suum* eum iur- *tes sint,* dicem vocari, in cuius iurisditionis limitibus causa con- *necesse est.* trouersa continetur, vix est, quod moneam, HERM. VVLTEIUS *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 197. p. 88. et ad L. I. C. *de iurisdict.* n. 15. p. 17. Sufficit hic incompetentem cum competenti iudice non concurrere. Alias enim omnes indistincte concurrerent magistratus.

§. VIII.

Quemadmodum vero limites iuris dicendi variis mo- *Concurrere* dis definiuntur, prout ex domicilio alius, alius ex re sita, *possunt ex* alius ex contractu, alius ex alia causa nanciscitur, vti *diuerso vel* aiunt, forum competens; ita ex diuerso, vel ex eodem *eodem fori* fori genere concurrere possunt plures iudices. *genere.*

I. Sic e. g. prius accidit, si alter est iudex eius loci, *Quod ex-* vbi reus domicilium habet, alter eius, vbi contraxit, *emplis illu-* alter, vbi res sita; Posterius, si in eodem loco plu- *stratur.* rium iudicum domicilii forum est, et rei sitae.

II. Immo vel in vno iudice plures fori species qua- *Etiam fo-* si concurrere possunt, si quando partes ibi contraxe- *ra in vno* runt, vbi habitant, et vbi res sita. Hoc enim facto, *iudice plu-* actoris est electio, iurisditionem ob contractum, an *ra concur-* ob domicilium, an ob rei situm, vti dicunt, fundare *vere que-* velit. Eum autem fororum concursum longe a no- *unt.* stro abesse scopo, euidens est.

§. VIII.

Praeterea iurisdictio concurrens iudices requirit eius- *Iudices de-* dem instantiae. Instantia autem quum gradum fori com- *bent esse* petentis denotet, atque is iudiciorum seruetur ordo, vt *eiusdem in-* inferiorem primum, dein superiorem, postea supremum *stantiae.* adire litigantes oporteat; facile pater, non concurrere, sed in ordine quodam constitui atque alternis superiorem et inferiorem esse diuersarum instantiarum iudices, HERM. VVLTEIUS *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 198. p. 88. Etsi enim superior iudex in eadem causa, quam inferior dis-

ceptat, ius dicere queat; hoc tamen non licet prius, quam iudex inferior causam cognouerit, et ab eo litigantes ad superiorem prouocauerint. Vnde illi, qui, praeteritis inferioribus, statim superiorem iudicem accedit, recte opponitur exceptio, quam vocant, primae instantiae, quam in elegantissimo, quod laudes meas longe excedit, opusculo *de iure primi fori* egregie, vti solet, tractat illustris IOAN. GEORG. ESTOR, praeceptor et patronus, cui omnia fere debeo, ad cineres vsque numquam non colendus.

*Singularis
quaedam
excipitur
species.*

I. Illud tamquam singulare quoddam notandum, subinde fieri posse, vt iudex superior simul primam et alteram habeat instantiam in eadem causa, in qua infimo iudici alias est ius primi fori. Continget illud e. c. si iudex supremus ob forum continentium causarum statim adiri potest, etiamsi in eadem lite inferior sit iudex domicilii et rei sitae, id quod obseruatum iam olim video ab HERM. VVLTEIO in tract. de iudic. lib. I. cap. III. n. 214. p. 92. et ad L. 4. C. de iurisdict. n. 24. 25. p. 148.

§. X.

*Eandem
causam di-
rimendi
potestatem
habeant,
necesse est.
Quod ex-
emplis suf-
fulcitur.*

Porro in eadem causa singuli iudices ius dicere possint, necesse est. Licet enim vel maxime duorum iudicum in eadem instantia forum esset competens, tamen non ideo concurrunt, si quidem alios quisque iurisdictionis limites, aliasque causas habet discernendas.

I. Sic e. g. de rebus ciuilibus olim consules et praetores; inter ciues urbanus, inter exteros peregrinus praetor; de capitalibus quaestores parricidii et praefectus vrbi; de fideicommissis praetor fideicommissarius Romae ius dixerunt, teste GERARDO NOODT ad lib. 5. tit. I. π . de iudic., operum tomo II. p. 124. Nulli vero eorum inter se concurrerunt. Pariter hodie inter senatum sacrum, siue consistorium, et iudicem politicum, licet eiusdem instantiae, quod ad causas saltem sacras aut ciuiles pertinet, nulla concurrit iurisdic-
dictio.

§. XI.

§. XI.

Denique, ut singulus iudex, quod in solidum vo- *Singulos*
cant, cognoscere possit, adiecimus, ut ne forsan pluribus *iudices in*
personis, in corpore eodem iudicandi potestatem habenti- *solidum co-*
bus, inter se quis tribuat iurisdictionem concurrentem. *gnoscere*
Non enim personae concurrunt, sed iurisdictiones. Iu- *posse, oportet.*
risdictio autem sicuti plurium in vno corpore, ita et sin-
gularum personarum vna potest esse, HERM. VVLTEIVS
de iudiciis lib. I. cap. III. n. 198. p. 88. et *ad L. fin. C. ubi*
in rem actio n. 13. p. 406.

§. XII.

Plura de concurrente iurisdictione monere, nefas du- *Recensio*
xi. Neque hoc monuissem, nisi ad intelligenda sequentia *bac de re*
euitari haud potuisset. Ex innumeris enim ea de re com- *scripto-*
mentationibus, quarum filua recensetur in MARTINI LI- *rum.*
PENII *bibliotheca reali iuridica*, quae sollertissima V. C.
GOTTL. AVGVSTI IENICHEN cura prodiit, sub titulo: *con-*
currens iurisdictio, p. 99. et sub voce: *iurisdictio concurrens*,
p. 296, nominare sufficiat HENRICI COCCENII *de concursu plu-*
rium iurisdictionum, quod Heidelbergae 1684. prodiit,
opusculum, IO. PHIL. MELCHIORIS *concurrentium iurisdic-*
tionum labyrinthum, Giessae 1682. ventilatum, et TO-
BIAE IAC. REINHARTHI *de duarum vel plurium iurisdictionum*
in vna eademque causa conflictu, Erfordiae 1732. habitam
dissertationem.

CAPVT III.

DE PRAEVENTIONE, EIVSQVE TEMPORE
SECVNDVM IVS CIVILE ROMANVM.

§. XIII.

Iudices concurrentes aequali iure instructi sunt (§. 7.), *Ratio con-*
neque tamen omnes simul in eadem causa ius dicere *nexionis.*
queunt; Ergo ex paribus ei potius iustribuendum esse,
quem partes priorem elegerunt, iam supra occupauimus,
(§. 2.). Solum illud dubium, ex quo tempore iudici *Dubium,*
cuidam ius tale nascatur, et in quam re versetur occu- *quando,*
patio

*praeuentio
incipiat.*

patio ista iurisdictionis, quam praeuentionem vocauimus. In eo igitur quid iura nostra, quibus diuersis vtimur, disponant, et primum quidem, quid Quirites hac de re fenserint, figillatim dispiciamus.

§. XIII.

*Funda-
mentum in
eo est, quod
Romae ma-
gistrati-
bus, prae-
sertim
praetori-
bus fuerit
iurisdictio.*

Ante omnia fundamenti loco praemonendum, Romae inter praetores potissimum, quorum nunc sedecim, nunc quatuordecim fuisse constat, de concurrente iurisdictione, indeque exorta praeuentione litem moueri potuisse. Quoniam enim magistratibus, inter quos primum locum tenuere praetores, solis tribuebatur iurisdiction; contra iudicibus datis, quos pedaneos vocant, non nisi notio propria erat, eaque quasi ab vnico praetorum verbo: DO, deriuabatur; inter iudices pedaneos iurisdiction, quia nulla ius erat, neque concurrere neque praeueniri poterat.

§. XV.

*Ea vero a
vocatione
in ius in-
choabatur,*

Enimuero cuncta, quae coram praetore seu in iure fiebant, ab in ius vocatione initium, et a litis contestatione, quandoquidem continuabatur iudicium, finem capiebant; vnde eleganter in ius vocationem initium iurisdictionis vocat IANVS A COSTA *ad decretalium* lib. II. tit. III. p. 373. 374.

*non ab edi-
tione actio-
nis.*

I Saltim si qua praecesserit editio actionis, vti inter honestiores nonnumquam accidere solebat, teste TERENTIO in *Adelph.* act. II. sc. I. v. 41.; ea tamen inter solas partes fiebat, vnde nihil minus, quam initium iurisdictionis praetoriae esse poterat. Immo plerumque duriores statim a vocatione in ius incipiebant, et actionem apud praetorem demum edebant; vti docet exemplum illud PLAVTI in *Persa* act. III. sc. 9. v. 9; S. Age, ambula in ius, leno. D. Quid me in ius vocas? S. Illic apud praetorem dicam, sed ego in ius voco. CAROLVS BRETVS in *ordine perantiquo iudiciorum* cap. 26., IACOBVS RAEVARDVS in *protribunalibus* cap. 4. p. 15. 16., EVERARDVS OTTO *ad institutiones* lib. III. cap. 16. §. 3. in not. p. 598.

§. XVI.

§. XVI.

Hinc, quia non ex eo actu, quo quid finem recipit, *Ergo per sed tum, quando initium capit negotium, occupari dici-* illam occu-
tur (§. 3. III.), nihil tam naturale videri poterat, quam *pabatur.*
occupationem iurisdictionis ex eo, quod primum fiebat,
videlicet vocatione in ius, diiudicari, atque eum praeto-
rem alteri praeferrere, ad quem primum reus in ius voca-
tus. Contra quantumcumque sit, quod in litis contesta-
tione alias quaesiverint Romani, nihil tamen magis abso-
num fuisset, quam occupari iurisdictionem per contesta-
tionem litis, quae finem iam imponebat ei, quod in iu-
re et coram praetore fieri dicebatur.

§. XVII.

Fieri ergo ob veram istam antiquae Romanorum iu- *Hinc prae-*
risdictionis faciem vix aliter poterat, quam vt praeuentio *uentio na-*
inter concurrentes magistratus oriretur per vocationem *scebatur.*
in ius. Idem vero non coniecturis sed certissimis legum *per voca-*
testimoniis conuincimur, si paucas illas, quae hac de re *tionem in*
in ius Iustinianum promanarunt, leges vel primo intui- *ius.*
tu adspicias.

§. XVIII.

Primo loco inter eas perpendi meretur lex 7. *Idem dis-*
iudiciis, cuius haec sunt verba: *Si quis, posteaquam in ius positum in*
vocatus est, miles, vel alterius fori esse coeperit; in ea causa L. 7. D. de
ius reuocandi forum non habebit, QVASI PRAEVENTVS. Duae, *iudiciis.*
ni fallor, in lege hac continentur propositiones: I.) Si
quis in ius vocatus, praeuentus est; II.) Hinc forum post-
ea reuocare nequit, licet forum mutauerit. Vnde in iu-
re Iustiniano terminum praeuentionis in vocatione in ius,
seu, quae iam tum illi subrogata erat, citatione positum
fuisse, euidenter liquet.

I. Equidem illud non eo inficias, dictam legem de *Licet ea de*
ista praesertim praeuentionis specie loqui, vbi forum *vna tan-*
postea demum accidente facto mutatur (§. 4. I.). Vn- *tum prae-*
de dubium videri posset, an ex ea lege etiam ad alte- *uentionis*
ram praeuentionis speciem, quae ab initio concurren- *specie loqui*
tem *videatur.*

tem iurisdictionem supponit, argumentum ducere liceat? At vero si vnumquam, certe hic securus concludo, uti aiunt, a maiori ad minus: Si privilegium, in primis militiae, superueniens cedit praeventioni; quanto minus illi tribuetur ius renocandi forum, qui iam ab initio concurrenti plurimum iudicium subfuit iurisdictioni, inter quos actoris est optio. Immo, quantumvis singularem quamdam speciem contineat lex, tamen generatim eam simul, in ius vocatum praeventum esse, adfirmare, vel ideo non dubitauerim defendere, quia generalis causae loco adduntur verba: *quasi praeventus*. Forfan haec quoque moverunt doctores, ut sine vlla dubitatione ex ista lege omnem praeventionem eruerent.

Item in L. ult. C. de veteranis.

II. Non ita perspicua, sed eiusdem fere valoris est L. ult. C. de veteranis, conf. IO. IAC. WISSENBACHII exerc. ad π , disp. VIII. lib. II. §. 7. 8. p. 56. 57.

Nec obstat L. 12. pr. D. si quis caution.

III. Sed obmoueri posse videtur L. 12. pr. D. si quis cautionibus, quae, qui nouo, inquit, privilegio utitur, non videtur in eadem causa sisti. Sunt enim, qui hoc ita interpretari tentent, ut eum, qui nouo fori privilegio munitus est, in priori iudicio sisti haud amplius oporteat. At vero unde suspicari, quod lex ista de fori privilegio loquatur? Ego potius, de aliis, rei praesertim personam respicientibus, privilegiis, veluti induciarum quinquennalium, ibi sermonem esse, crediderim cum IO. IAC. WISSENBACHIO l. c. §. 7. p. 56., CONR. RITTERSHVSIO ad Nouellas P. VIII. cap. X. n. 64. p. 570. et HERM. VVLTEIO ad L. vn. C. in quibus causis militantes n. 72. p. 565.

Nec L. 4. §. 5. D. de re militari.

III. Similiter nequidquam nobis contraria est L. 4. §. 5. π . de re militari, quae militem reum capitalis criminis ad locum, ubi iam prius postulatus erat, non remitti iubet. Ea enim lex ius militum singulare tradit, quod regulam minime euertit, CONR. RITTERSHVSIVS l. c. n. 65. Immo, si penitus legem inspicias,

cias, haec eius intentio videtur, vt miles, qui crimi-
ni civili adiunxit militare in reatu capitali, ibi punien-
dus sit, vbi improbe nomen dedit militiae, VVLTE-
IVS *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 203. p. 89.

V. Generatim vero haec omnia iuri Romano quam
optime esse consentanea, egregie, vti solet, tradit
laudatus VVLTEIVS *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 202.
seq. p. 89. Numquam enim prodest excusatio, nisi
eo tempore adfit, quando onus cui iniungitur. Sic
igitur, vti tutor, ab initio recte petitus, licet postea
priuilegium nactus, ne tutor fiat, tamen tutor erit, qua-
si praeuentus, L. 28. pr. π . *de excus. tut.*; ita actor,
iure sibi per in ius vocationem semel quaesito, rei pri-
uilegium fori postea accedens, rite praeuenit.

*Sed con-
gruere haec
iuri Roma-
no, ostendi-
tur.*

§. XVIII.

Neque minoris hac in re ponderis est L. vlt. C. *Additur
de in ius vocando*, vbi, qui semel in ius vocauit aliquem, L. vlt. C.
apud primum iudicem permanere; contra, qui libellum ac- de in ius
cepit, etiamsi miles factus, omnino in primo foro responde- voc.
re; quid quod, qui semel in ius vocauit, si post admoni-
tionem reo oblatam eum ad alium iudicem ob easdem causas
vocauerit, causa cadere iubetur. Nemo non videt, men-
tem legis huius eo tendere, I.) ne actor post vocatio-
nem in ius priorem iudicem derelinquat, reumque ad
aliud forum trahat, et II.) vt reus in ius vocatus pariter
in primo foro permaneat, licet alterius fori esse coeperit.

I. Lex haec clarissima tanto magis pro praeventio- *An vim*
ne militat, quum ambas illius species comprehendat *iuris ha-*
(§. 4.). An vero vim iuris habeat, alii disputent cum *beat haec*
VLR. HVBERO. Hic enim in *praelectionibus iuris ciui-* lex?
lis P. II. ad π . lib. II. tit. III. §. 19. p. 80., eam Grae-
cam esse constitutionem ex Basilicis desumptam, ne-
que eo tempore, quo primum Iustiniani disciplina in
orbe Christiano recepta, in codice fuisse, hinc legis
vigorem non habere, defendit. Nobis sufficit, aliis,
quas iam attulimus, legibus eam firmari, et dispo-

nere id, quod iuri Iustiniano optime congruere, mox ostendemus.

§. XX.

*Etiam sine
his legibus
euincitur,
praeuentio-
nem oriri
post voca-
tionem in
ius.*

*Neque id
impedit li-
belli oblatio
antece-
dens.*

Sane si vel omnes hae, quas exposui leges, deficerent, certissimum nihilominus foret, praeuentionem secundum Iustiniani scita ex vocatione in ius oriri, dum id solum probatum efficiam, quod vocatio in ius primus iurisdictionis etiam Iustiniani tempore fuerit actus, adeoque, qui hunc prior explicuit, iurisdictionem praecoccupauerit (§. 3. III.). Ita autem rem se omnino habere, quis dubitet, nescio, nisi vnicum illud forte cui in mentem veniat, quod libelli oblatio iure nouo praecedat citationem, atque ideo potius illa, quam haec, primum iurisdictionis actum efficiat. Verum in libello solus actor intentionem suam proponit, necdum iudex, nec reus de iurisdictione quidquam cogitat. Vnde tantum abest, eius oblationem initium iurisdictionis constituere, vt potius ea iudicium tantum praeparare dicatur in L. 7. D. de inoffic. test., HERM. VVLTEIVS de iudiciis lib. I. cap. III. n. 213. p. 92. Immo differte, quod apud iudicem initium lis non acceperit, si tantum conuentionali libello quicumque pulsatus est, docet Nou. 112. cap. 3. §. 1.

§. XXI.

*Nam in
ius vocatio
omnium
actionum
princi-
pium.*

E contrario, omnium actionum instituendarum principium ab ea parte edicti proficisci, qua praetor edicit de in ius vocando, ipse fateatur IMPERATOR in §. 3. Inst. de poena temere litigantium, conf. Nou. 112. cap. 3. princ. et §. 1. Quid ergo clarius, quam primum, quo iurdictio occupari possit, actum, aequae de iure nouo, ac de iure veteri (§. 16.), esse in ius vocationem, seu, quae iure nouo cum ea commiscetur, citationem? Quid ergo certius, quam ex iure Iustiniano praeuentionem nasci ex citatione (§. 3. III.)?

*Alia quae-
stio est, non-
ne etiam
per L. C.*

I. Quodsi vero praeuentio iam ex citatione oritur, nemo dubitabit, neque minus eam oriri ex iis, quae post citationem demum accidunt, videlicet contestatione litis, ne dicam sententia, qua totum iudicium finitur.

finitur. Vnde non obstat L. 19. pr. D. de iurisdic., *inducatur*
 quae iudicem, qui in puellam quamdam sententiam *praeuen-*
 dixit, hanc exsequi vult, licet alii iurisdictioni subie- *tio?*
 cto viro dein nupserat femina. Hoc enim neutiquam
 excludit id, quod, si vel citata dumtaxat fuerit, ta-
 men in priori iudicio fisci debuisset.

§. XXII.

Omnes, quas explicui, leges fere antecellere videntur *Proceditur*
 L. 30. π. de iudiciis, in qua egregie MARCELLVS: *Ubi ac-* *ad explica-*
ceptum est semel iudicium, ibi et finem accipere debet. *tionem L.*
 ius legis verba quam clara videntur, tanta rite explanan- *30. D. de*
 di difficultate atque iuris peritorum contentione sunt in- *iudic.*
 tricata. Securius autem procedi non posse, credo, quam
 vt prius in genuinam verborum significationem, deinde
 in ipsa rerum argumenta inquiramus.

§. XXIII.

Iudicium legitimam rei controuersae inter litigantes *Quid sit*
 apud iudicem esse tractationem, inter omnes constat, *iudicium*
 GERARDVS NOODT *ad* π. lib. V. tit. I. operum tomo II. *acceptum?*
 p. 119., IO. VOET *ad* π. tom. I. lib. V. tit. I. §. 3. p. 308.
 Quid vero sit iudicium acceptum, non omnium eadem
 est sententia. Me quidem iudice tum demum iudicium
 accipi Romanis dicebatur, quando et iudex et vterque li-
 tigans de disceptanda lite consentiebant. Quemadmo-
 dum enim praetor iudicium dabat, ita illud litigatores,
 et reus in primis, accipiebant et fuscipiebant. Speciatim
 dictare, edere, exercere iudicium dicebatur actor, acci-
 pere et excipere reus; litem facere actor, fuscipere et pa-
 ti reus, BARN. BRISSONIVS *de verb. signific.* lib. VIII. sub
 voce: *iudicium datum*, p. 973. 974., ARN. VINNIUS *partitio-*
num iuris libro III. cap. VII. p. 244., IANVS A COSTA *ad de-*
cretales lib. II. tit. V. p. 398.

§. XXIV.

His itaque concessis, non est, quod quaeras initium *Non illud*
 accepti iudicii in vocatione in ius. Quidquid enim post *est post in*
 eam statim fiebat, in iure, non in iudicio fieri dicebatur. *ius voca-*
tionem;

Nondum ibi litigantes de iudice, nondum de lite consensiebant. Reus quidem, formulam sibi demonstrari, simulque spatium indulgeri, petebat, ad deliberandum, vtrum cedere, an vltra contendere, h. e. iudicium suscipere velit; neque vero ob id ipsum iudicium susceperat, neque consenserat in iudicem, L. 33. D. de iudiciis, L. vn. C. de litis contest., GERARD. NOODT de iurisdictione lib. II. cap. XIII. p. 113., IO. VOET ad π , tom. I. lib. II. tit. I. §. 20. pag. 97.

§. XXV.

Sed lite demum contestata.

Magis Romanorum legibus consentire videtur, iudicium accipi demum per litis contestationem. Per hanc enim litigatores quasi contrahebant, nouatio fiebat, actio perpetuabatur, procurator dominus fiebat litis, iudici nascebatur ius certum, illam causam prosequendi, et quae sunt reliqua. Verbo: Per litis contestationem iudicium suscipiebatur, conf. NIC. HIER. GYNDLINGII, Icti huius seculi facile principis, exquisitissimam de lite contestata comoda plerumque, incommoda nunquam dissertationem, cuius vtraque pagina huc facit.

Quod legibus corroboratur

I. Atque ita etiam in legibus sumi verba: *iudicium accipere*, patet ex L. 1. pr. D. si ex noxali causa, L. 1. D. de litigiosis, L. 9. D. de verb. oblig., L. 34. D. de iudiciis, L. vn. C. de lit. cont., L. 15. D. ratam rem haberi, L. 40. D. de hered. petit. cet. Maximeque adficientem habeo V. C. GER. NOODT, qui de iurisd. et imperio lib. I. cap. XV. p. 99. non ex legibus solum, sed ex Cicerone quoque clarissime euincit, idem valere verba: *iudicium susceptum*, vel *acceptum*, et *litem contestatam*; adde BARN. BRISSONIVM de V. S. sub voce: *iudicium*, p. 973. et de formulis lib. V. n. CXVI. p. 398., GVIL. MARANVM ad tit. C. de iudiciis, operum p. 631., CAROLVM BRETVM in ordine perantiquo iudiciorum cap. XXX. p. 83., IANVM A COSTA ad decretales lib. II. tit. V. p. 398. et VLR. HVBERVUM in praelect. iur. ciu. P. II. lib. II. π tit. III. §. 19. p. 80. Vnde eleganter Graecis litis contestatio $\pi\rho\nu\alpha\lambda\alpha\gamma\epsilon\iota\varsigma$ $\tau\eta\varsigma$ $\delta\iota\kappa\eta\varsigma$, quasi initium litis voca-

VOCABATUR, CAR. BRETI *ordo perant. iud. cap. XXX. p. 83.*,
IANVS A COSTA *ad decret. lib. I. tit. XXXII. p. 205. 10.*
IAC. WISSENBACH *in disput. iuris civilis disp. LII. n. 16.*
p. 574.

II. Sunt quidem etiam leges, vbi dies iudicii acce-
pti pro die latae sententiae ponatur, e. g. L. 46. §. 3. *Aliae iu-*
de administr. tutor. et reliquae, quas enumerat GER. dicii acce-
NOODT *de fœnore et usuris lib. III. cap. XV. p. 225.; pti signifi-*
Similiter per tempus iudicii accipiendi in L. 2. §. 3. D. *cationes.*
de priuat. delict. non L. C., sed tempus delicti et obli-
gationis natae intelligi, erudite obseruat IO. CAR. VAN
WACHENDORFF diss. de conditione triticiaria. p. 321.
Eas vero leges hic non quadrare, nemo non videt,
conf. quoque PETRI DE TOVLLIEV *collectanea diss. I. cap.*
VIII. §. III. p. 35. seq.

§. XXVI.

Eatenus igitur iam clara est lex dicta 30. *de iud.*, vt, *Quid deno-*
vbi lite contestata iudicium acceptum, ibi illud finem acci- *tent illa:*
pere debeat. Vltima autem haec verba non nullam adhuc *finem acci-*
merentur disquisitionem. Nimirum sicuti pendere dici- *pere?*
tur, quod nec finem accepit, nec terminatum est, BRIS-
SONIVS *de V. S. ad vocem: pendere, p. 1517.*, ita litem
post acceptum iudicium inchoatam, nondum tamen fini-
tam, i. e. litem pendentem, in eodem iudicio finiendam
esse, mens legis mihi quidem videtur.

§. XXVII.

Ergo, nisi omnia me fallunt, legem istam ita rite *Expositio*
interpretor: Vbi lis contestata, ibi ea tamquam pendens *dictae legis*
finiri debet. Hinc, vti praeuentio oritur per citationem *30. de iud.*
(§. 21.), ita litis pendentiam per litis contestationem na-
sci, prono fluit alueo.

I. Neque tamen hoc solum modo, credas velim, *Litem post*
probari posse, litem non nisi contestatam pendere. *L. C. pen-*
Illud enim vel ex sexcentis iuris Romani legibus con- *dere, alium-*
ficere facillimum. Ita e. g. noxalem actionem inten- *de confici-*
dens cauere debebat, se in eadem caussa seruum ex- *tur.*
hibi-

hibiturum, in qua tunc erat, donec *iudicium acciperetur*, L. i. pr. D. *si ex noxali caussa*. Post iudicium acceptum, seu, quod idem est, post L. C. pendentia litis idem, quod antea satisfactio ista, operabatur, vide illustris IVST. HENN. BOEHMERI *iur. ecclesiasticum protestantium* tom. I. lib. II. tit. XVI. §. i. p. 1158.

Ex L. i. D. de litigios.

II. Pariter post litem contestatam, non post vocationem in ius res fiebat litigiosa, L. i. D. *de litigiosis*, id quod certo satis est testimonio, Romanis post contestationem litis eam demum pendente fuisse, quia effectus iste in praecipuis censetur pendentiae litis, ut res fiat litigiosa. Vnde non obstat, quidquid postea Iustiniano aliter statuere placuerit in *Nouella CXII. cap. I.*, et quidquid inde compilauerit *auth. litigiosa C. de litig.*

§. XXVIII.

Discrimen inter litis pendentiam et praeuentionem.

Litis pendentia vero, quam tamen plenam hic tractandi locus non est, quantum a praeuentione differat, et quantum olim praecipue Romanis discrepauerit, nemini, nisi Romani iuris nescio, ignotum. Vnicum idque principale vtriusque discrimen adferre hic sufficiat. Scilicet litis pendentia oritur, quando iudicium apud competentem iudicem eo fine coeptum est, ut ibi terminetur, et caussa in eodem statu permaneat; praeuentionio eo in primis tendit, ne inter plures iudices concurrentes caussa ad alterum trahatur (§. 3.).

Aliae inter eas differentiae.

I. Hinc innumerae deriuantur aliae differentiae. Litis pendentia vel vnum tantum requirit iudicem; praeuentionio necessario plures, eosque vel simul vel successive concurrentes (§. 4.). Illa magis reum et rem ipsam respicit, atque efficit, ut res fiat litigiosa, ut altera actio ob eandem causam institui nequeat, ut lis transeat ad heredes, cetera; Haec ad solum fere iudicem attinet, neque ultra extendi potest, quam ne alter iudex concurrens in eadem caussa iudicare queat. Immo breui: Illa oritur ex litis contestatione, et plerosque

rosque cum ea effectus habet communes, qui contra praeuentioni tribui non possunt.

II. Quum igitur ad reum praecipue pertineat litis pendentia, tanto magis eo ipso stabilitur interpretatio mea legis 30. *de iud.* (§. 27.), quod lex ista de iudicio accepto loquitur, accipit autem iudicium praesertim reus (§. 23.), unde eius respectu lis pendens finire iubetur, ut reus rem interea non alienet, ut causam ad heredes transmittat, multoque minus forum mutare possit. *Stabilitur interpretatio facta per ipsa legis verba.*

§. XXVIII.

Sine vlla iam difficultate conciliabuntur leges, quae alias sibi inuicem paene contradicere videntur, scilicet L. 7. et L. 30. D. *de iudiciis*. In illa enim de praeuentione, in hac de lite pendente sermo est, conf. 10. HENR. DE BERGER *oeconomia iuris* lib. III. tit. 18. p. 1014. in f. Praeuentio autem post citationem; litis pendentia post litis contestationem oritur. Hinc ubi haec, ibi certe adest illa (§. 21. I.), non vicissim. *Conciliantur L. 7. et L. 30. D. de iudiciis.*

I. Distinctionem hanc, legibus Romanorum, ut ostendi, maxime consentaneam, agnouerunt quoque Iure consulti, quibus curiosius cuncta inquirendi mos est, omnes. Sic enim litis contestationis effectus alios, alios in ius vocationis, et in his quidem praeuentionem, in illis litis pendentiam folleter enumerant V. C. 10. ORTW. WESTENBERG in *principiis digestorum* lib. II. tit. 4. §. 52. n. 3. p. 97. et lib. V. tit. 1. §. 67. p. 228., NIC. HIER. GVNDLING *ad D.* lib. V. tit. I. §. 32. p. 10., ARN. VINNIUS *partitionum iuris* libro III. cap. XI. p. 43., NOT. M., VVLTEIVS *de iud.* lib. II. cap. 7. p. 419. n. 171., GEORG. FRANTZKIUS *ad D.* lib. V. tit. I. n. 51. p. 104. *Distinctio nem inter praeuentionem et litis pendentiam plerique Icti agnoscunt.*

II. Non tamen est, quod dissimulem, esse, qui, iuris Canonici praxeosque, nescio vtrum amore, an consuetudine inducti pariter litis pendentiam ac praeuentionem tribuant citationi, inter quos est CONR. RITTERSHVSIVS *ad Nouell.* P. 9. cap. 2. n. 29. p. 579. et, *Nonnulli tamen utramque confundunt.*

*Immo sunt,
qui, prae-
uentionem
post L. C.
dum na-
sci, statu-
ant; qui
refelluntur.*

quod miror, acutus ille Ictus 10. GOTTI. HEINECCIUS
in *elementis pandectarum* lib. II. tit. 4. §. 287. n. 3.

III. Simili modo et illi e contrario falluntur, qui,
praeuentionem demum post litem contestatam nasci,
defendunt. Hi autem praeter illud, quod iam supra
(§. 21. I.) refellimus, eo maxime nituntur argumen-
to, quod ante litis contestationem proprie non lis,
sed controuersia sit, L. 25. §. 7. D. *de hered. petit.*,
indeque litem, quae nondum est, necdum pendere
posse, colligunt. Neque vero opus est, ut lis adsit.
Non enim de eius pendentia sermo est, quia, ibi li-
tem adesse debere, nemo negat; sed de praeuentione,
quae vel in sola iurisdictionis occupatione in certa
caussa consistit (§. 3.); iurisdictionem autem ab in ius
vocando initium capere, iam supra probauimus (§. 15.
21.), VVLTEIVS *de iud.* lib. I. cap. 4. n. 205. seq. p. 90.
Vnde non possum non mirari, quod re tam clara ta-
men tradant aliqui, reum in ius vocatum, modo li-
tem nondum contestatum, semper derelicto priore
iudice ad alium adhuc ab actore trahi posse, vide 10.
A SANDE *decis. Frisicas* lib. I. tit. VII. def. 1. p. 9. et
SIM. VAN LEEVWEN *cenfuram forenses* P. II. lib. I. cap.
XXVI. n. 6. p. 102. Sane ex mutatione libelli aliisque
eius farinae argumentis facultatem mutandi fori ne-
quidquam colligi posse, euidenter satis demonstrat 10.
VOET *ad π.* tom. I. lib. II. tit. II. §. 24. p. 98.

CAPVT III. DE PRAEVENTIONE ET CVM EA COMMIXTA LITIS PENDENTIA EX MENTE IVRIS CANONICI.

§. XXX.

*Iure Cano-
nico citatio
initium iu-
dicii est;* Iure Canonico uti conclamata res est, initium omnis li-
tis, omnis iudicii esse solam citationem; ita citatione
non praeuentionem tantum, sed et litis pendentiam oriri,
ex singulis eius iuris legibus ostendere, erit facillimum.

§. XXXI.

Hinc et

Et praeuentionem quidem ex citatione nasci, iis-
dem

dem paene, vti solent pontifices, verbis, quae in L. 7. *π. praeuentio- de iudiciis* reperiuntur (§. 18.), testatur GREGORIUS VIII. *nis, per in cap. 19. X. de foro competente*, vbi, *si quis*, inquit, *ad cap. 19. X. petitionem cuiusdam aduersarii sui a quodam legitime cita- de foro tus ad causam*, quia postmodum iurisdictionis alterius esse comp. coepit, illius intendit iudicium declinare, is in praedicta causa ius reuocandi forum non habet, quasi ab illo iam praeuentus.

§. XXXII.

Quod capitulum quum fere *κατὰ πρόδα* ex d. l. 7. *de Quod com- iud. compilatum* esse, nemo non videat; nos, omnia *pilatum* ex quae de lege hac supra (§. 18.) monuimus, hic repeti pos- *l. 7. D. de se*, nulli dubitamus. Ergo, sicut vtrunque alterutrius iud. tantum praeuentionis speciei fit mentio (§. 4.), ita aeque capitulum hoc, ac lex ista haud inepte extenditur ad alteram praeuentionis speciem, vbi de causis mixti fori agi dicunt (§. 18. I.).

I. Idem iam obseruauit, neque profecto aliter ob- *Vnde et ad feruare potuit P. FRANC. SCHMIER in iurisprudencia ca- causas nonico ciuili tom. II. lib. II. tract. I. cap. III. §. 2. p. 69. mixti fori n. 97. seq. quod nimirum "praeuentioni etiam in iis" extendi- tur. causis, quas mixti fori dicunt, seu quarum intuitu* tum secularis tum ecclesiasticus iudex concurrentem " iurisdictionem habent, locus sit, adeo, vt et iudex " ecclesiasticus laicum et hic illum praeuenire queat, " licet negari non possit, de ea potissimum specie lo- qui capitulum, si quis laicus, post litem coram laico iudice coeptam, in clericorum ordinem transierit, vt is litem ibi finiat, vbi coepta est, tamquam praeuen- tus, SCHMIER *l. d. cap. III. §. VII. p. 59. n. 408., conf. quae amplius ea de re disputantur a P. LVD. ENGEL in collegio iuris canonici lib. II. tit. II. §. VI. n. 53. seq. p. 322. seq. et ab EMAN. GONZALEZ TELLEZ in decretales tom. II. lib. II. tit. II. cap. 19. p. 103. seq.*

§. XXXIII.

In vnico, nescio quo fato, discrepant verba iuris Ca- *Exigit au- nonici et legis Romanae. Illud enim requirit citationem tem ius ad can. peti-*

tionem ad- *ad petitionem cuiusdam aduersarii sui emissam; haec simpli-*
uersarii, *citer dumtaxat: Si quis, posteaquam in ius vocatus est, ait.*
Quid igitur, si proprio motu a iudice quodam facta sit
citatio? Ea in causa civili secundum ius Canonicum effi-
cere non poterit praeventionem, licet aliud de causa cri-
minali dicendum, FRANC. SCHMIER l. d. cap. III. §. VII. p.
59. n. 412., P. LVD. ENGEL d. l. n. 52. p. 322.

§. XXXIII.

et citatio-
nem legiti-
mam.

Praeterea legitime aliquem citatum esse, oportere,
addit pontifex, id quod pariter silentio praetereunt leges
Romanae. Vnde citationem non omnibus numeris ab-
solutam praeventionem haud efficere, rectissime colli-
gitur.

§. XXXV.

Concilian-
tur cap.
19. X. de
off. et pot.
iud. deleg.
et cap. 20.
X. eod.
cum clem.
2. vt lite
pend.

Ad litis pendentiam autem quod attinet, videri qui-
dem cui posset LVCIVS III. eam demum liti contestatae tri-
buisse in cap. 19. X. de officio et potestate iudicis delegati.
Verum vti porro statim in cap. 20. X. eod. citatione facta
negotium quasi coeptum, censetur; ita per clem. 2. vt lite
pendente illud postea certissimi iuris factum, litem pendere,
postquam a iudice competenti in ea citatio emanauit, et ad
partem citatam peruenit, vel per eam factum fuit, quo mi-
nus ad eius notitiam perueniret; Dum tamen in citatione
praedicta talia sint expressa, per quae plene possit instrui, su-
per quibus in iudicio conuenitur. Conf. III. IVST. HENN. BOEH-
MERI ius ecclesiasticum protestantium vol. I. lib. II. tit. XVI.
§. 2. p. 1158., FRANC. SCHMIER d. l. tract. II. cap. II. §. 2.
p. 118. n. 87. seq.

§. XXXVI.

Quid illa
ad litis
penden-
tiam requi-
rat?

Satis perspicue, ad efficiendam litis pendentiam suf-
ficere solam citationem, statuitur in Clementina ista; si-
mul tamen requiritur I.) vt citatio emanauerit a iudice
competente; II.) vt peruenerit ad reum citatum; aut
III.) per eum factum fuerit, quo minus ad eius notitiam
accesserit; et III.) vt expressa fuerit in citatione causa,
quor illa sit emissam.

I. Ne-

I. Neque est, quod obiicias mihi, quod in cap. *Renouetur* 20. X. *de offic. et potest. iud. deleg.* iurisdictio sola cita- *dubium ex* tionis commissione perpetuari dicatur. Si cui enim in- *cap. 20. X.* de, ne opus quidem esse insinuatione, colligere, in *de off. et* mentem veniat, hoc capiat velim, alia esse: perpe- *pot. iud.* tuari iurisditionem, alia: pendere litem. Illud vel *del.* qualemunque iurisditionis vsum tantum exigit; li- tis pendentia autem desiderat iurisditionem cum liti- gantibus communicatam. Horum enim contempla- tu nulla lis, si nulla citationis notitia, SCHMIER *l. d.* tom. II. p. 59. 60. n. 413. seq., ENGEL *coll. iur. can. lib.* II. tit. II. n. 52. p. 322.

§. XXXVII.

En igitur, quae Romani acutissime et satis subtili- *Ius canon.* ter distinxerant, commixta pontificum iure. Non enim *confundit* praeuentio solum, sed et ipsa litis pendentia oritur per *litis pen-* citationem. Vel haec sola rem efficit litigiosam, litem ad *dentiam et* heredes transmittit, aliam actionem institui vetat, et, *praeuentio-* quae sunt reliqua. Breui: Omnia, quae iure Romano *nem,* ob litis pendentiam tribuuntur liti contestatae (§. 27. seq.), ea ius Canonicum citationi iam adscribit, Ill. BOEHMERI *iur. ecclesiast. prot. vol. 1. lib. 2. tit. 3. §. 17. p. 1047. et* tit. 16. §. 3. p. 1159.

I. Neque proinde mireris, si, quae ius Canonicum *et commi-* ad praeuentionem requirit (§. 33. seq.), ad litis pen- *scet alteru-* dentionem quoque; contra, quae ad hanc necessa- *trius re-* ria esse aiunt leges (§. 36.), ad praeuentionem etiam *quisita.* exigunt legum pontificiarum interpretes. Hos enim et eos, qui grandia pragmaticorum nomina ad- fectant, summa imis, ima summis miscere, quis ignorat?

CAPVT V.

DE EO, QVOD HODIE CIRCA PRAEVENTIO-
NEM IN CAVSSIS CIVILIBVS STATVNT PRAGMATICI.

§. XXXVIII.

Nescio, nonne dignum sit, quod mireris, in Germa- *Exponitur* norum, quas antiquas veneramus, legibus de prae- *legum Ger-* uentio- *manarum*

de praeuen- tione silen- tium, uentione, de litis pendentia inueniri nihil. Enimuero si-
lentii huius hanc tene, quam veram suspicor, rationem:
Paucissimae maioribus nostris fuerant lites forenses; Pau-
cissimis igitur ad eas decidendas opus erat iudicibus; Nec
vni cuidam iudici nimiam litium incumbere molem, que-
ri quisquam poterat. Hinc non opus, vt inter plures iu-
dices distribuerentur litigantium controuersiae; Hinc nul-
la plurium iudicum concurrebat iurisdictio (§. 6. II.); Hinc
nulla praeuentio.

§. XXXVIII.

de quo ta- men hodie con- queri baud licet. Quae igitur maiorum leges quum nos tantum dese-
rant, quantum nostri mores antiquorum abhorrent pla-
cita, quantumque nostrorum temporum infinitae lites
optimam illam veterum simplicitatem excedunt; ad no-
uiores patriae leges erit recurrendum. Quemadmodum
autem et controuersiarum multitudine, et inde proma-
nante concurrentium iurisdictionum labyrintho scater
Germania; ita necquidquam de praeuentione nostrorum
temporum deficiunt leges, easque interpretando plus iu-
sto saepe fecundum est pragmaticorum ingenium.

§. XXXX.

Attingi- tur ex le- gibus pa- triis ord. iud. imp. aul. tit. 2. §. 7. Inter leges patriae in hoc argumento palmam reli-
quis praeripit ORDINATIO IVDICII IMP. AVLICI tit. 2. §. *So wol- len wir auch*, 7, vbi, pariter atque in iure Canonico, ter-
minum praeuentionis in citatione, eaque insinuata, defi-
niri, hic monuisse sufficiat. Quoniam enim lex ista po-
tissimum ad suprema imperii tribunalia pertinet, infra
commodior eam explicandi locus erit, hic vero, quod
dicunt, *moribus* et, quas inde extorquent, conclusioni-
bus paucis, quoad eius fieri poterit, immorabimur.

§. XXXXI.

Moribus citatio ini- tium iudi- cii, et prae- uentionis; Moribus vero hodiernis, aequae ac iure Canonico
(§. 30. 35.), citatio est initium iudicii, IO. BRVNNEMANN in
processu ciuili cap. 3. n. 1. p. 50., Ill. BOEHMER in *iure eccl.*
prot. vol. 1. lib. 2. tit. 16. §. 3. p. 1159. Vbi autem iudicii
principium, ibi litis pendentia, ibi praeuentio, ibi occu-
patio,

patio, ibi iurisdictionis propagatio, atque actionis perpetuitas (§. 27.), GYNDLING *diff. de L. C. commoda plerumque, incommoda nunquam* cap. 4. §. 5. p. 49. Hinc certissimum, quod citatio moribus nostris et praeuentionem et litis pendentiam pariat, SAM. STRYK in *usu bodierno* π. lib. 5. tit. 1. §. 4. p. 444., DAVID MEVIUS P. 6. dec. 6. n. 1. p. 3. et P. 2. dec. 313. n. 7. p. 202., GEORG. FRANTZKIUS *ad D.* lib. 5. tit. 1. n. 54. p. 204.

§. XXXII.

Quum ergo ius ciuile Romanum (§. 17. 21.), ius Ca- *in quo con-*
nonicum (§. 31.), leges imperii (§. 40.), et mores ho- *sentiunt*
dierni (§. 41.) in eo consentiant, vt praeuentio oriatur *ius Rom.*,
per citationem; hoc etiam communis ita seruat praxis. *Can., leges*
Interim vt specialissimi, quos inde cogitauerunt, casus, *imperii et*
ex suo quisque fonte, rite decidantur, fundamenti loco *praxis.*
ante omnia quaedam erunt subiicienda.

§. XXXIII.

Primum iam supra stabiliuimus principium: Ad *Stabiliun-*
praeuentionem scilicet requiri plures iudices concurrentes *tur prag-*
(§. 5.). Quum igitur incompetens non concurrat cum *matica*
competenti iudice (§. 7.), euidentissimum est, iudicem in- *principia:*
competentem nullo modo posse alterum praeuenire. Er- *I.) Iudex*
go licet vel sexcenties citationem emisit iudex non suus, *non suus*
tamen nulla inde oritur praeuentio, *clém. fin. vt lite pen-* *praeuenire*
dente, VVLTEIUS de iudiciis lib. 1. cap. 4. n. 204. p. 90. seu, *non potest;*
vti alii id effari solent: praeuentio iurisdictionem non ha-
benti numquam tribuit, MEVIUS P. 1. dec. 232. n. 1. p. 88.
et P. 2. dec. 68. p. 121. siue, quod iterum idem est: prae-
uentio locum non habet, vbi, qui primum aditur, iu-
dex vel esse non potest, vel non vult, IO. CHRIST. COCH
in *praxi fori Germ.* P. 1. cap. 2. §. 20. p. 49., MEVIUS P. 1.
dec. 164. p. 63.

I. Quid vero, inquires, si reus coram iudice non *licet iuris-*
suo litem sponte contestatus sit? Forum illud postea *dictio pro-*
declinare profecto non poterit, MEVIUS P. 1. dec. 165. *rogari pos-*
p. 63. Ergo utique etiam incompetens iudex praeue- *sit.*
nire

nire posse tibi videtur. Verum respondeo: iudex hic reuera non est incompetens. Reus enim prorogauit iurisdictionem; per prorogationem autem iudex antea non suus dein fit competens. Hinc reus talis, postea forsan causam ad suum iudicem remitti cupiens, repellitur non exceptione praeuentionis, sed prorogati fori, arg. L. 52. pr. π . *de iudiciis*.

§. XXXXIII.

II.) Praeuentio oritur per citationem primum insinuatam.

Dein monuimus, eum esse praeuentum, qui primum in ius vocatus, seu citatus est (§. 18. 31.). Sicuti autem pragmatici, in extendenda legum interpretatione, immo confundenda aliquando earum mente, numquam difficiles, ea, quae ius Canonicum requirit ad litis pendentiam, ad praeuentionem quoque necessaria esse, tradunt (§. 37. I.); ita non dubitarunt, omnibus viribus tueri, necesse esse, vt citatio ad partes peruenerit, seu, vti loquuntur, insinuata sit, licet id leges non ad praeuentionem, sed ad litis pendentiam exigant (§. 36.). Interim quia reipsa non aduersatur legibus, potius dicta lex imperii tribunalis aulici expressis verbis illud sancit (§. 48.), indubia hodieque haec est propositio: Praeuentio oritur per citationem primum insinuatam.

§. XXXXV.

III.) In dubio, quid prius praesumatur, respiciendum.

Enimuero, vti omnis praeventio eam habet rationem, quod in paribus ei potius ius tribuendum, qui prior tempore occupat (§. 2.), haud incongrue inde colligitur, in casu dubio omnem controuersiam super praeventione exortam ex eo, quod prius tempore factum, decidendam esse, adeo, vt ne verisimilitudo aliquando excludatur, COCH in *praxi fori Germ.* P. 1. cap. 2. §. 20. P. 49., MEVIUS P. 6. dec. 6. n. 2. p. 3.

§. XXXXVI.

III.) Praeuentio non oritur nisi ex citatio-

Porro si quidem citationi effectum praecueniendi tribuis, illa vero legitima esse debet (§. 34.); sane citatio, quae nullum effectum habet, neque praeventioem efficere potest, IO. VOET *ad* π , tom. 1. lib. 2. tit. 4. §. 14. p.

119., P. LVD. ENGEL in *coll. iuris can.* lib. 2. tit. 2. §. 6. n. *ne, quae*
 52. p. 322., IO. ZANGER *de exceptionibus* P. 2. cap. 3. n. 14. *effectum*
 15. p. 140. Contra ea, quaelibet citatio effectibus suis *habet.*
 non destituta praeuentionem efficiat, necesse est.

§. XXXXVII.

Immo ex paritate rationis quidni colligamus, nihil *V.) Oritur*
 interesse, ipsa citatio emanarit, an aliud quid eiusdem effi- *quoque ex*
 cacitatis? Quodsi enim, ubi par ratio, ibi eadem legis dis- *analogo ci-*
 positio; certe, ubi *ἀνάλογον* quoddam citationis, ibi et *tationis.*
 iam praeuentio oritur.

§. XXXXVIII.

Ex eodem fundamento *ἀμέσως* profluit, si cui id, *VI.) Vbi*
 quod maius est, tribuitur, eidem neque id, quod minus *litis pen-*
 est, denegandum esse. Quum ergo in litis pendentia *dentia, ibi*
 magis, quam in praeuentione contineri, ostenderimus *praeuentio.*
 (§. 28. 29.), secure hanc ex illa colligemus, non illam ex
 hac. Vnde certissima manet regula: Vbi litis pendentia,
 ibi et praeuentio (§. 28.).

§. XXXXVIII.

Denique illud omni dubitatione caret, quod, ubi *VII.) Lex*
 lex specialem quemdam casum eximit, vel peculiare quid *specialis*
 statuit, hoc tamquam ius singulare strictim sit obseruan- *strictim ob-*
 dum, contra tamen ad alia, maxime incogitata, extendi *seruanda*
 nequeat. *est.*

§. L.

His ita constitutis, amplissimus patet conclusionum *Arbiter*
 pragmaticarum campus, quarum praecipuas attingere iu- *praeuenire*
 uat. Sic quoniam nulla praeuentio, ubi nulla de causa *nequit.*
 controuersa iudicandi potestas (§. 43.); arbiter praeuenire
 numquam potest iudicem ordinarium, sed auctori semper
 est integrum, causam, de qua compromissum, ad iudi-
 cem suum retrahere, etiamsi reus iam ante ad arbitrum
 vocatus sit, L. 30. π. *de receptis, qui arbitrium receperunt.*
 Nam ex compromisso exceptionem non nasci, sed poenae pe-
 titionem, diserte ait L. 2. π. *eod.*, IO. ZANGER *de exceptioni-*
bus P. 2. cap. 3. n. 13. p. 140. Hinc ex compromisso nec
 D prae-

praeuentionem nec litis pendentiam oriri, iure Romano simul defendit, iure Germanico propter pactorum obligationem simul contrarium tuetur 10. SCHILTER in *exercitationibus ad pandectas* exerc. 12. lib. 4. tit. 8. §. 10. II. p. 250.

§. LI.

*Hinc comm-
missioni
potest re-
nunciari:
nec obstat
praeuen-
tio;*

Propterea et is, qui delegationem principis impetravit, ei, licet citatio a iudice extraordinario emissa sit, renunciare, et ad committentem, non tamen inferiorem, inuito etiam reo, regredi potest; vti et principi causam a delegato suo auocare integrum est, L. 6. §. 1. *π. de offic. procons.*, L. 58. *π. de iudic.*, LVD. GÜNTHER. MARTINI in *comment. forensi* tit. 11. §. 2. n. 406. p. 630., BEN. CARPZOVII *decis. illustr.* dec. 97. p. 154. seq.

*Nisi forsitan
inferiorem
iudicem
adire ve-
lint;*

I. Contra utique tunc obest praeuentio, si, lite iam a iudice extraordinario agitari coepta, alter litigantium iudicem quemdam inferiorem aliumue adire velit. Ille enim repraesentat iudicem committentem, hinc ficut hic per citationem alios praeuenit, ita et ille, CAREZOV. *proc.* tit. 9. art. 3. n. 74. p. 284. Vnde tunc ita ea de re statuitur:

Diemeil aus den Acten so viel zu befinden, daß Beklagter hochfürstliche Commission ausgebracht; So wird, bis dieselbe erörtert, in dieser Sache billig in Ruhe gestanden, und ergethet alsdann, wann die gütliche Entscheidung ent schlagen, ferner darauf, was recht ist.

Ex quo simul adparet, praeuentionem aliquando tantum suspendere iurisdictionem iudicis praeuenti, CARPZOV *respons. iur. elect.* lib. 2. tit. 3. resp. 51. n. 13. seq. p. 329.

*aut lis iam
ante coram
iudice ordi-
nario coe-
pta sit.*

II. Multo magis obest praeuentio ipsi iudici delegato, si qua lis iam coram iudice ordinario coepta, BARTH. LEONH. SVENDENDÖRFER in *processu Fibigiano* P. 1. cap. 2. sect. 1. lit. k. p. 54. nisi tantum ad amicam compositionem, vti aiunt, tentandam datus sit. Id enim et pendente lite fieri potest, WOLFG. AD. SCHOEPP *Decis. Tub.* P. 1. dec. 118. n. 1. p. 634.

§. LII.

§. LII.

Similiter frustra ibi quaeres praeuentionem, si forsan *Inter iudi-*
inter plures iudices delegatos, quos commissarios nomi- *ces ad v-*
nant, ad vnam causam coniunctim datos, alter sub spe *nam caus-*
praeuentionis solus emisit citationem. Ipse enim non *sam simul*
solus, sed concurrentibus tantum reliquis simul delega- *delegatos*
tis in causa ista ius dicendi potestatem habet, hinc non *nulla est*
ita, uti requiritur (§. 11. 43.), iudex competens est. *praeuentionio.*

I. Aliam huc spectantem speciem singularem pror- *Est tamen,*
sus ex VESTRIO refert VVLTEIVS *de iudiciis* lib. 1. cap. 4. *si coniun-*
n. 214. p. 92., quod nimirum ex pluribus iudicibus, *etiam dele-*
non coniunctim delegatis, is alterum praeueniat, cui *gati non*
primum commissio data. *sunt.*

§. LIII.

Praeuentio desiderat iudices concurrentes (§. 5.), non *Praeuentio*
autem concurrunt, nisi iudices eiusdem, uti dicunt, in- *requirit iu-*
stantiae (§. 9.); Hinc neque superior iudex inferiorem, *dices eius-*
neque hic illum praeuenire potest. Immo si vel maxime *dem in-*
superior magistratus, cuiusdam vera silentis precibus *stantiae.*
commotus, prior litigantes citauerit in tali causa, in
qua reo ius primi fori est, hic semper tutus tamen erit
exceptione, quam dicunt, sub-et obreptionis, et prae-
scriptione primi fori (§. 9.).

§. LIII.

Illud tamen, quod iam supra monuimus (§. 9. I.), *Subindeta-*
accidere potest, ut iudex superior, ob forum continen- *men infe-*
tium causarum eandem causam praeoccupet, cuius alio- *rior supe-*
quin inferior ex foro rei sitae non minus erat competens, *riorem, et*
et vicissim, ut iudex inferior ea in causa praeueniat, quae *hic illum*
et praeterito illo statim ad iudicem superiorem deferri *praeuenire*
potuerat. Ea vero hic intercedit differentia, ut postero- *potest.*
ri casu adpellatio deinde adhuc pateat ad superiorem iu-
dicem, priori non amplius liceat; seu, ut pragmatico-
rum lingua loquar, illo casu non tot adsunt instantiae,
quam hoc, HERM. VVLTEIVS *ad L. 4. C. de iurisdict.* n. 24.
25. p. 148.

§. LV.

Dein iudices eidem causae praesint, necesse est.

Quandoquidem porro plures iudices, licet eiusdem instantiae, tamen ob diuersos cuiusque iurisdictionis limites saepe non concurrunt; quid quod concurrunt, neque tamen in causis singulo cuique propriis (§. 10.); sane talia iudicia se inuicem praeuenire non poterunt, nisi in istis dumtaxat causis, quae vtrique communes sunt. Sic ergo neque rerum sacrarum iudex in causa civili magistratum politicum, neque in causa sacra hic illum praeuenire poterit, id quod singulari quadam specie praeclare illustrat ill. IVST. HENN. BOEHMER in *iure eccles. protest.* vol. 1. lib. 2. tit. 2. §. 26. p. 999.

Praeuentio non obest, si ob praescriptionem fori a priore instantia reus absolutus.

I. Hinc si quis primum a iudice incompetente citatus, dein ab eodem, opposita fori praescriptione, ab instantia, uti aiunt, absolutus erat, postea vero causam ad alium iudicem redigit; ei praeuentio obijci non poterit, quia prior iudex non suus fuerat (§. 43.), BEN. CARPZOV *definitionum forens.* P. 1. const. 7. def. 21. p. 63.

§. LVI.

Porro vnam eandemque causam esse oportet;

Similiter vna eademque causa sit, de cuius occupatione quaeritur, necesse est (§. 3.); Si qua enim causa connexa vel praeparans ab alio iudice tractata est, id nihil impedit, quo minus causa altera vel principalis ad alium deferatur; immo saepe illud fieri aliter nequit.

Easdemque personas.

I. Multo minus itaque praeuentio aderit, si et diuersae personae in lite sint. Sic in causa quadam pignorationis reum, qui ab alio ob eam rem coram iudicio aulico vocatus erat ad praestandam euictionem, frustra praeventam esse causam, obiectasse, refert perill. GE. MELCH. DE LVDOLF *observationum forensium* P. 3. obs. 265. p. 152. et P. 2. obs. 160. p. 346. seq. et P. 1. obs. 57. p. 136. seq.

Causae tamen omnino conne-

II. E contrario certissimum, causas, quae ita connexae sunt, ut sine iniuria separari nequeant, simul debere tractari, disceptari, dirimi, praeueniri, tot.
tit.

tit. π. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur, ill. IVST. xae in eo-
HENN. BOEHMER *consult.* tomo 2. P. 2. resp. 1154. n. dem iudi-
79. p. 589. cio tractan-
dae sunt.

§. LVII.

Maxime haec agitur quaestio in prouocationibus, *Prouoca-*
quas dicunt, ex L. *diffamari* et ex L. *si contendat*. Quum *tiones non*
enim prouocans suum ipsius pariter, ac prouocati forum *pariunt*
adire queat, hic autem postea actoris partes recipiat; quae *praeuentio-*
ritur saepe, vtrum prouocatus iste actionem intendere *nem,*
possit contra prouocantem coram quocumque eius iudice
competente, an coram eo tantum, qui de prouocatione
sententiam tulit? Enimuero quoniam prouocatio et post
eam instituta actio plane alia sunt ac diuersa, siquidem
illa praeparat, haec principalis est; praeterea prouocato
ius, quod tamquam actor habet, ex pluribus rei foris
vnum quoddam eligendi, per prouocationem demi haud
potest; facile patet, disceptationem prouocationis non
efficere praeuentionem in causa principali, postea demum
separatim tractanda, vid. excell. quem in praeceptoribus
meis honoris causa nomino, CAR. GOTTL. KNORRE *in der*
gründlichen Anleitung zum gerichtlichen Process lib. 3. cap.
V. §. 2. p. 515., DAV. MEVIVS P. 6. dec. 9. n. 6.

I. Magis adhuc suffulcitur haec decisio, si qua caus- *In primis;*
sa principalis non continetur in iudicis prioris iuris- *si causa*
dictione, e. g. si propter matrimonium facta prouo- *principalis*
catio apud iudicem politicum, ill. BOEHMER *l. d.* et lib. *non est in*
2. tit. 16. §. 3. p. 1158. *iurisdictio-*

II. Illud tamen excipiendum videtur, si diffaman- *ne prioris*
ti cuidam non separata actio instituenda, sed proba- *iudicis.*
tio tantum eius, quod gloriando dixit, iniuncta est. *Nisi proba-*
Tunc enim ineptum foret, ibi probationem offerre *tio tantum*
in iudicio, vbi nihil antecessit, excell. KNORRE *d. l. calumniae*
§. 9. p. 520. not. (a). *iniuncta*

III. Quur autem in remedio legis, *si contendat*, et *sit.*
praeuentioni et litis pendentiae locum concedat BART. *Nec in pro-*
LEON. SVENDENDOERFFER *in processu Fibigiano* cap. 2. de *uocatione*
pro- ex L. si

contendat, processu diffamationis, edit. 4. pag. 1509. contra com-
statuitur munem doctorum opinionem, quam mascole defendunt
praeuentio. IO. ZANGER *de except.* P. 3. cap. 26. n. 208., LAVTERBACH in
disp. de remedio L. si contendat, cap. 8. th. 66. n. 3. et IO.
HENR. de BERGER in *oeconomia iuris* lib. 4. tit. 14. p. 994.,
ego equidem non video. Interim vide sis, quae disputat
ea de re Q. SEPT. FLOR. RIVINVS in *specimine exceptionum fo-
rensiarum* cap. 4. n. 8.-12. p. 29. seq.

§. LVIII.

*Lis super
possessione
haud efficit
praeuentio-
nem ratio-
ne petitio-
nis;*

Eamdem fere quaestionem moueri posse, credo, in
lite super possessione momentanea, quae pariter praepa-
rans dumtaxat est, neque igitur praeventioem, quod
ad causam principalem, scil. petitorium, attinet, saltem
si in hoc iudicio diuersa agendi causa aut aliae personae
animaduertantur, efficere valet, IO. HENR. DE BERGER in
oec. iur. lib. 4. tit. 18. p. 1016. Nam petitorium coram alio
iudice institui posse, immo non numquam debere, si for-
san de possessione e. g. in causa sacra cognouit iudex po-
liticus, iam alii obseruarunt, vid. ill. IO. GEORG. ESTOR in
den kleinen Schriften Tom. 3. P. 12. pag. 753. seq. et ill.
BOEHMER in *iure eccles. prot.* tom. 1. lib. 2. tit. 12. §. 13. n.
2. p. 1116. Licet enim, commodius vtrumque coram eo-
dem iudice tractari, lubenter largiamur IO. HENR. de BER-
GER in *elect. discept. forensium* ad tit. 4. obs. 10.; inde ta-
men nihil minus, quam necessitas praeventioem confici
potest.

§. LVIII.

*Nec actio
ratione re-
conuentio-
nis;*

Porro idem accidit in reconuentione. Quam vt in
conuentionis foro intendat reus, nulla eum adstringit ne-
cessitas. Quum enim reus reconueniendo fiat actor, hu-
ius vero sit electio, quodnam rei forum adire velit, ne-
mo reum isto eligendi reconuentionis fori beneficio,
quod iure competit, iure priuabit, maxime, quia recon-
ueniendi facultas reo in ipsius commodum concessa, ideo-
que eamdem in eius odium detorquere absolum foret,
IO. VOET *ad* τ, tom. 1. lib. V. tit. 1. §. 79. p. 339.

§. LX.

§. LX.

Neque reseruatio litis instituendae a iudice in sententia *Nec reser-*
cuidam facta praeuentionem inducit, vti saepe reseruatur uatio litis;
 litigantibus: *dieses oder jenes rechtlich auszuführen; Beklag-*
ten desfalls vermittelt einer anderweiten Klage in Anspruch
zu nehmen, reliq. Hoc enim nec citationis nec praeuen-
 tionis loco est, sed, litigare velint, nec ne, hunc an illum
 suum iudicem adire malint, arbitrio litigantium relinqui-
 tur, BENED. CARPZOVIVS *definitionum forensium* P. I. const.
 7. def. 26. n. 64.

§. LXI.

Multo minus nascetur praeuentio, si actus quidam, *Nec actus*
 quem voluntariae iurisdictionis dicunt, coram alio iudi- *volunta-*
 ce antea explicatus est. Sic v. c. frustra iudex quidam, *riae iuris-*
 se praeuenisse alterum, contenderat, dum contractum, *ditionis.*
 de quo lis postea orta, ante confirmauerat. Confirma-
 tio enim non efficit praeuentionem; vti patet ex specie,
 quam habet IO. HENR. DE BERGER *consiliorum iuris* par-
 te 2. consil. 688. p. 684. seq. Pariter neque testium exa-
 men, neque inuentarium ab alio iudice antea confectum
 praeueniendi ius illi tribuit, WOLFG. ADAM SCHOEPP
in selectis decisionibus Tubing. P. I. dec. 45. n. 8. p. 269.

§. LXII.

Vltimo hic notandum, quid in nominatione aucto- *Nominato*
 ris de praeuentione statuendum sit? Nimirum constat, si *auctori*
 vnum nominantis et nominati commune forum est, post *prodest*
 factam auctoris nominationem non opus esse nouo libel- *praeuentio*
 lo. Quaeritur ergo, vtrum, emissa ad reum nomi- *nominan-*
 nantem citatione, actori adimatur electio fori respectu *tis.*
 nominati? id quod vtique adfirmandum videtur, adeo,
 vt ex persona rei nominantis etiam nominato profit prae-
 uentio, si forsan actori in mentem veniat, nominatum
 ad alium trahere iudicem, quam qui causam ab initio
 tractauit, DE BERGER *in oec. iur.* lib. 4. tit. 20. p. 1028. seq.

§. LXIII.

E contrario frustra obiicitur praeventio, si fraude *Debitor*
 quaesita est. Hinc, si quis debitor, cui mox imminet *per actio-*
 proces- *nem altio-*

*vis indagi-
nis credito-
rem suum
praeuenire
uequit.*

processus, quem nominant, exsequutius, exceptiones suas, quas habet, altioris indagationis per modum actionis antea profert, ne dein forsan ad reconuentionem reiiciantur, postea a creditore ob debitum actione ad exsequutionem tendente pulsatus, praeuentionem mouet, causamque ad forum prius, vbi de exceptionibus actum, remitti petit; doli exceptione statim profligabitur. Eo enim pacto iuri, quo creditor fruitur, debitum statim exigendi, mora iniici haud potest, BARTH. LEONH. SVENDEN-DÖRFFER in *processu Fibigiano* P. 1. cap. 2. sect. 9. p. 314.

§. LXIII.

*Quando lo-
cum habeat
praeuentionio
in concursu
credito-
rum?*

In concursu, quem vocant, creditorum, id singulare est, quod debitor inter plures suos iudices eligendi ius habeat, licet loco rei sit. Quum vero inter eius fora praecipue forum domicilii tamquam generalissimum concursui maxime commodum sit, illud, si forsan inter plures iudices distributum, ibi praeuentum esse, statuendum, vbi prius per edictum creditores citati. Confer, quae amplius de hoc argumento tradit SAM. STRYKIVS in *not. ad Brunnemanni proc. concurs. cred.* cap. 1. §. 2. p. 9. Quodsi autem alius iudex, v. c. contractus, singularem quamdam communis debitoris causam tractauerit, haec ad iudicium concursus vniuersale remittenda, neque vlla hic attenditur praeuentionio, DAV. MEVIVS P. 7. dec. 72. p. 167.

§. LXV.

*Quid si duo
iudices si-
mul cita-
uerint?*

Altera eaque lepida obuenit quaestio de praeuentione, quando duo iudices concurrentes in vna causa simul aditi simul et eodem tempore litigantes citarunt. Tunc, si quidem, vel momento tantum praecessisse alterius iudicis citationem, liqueat, ob ea, quae (§. 45.) diximus, dubium non est, eum iudicem praeuenisse, qui vel momento causam praeoccupauit, idque a tempore traditae potius quam decretae citationis diiudicari a pragmaticis, iam supra monitum est (§. 44.), LVD. GÜNTHER. MARTINI in *comm. for. tit. 11. §. 2. n. 445. p. 633.*, BEN. CARPZOV in *processu tit. 9. art. 3. n. 18. seq. p. 279.*, P. LVD. ENGEL

coll.

coll. iuris can. lib. 2. tit. 2. n. 52. p. 322. Verum vix vquam ita subtiliter momenta temporis discernere licet.

§. LXVI.

Plures igitur modos, in paribus hisce circumstantiis quis potior iudex sit, inuentare mirifice solliciti sunt Icti. Alii suadent, ei iudici relinquendam esse causae disceptationem, cuius iurisdictioni magis congruit; At si concurrunt iudices, i. e. pari plane iure praediti sunt (§. 7.), nil nisi tempus praecipuum cui tribuit (§. 2.), licet vel maxime alterius iurisdictioni v. g. sacrae magis accedat; Sin par vtrique ius non est, ne cogitare quidem licet quidquam de praeuentione (§. 43.). Alii iubent attendi, superiore, an inferior iudex citationem emisserit? illumque huic praeferendum esse, censent; At vero itidem, quatenus concurrunt, alter alteri aequalis habetur, et nemo alterum antecellit (§. 9. I. §. 7.); Si non concurrunt, nulla locum habet praeuentionio (§. 43.). Alii demum optioni litigantium committunt, coram quo iudice velint comparere? Verum non litigantium, sed iudicium est, tueri iurisdictionem suam, L. 1. pr. D. *si quis ius dicenti non obtemp.* Immo quantumvis auctori in pluribus rei foris vnum quoddam eligere liceat, id tamen re tantum integra procedit, non si, vno iudice electo, illa eligendi facultas iam consumpta est.

§. LXVII.

Vnicum ergo fere hoc supererit, in aequali omnino plurium iudicum conditione illud sorti committere, quod per rationes decidi amplius nequit. Profecto nec inusitatus, nec legibus contrarius est iste per sortem res dubias discernendi modus. Quodsi enim, *quum ambo ad iudicium prouocant, sorte rem discerni solere*, ait VLPIANVS in L. 14. D. *de iudiciis*; quodsi sortis ope in eligendo iudice pedaneo nonnumquam vsi sunt Romani, vti pluribus docet V. C. GER. NOODT *operum* tomo 1. *de iurisd. et imperio* lib. 1. cap. 13. p. 95.; quidni etiam sortem aliquando loco praeuentionis esse liceret? IO. ZANGER *de except.* P. 2. cap. 3. n. 30. seq. p. 142. seq., CARPZOV P. 1. const. 7. def. 23.

§. LXVIII.

Citatio, Non ita ex vtraque parte aequalis est conditio, si in
quam vo- eadem causa simul alter iudex manus reo iniecit, seu, uti
cant, realis dicunt, realiter, alter verbaliter citauit litigantes. Tunc
praefertur enim citatio realis, quae citationis nomine paene maior
verbis fa- est, tamquam fortior antecellere verbis factam, licet eo-
ctae; dem tempore emissam, communi doctorum consensu di-
 citur, VOET *ad D.* tom. 1. lib. 2. tit. 4. §. 17. p. 120., ZAN-
 GER *l. d.* n. 35. p. 143.

§. LXVIII.

Licet haec Magis autem dubium videtur, quis iudex praeferen-
illam ante- dus sit, quum citatio alterius verbis concepta realem ab
cesserit. alio dein demum factam antecessit, VVLTEIVS *de iud.* lib.
 1. cap. 4. n. 211. p. 92. Quem enim quasi in manibus ha-
 bet, reum difficulter dimittet iudex, neque vlla lege, sal-
 tem quod ad constitutionem, quae de criminibus agit,
 CAROLI V. attinet, adstringitur, ut tradat reum illi, qui
 prius forsan per litteras citauit tantum, PROSPER FARINA-
 CIUS *operum* tomo 1. in *praxi et theor. crim.* lib. 1. tit. 1.
 qu. 7. n. 53. p. 79. Potius, quia noxa caput sequitur, et
 crimen personam vbique comitatur, L. 1. §. 2. *de pri-*
uat. delict., iudex, qui reum adprehendit, alterum, qui
 prior citauit, praeuenisse censendus est, 10. VOET *ad* *π.*
 tom. 1. lib. 5. tit. 1. §. 70. p. 335.

§. LXX.

Semper Immo ea saepe citationis, quam vocant, realis, est
enim et a efficacitas, et, ut res feruetur, necessitatis et securitatis
quouis iu- gratia, tantus fauor, ut, lite licet pendente, in omni iu-
dice reus, dicii parte, quoties suspicio suboritur, decerni queat, et
exigente non illius quidem iudicis dumtaxat auctoritate, coram
necessitate, quo lis pendet, sed et alterius iudicis iussu. Hinc non
prebendi est, quod rem hanc ex regularum legumque verbis eme-
potest. tiri velis. Secundum haec enim etiam per citationem lit-
 teris conceptam praeuenta est iurisdictio, alterique iudici
 quasi ademptum ius manus iniiciendi in eundem reum;
 qualis est ratiocinatio P. LVD. ENGEL in *coll. iuris can.*
 lib.

lib. 2. tit. 2. §. 6. n. 52. p. 322. At vero hic plerumque necessitas, quae instar legis est, et securitatis fauor vim praeuentionis eneruare videtur, VOET *d. l.* lib. 2. tit. 4. §. 19. p. 121.

§. LXXI.

Ante omnia autem requiritur citatio legitima, atque *Praeuentio* omnibus numeris absoluta (§. 46.). Enimvero, quae *non oritur* nam citatio sit legitima, ostendendi hic locus non est. *ex citatio-* Satis superque id traditum habes a CARPZOVIO in *processu ne illegiti-* tit. 7. art. 2. pag. 219. seq., LVD. GÜNTHER. MARTINI in *comm. ma,* *for.* tit. 4. §. 1. p. 243. seq., WOLFG. AD. LAUTERBACH in *coll. theor. pract.* π. lib. 2. tit. 4. §. 36. seq. p. 165. aliisque innumeris. Hoc hic solum notare iuuat, citationem vitio quodam laborantem nullam efficere praeuentionem. Proinde si in ferias incidit citatio, si nomen iudicis citantis, vel litigatorum, aut causa, ob quam quis citatur, aut dies, quo comparandum, deficit, non nascitur praeuentio. Praesertim autem etiam id in citatione ad efficiendam praeuentionem opus est, vt expressa sit causa, propter quam, reum in ius vocari, voluit actor (§. 36. n. 4.). IO. GOEDDAEVS in *consil. Marburgens.* vol. 4. cons. 40. n. 20. p. 983.

§. LXXII.

Quur citationem reo in manus datam esse, requi- *aut liti-* rant, ostendimus supra (§. 44.). Hinc si non rite facta *gantibus* est traditio ista, quam vulgo insinuationem dicunt, cor- *non tradi-* ruit praeuentio. Neque locum ea habet, si traditio do- *ta,* ceri non potest, licet perinde sit, si ex actis, ac si aliunde probetur, ill. AVG. DE LEYSER *med ad π.* sp. 31. med. 5. p. 319. seq. An vero etiam ex parte actoris necessum est, vt rite insinuetur, vti aiunt, citatio? Actoris respectu, respondent ICI, lis pendere incipit, quam primum ei innotuit, decretam esse citationem, licet nondum litigantibus traditam, IOACH. CHRIST. COCH in *praxi fori Germ.* P. 1. cap. 2. §. 20. p. 48.

§. LXXIII.

Hoc certum, et ex superioribus liquet, citationem, *aut cir-* qua *cum ducta.*

qua emissa neuter litigantium se sistit, quam circumductam vocant, non habere effectum praeuentionis. Quando enim neque actor neque reus sui copiam faciunt, vterque citationi omnibusque, qui inde redundant, effectibus renunciare videtur. Vnde quum talis citatio nulla habeatur, omnique destituatur efficacitate, adeo, vt de nouo prorsus litigandum sit; neque praeuentionem inde nasci perspicuum est (§. 46.), LVD. GÜNTHER. MARTINI in *comm. for. tit. II. §. 2. n. 418. seq. p. 631.*

§. LXXIII.

Oritur tamen praeuentionio, si vel unus litigantium se sistit;

Aliud tamen dicendum, si alteruter tantum contumax fuit. Vel vno enim se sistente citatio effectum fortitur. Recte igitur actori, qui reum in primo termino frustra expectatum postea ad alium iudicem trahere cupit, obicitur praeuentionio. Quamuis enim ZANGERVUS *de except. P. 2. exc. 3. n. 18. p. 141.* eo ipso rei contumaciam coercendam esse putet, vt exceptione praeuentionis deinceps priuetur, alia profecto satis remedia contra reum contumacem sibi prospiciendi in promptu sunt, vt noua fingere minime liceat, L. 73. D. et L. 13. C. *de iudiciis*. Duplici enim poena adficeretur reus, si praeter refundendos sumtus praeuentionis commodum priuaretur, CARPZOV *respons. iuris elector. lib. 2. tit. 3. resp. 48. n. 17. p. 322.* Contra si actor eremodiciu contrahit, reus absoluitur instantia, i. e. actor de nouo actionem intendere cogitur. Neque tamen illud coram alio iudice recte fieri poterit, sed causam coram eodem iudice finiri iubet praeuentionio, CARPZOV *proc. tit. 9. art. 3. n. 51.*, MARTINI *d. l. n. 424.*

etiam variatione actoris contumacis.

L. An autem actor contumax reo, qui se sistit, postea praeuentionem obicere potest? Negat id DAV. MEVIVS P. 2. dec. 67. n. 5., quia exceptio ista in odium actoris potius, quam rei tendit; Vnde illi ex sua contumacia non tribuendum commodum, sed distinguendum esse putat, vtrum praeuentionio in odium, an fauorem eius allegetur. Ego vero nec actoris contumaciam bis coercendam esse, crediderim.

§. LXXV.

§. LXXV.

Irrita etiam fit citatio, si libellus tamquam ineptus *Cessat prae-*
 per sententiam reiectus est. Hinc et tunc cessabit prae-*uentio, si*
 uentio (§. 46.), IO. HENR. DE BERGER in *oeconomia iuris* lib. *libellus ceu*
 4. tit. 14. p. 995., et nihil impedit, quo minus actor no-*ineptus re-*
 uam actionem coram alio aequae competenti iudice inti-*iicitur.*
 tuere possit, DE BERGER in *elect. discept. forens.* tit. 4. p. 86.,
 Q. SEPT. FLOR. RIVINI *enunc. iuris* tit. 5. n. 41. p. 182. et
 tit. 11. n. 21. p. 426.

§. LXXVI.

Dein nihil interesse, supra monuimus, vtrum ipsa *An analo-*
 citatio, an aliud quoddam eiusdem efficacitatis emanaue-*ga citatio-*
 rit (§. 47.). Non equidem hic inquirendum puto in ipsius *nis quoque*
 citationis genera; Ea enim siue peremptoria, siue moni-*praeuentio-*
 toria, siue arctatoria, siue realis, siue verbalis sit, cuius *nem effi-*
 effectus praeuentionis tribuendus erit, quia generatim *cient?*
 lex 7. π. *de iudiciis*: Si quis, inquit, in ius vocatus, cer.
 ZANGER *de except.* P. 2. cap. 3. n. 19. p. 141. Ast hoc ma-
 gis enodari meretur, an reliqua citationis *ἀνάλογα* effi-
 ciant praeuentionem. Quippe non semper, nec in qua-
 uis causa decernitur citatio. Decernuntur saepe manda-
 ta, eaque vel cum clausula, vti aiunt, iustificatoria, vel
 sine illa; Decernuntur aliquando litterae, quas dicunt, in-
 formatoriae, (*Schreiben um Bericht*), aliquando rescripta.
 De omnibus his erit quaestio.

§. LXXVII.

Si quidem rationem legis penitius inspicias, certum *Id quod ge-*
 est, praeuentionem ideo per citationem oriri, quia per *neratim*
 hanc iudex declarat, se causam recepisse, iudicemque in *adfirma-*
 ea perpetuum futurum esse. Illud ipsum vero per solam *tur.*
 citationem fieri posse, quis adfirmet? Generatim ergo
 omnia enarrata citationis similia praeuentionem efficere,
 nihil habet difficultatis; Sigillatim tamen specialius illud
 disquirere lubet.

§. LXXVIII.

Mandata, quae vocant, sine clausula emitti non so- *Speciatim*
 lere, nisi rei iustitia iudici statim quasi in oculos incurrat, *huc perti-*

*uent man-
data S.C.,*

notum est. Constat quoque, eorum naturam in eo consistere, ut reus statim petito actoris satisfacere, idque factum esse, certo tempore praefinito docere iubeatur. Quid quod notum, eum in finem plerumque adiici ipsam citationem, ut doceat reus, se paruisse. Tantum igitur abest, quin talia mandata efficiant praeventionem, ut maior, quam citationi, illis merito tribuatur effectus.

§. LXXVIII.

*et cum
clausula;*

*monitoria
Saxonum;*

Idem fere dicendum de mandatis clausulam iustificatorem continentibus. Quae quum in eo dumtaxat a prioribus differant, quod referretur reo, intra certum tempus proferre causas, quare, mandato parendum non esse, credat; indubium est, ea aeque ac citationem efficere praeventionem. Quumque his mandatis paria sint monitoria Saxonibus consueta, quibus reo, ut vel satis actori faciat, vel causas, quod id nolit, intra tempus praefinitum adferat, iniungitur; facile patet, et ex his praeventionem oriri, IO. BALTH. DE WERNHER *observat. forens.* P. 6. obs. 268. n. 1. seq. p. 459.

§. LXXX.

*Litterae
informato-
riae;*

Accedo ad litteras, quas *Schreiben um Bericht* vocant. His iudex superior ad veritatem facti a supplice narrati magis indagandam, reum iudicemve inferiorem prius se informare iubet, quam quid ulterius cognoscatur, id quod in iis potissimum causis fieri solet, quae decernendis mandatis nondum maturae esse putantur, ill. IO. IAC. MOSER *in den Grundsätzen der Reichshofraths praxis* lib. 4. cap. 3. §. 1. p. 89. In eo igitur, quod ad iudicem attinet, qui utramque hic paginam efficit (§. 28. I.), cum citatione conveniunt, ut causa a iudice recipiatur, reus audiatur, hinc indubio nascatur praeventio.

§. LXXXI.

Rescripta;

Rescriptorum diversissimas esse species, quilibet nescit. Ea autem, quae a principe in causis, uti aiunt, iustitiae aut ipsius citationis loco, aut in vim monitorii quidem emittuntur, sed a citatione vix deflectunt, quod praeventio-

praeuentionem tribuant, itidem adseuerare non dubitamus. E contrario minime id quadrat rescriptis, quae contra ordinem iudicarium saepe, omissa tum citatione tum causae cognitione, eliciuntur. Talia enim omnino nulla sapientissime censent leges, L. 7. C. de prec. imp. offer., L. 5. 6. C. si contra ius vel util. publ., MEVIUS P. 1. dec. 233. n. 5., MARTINI l. d. n. 441. seq. p. 633.

§. LXXXII.

De arrestis, quae vocant, vix necesse videtur separatim quaedam monere. Ea enim quum species citationis esse credantur, omnesque cum ista communes effectus pariant; nemo dubitabit, praeuentionem inde oriri, 10. VOET ad π. tom. 1. lib. 2. tit. 4. §. 63. p. 135. Interim quando quis tantum ad securitatem crediti, sine intentione ius suum vltius prosequendi, debitorem, eiusue bona detineri curat, illud praeuentionem non efficit, MEVIUS P. 4. dec. 348. Contra generatim propterea arresto negari praeuentionis effectus haud potest, vtut id defendat BERLICHIVS P. 1. dec. 119., vid. MARTINI in comm. for. tit. 11. §. 2. n. 432. p. 632. (§. 68. seq.).

§. LXXXIII.

Dispiciendum superest, lexne forsan peculiaris ab iis, quae diximus, discedat (§. 49.). Ius, quod personis quibusdam, quas miserabiles nominant, concessit L. vn. C. quando imper. inter pup., vti satis singulare est, ita dubium videtur, an etiam ad litem praeuentam et pendentem trahi possit? Adfirmat quidem ill. DE LEYSER ad π. spec. 78. med. 7. p. 139. seq., sed nescio, vtrum rite extendamus ius quam maxime singulare ad ea, quae iuri firmissimo, quod L. 30. π. de iudic. continetur, sunt contraria, conf. GE. BEYER delin. pand. tit. de iudic. n. 126. litt. E. p. 183.

I. Plura, quae de L. 1. C. quando libell. princ. datus, de priuilegio de non adpellando aliisque huc referri possent, quia magis ad Augustissima Germaniae iudicia pertinent, infra enodare studebimus.

§. LXXXIII.

Et arresta.

An L. vn. C. quando imper. int. pup. obsit praeuentioni?

Ceterae leges singulares infra tractantur.

§. LXXXIII.

*De prae-
uentione in
superiore
instantia;*

Huc vsque de eo praecipue sermo nobis fuit, si in primo foro de praeuentione inter plures iudices concurrentes lis oritur, et per primum emissam citationem definitur. Quid vero, si in alteram superiorem instantiam causa per prouocationem vel alio modo deuoluitur, et duo iudices, quorum vterque competens est, simul adeuntur? Per remedia, quae dicunt, deuolutiua id fieri, inter omnes constat. Sunt autem ea in primis adpellatio, prouocatio, supplicatio, querela nullitatis, protractae seu denegatae iustitiae, restitutio in integrum, actio syndicatus et auocatio actorum, vti videre est in ill. ESTORIS *Anfangsgründen des gemeinen und Reichsprozesses* cap. 37. §. 948. 949. p. 316.

§. LXXXV.

*ubi ordo iu-
dicii redin-
tegratur,*

Ante omnia monendum, remedia haec, quae totam causam ad superiorem iudicem deuoluunt, adeo nouam efficere, vti aiunt, instantiam, vt ordo procedendi iudiciarius penitus integrandus sit, ideoque omnes eius partes in nouo isto foro iterum occurrant, saltem occurrere possint, v. c. noua actio, citatio, contestatio litis, probatio, reprobatio et sententia.

§. LXXXVI.

*praeuentio
vero iti-
dem ex ci-
tatione
eiusue simi-
li aestima-
tur;*

Siue igitur citatio reuera adsit, siue ea alio quodam nomine veniat, e. g. plenariorum adpellationis processum, reliq., siue vel maxime *ἀνάλογον*, tantum citationis sit (§. 47.), ex illo tempore, quo talis citatio, vel simile quoddam ad manus rei peruenit, praeuentio adest.

*e. g. per
auocatio-
nem acto-
rum,*

I. Vt ne obscurum forsan videatur, quid per analogum citationis intelligam, exempli loco illud proferre sufficiat, si quando acta auocantur. Scil. quum iudices superiores, si forsan eiusdem instantiae plures concurrunt, omnes simul acta auocare non possint, necessaria est praeuentio (§. 2.); A vera autem citatione haec discerni nequit; Ea enim non adest, sed acta tantum auocantur. Ergo ab hac ipsa actorum
auoca-

auocatione, quae loco citationis est, hinc *ἀνάλογον* eius dicitur, computanda praeuentio, ill. ESTOR *in den Anfangsgründen des gem. und Reichsproc. cap. 60. §. 1723. p. 585.*

II. Immo si vel reiciatur statim adpellatio, nihilo- *immo et* minus iudex iste adeo alios concurrentes praeuenit, *per denega-* vt minime amplius ad hos confugere liceat adpellan- *tionem ad-* ti, id quod non numquam sed frustra, nec impune *pellationis.* tentatum esse, obseruat perillustis DE LVDOLF *in iure camer. ad obs. Magenhorst. 39. ed. vlt. p. 292.*

CAPVT VI.

DE EFFECTIBVS PRAEVENTIONIS ATQVE

INDE NATA PRAESCRIPTIONE FORI.

§. LXXXVII.

Satis contemplati ipsam praeuentionis naturam, non *Proceditur* exiguos, quibus pollet, effectus etiam inspiciamus, *ad effectus* fas est. Sunt vero effectus isti varii, atque multiplici mo- *praeuentionis,* do considerandi, prout vel ratione iudicis, vel actoris, *nis,* vel rei accidunt.

I. Quamuis enim praecipue praeuentio iudicem re- *qui etiam* spiciat (§. 28. I.), aegre tamen cum VLR. HVBERO *litigantes* *praelect. iuris ciuil. P. 2. ad π. lib. 2. tit. 4. §. 19. n. 3. respiciunt.* p. 80. crediderim, non dari inde reo exceptionem, aut hanc saltem non differre ab exceptione litis pendentis. Vti enim differunt ipsa praeuentio et pendentia litis (§. 28.), ita quoque earum effectus, seu, quae inde proficiscuntur, exceptiones differant, necesse est, quae discrimina specificè mox indicabimus.

§. LXXXVIII.

Ratione iudicis illud efficit praeuentio, vt iurisdictio *Ratione iu-* eius, qui alterum iudicem alias etiam competentem prae- *dicis efficit,* uenit, iam quasi consolidata, et sicuti antea cum alio con- *vt iam so-* currebat, iam propria et separata sit, *cap. pen. X. de foro lus compe-* *comp., COCH in praxi fori Germ. P. 3. p. 344.* *tens sit.*

et iurisdic-
tionem
suam tuea-
tur.

I. Iudex igitur praeueniens alterum praeuentum eius iurisdictione priuat, iamque solus iis medijs utitur, quae iura ad tuendam iuris dicundi potestatem concedunt, COCH *l. d.*, FRANC. SCHMIEB in *iurispr. can. civ.* tom. 2. lib. 2. tract. 1. cap. 3. §. 7. p. 59. n. 410. Hinc recte mandatis poenalibus litigantes iubet, coram se continuare, nec quocumque modo impedire ordinem iudicii, aut, si mitiorem viam procedere malit, litem coram se pendere, testatur instrumento quodam, alteri iudici loco praescriptionis fori eum in finem exhibendo, ut hic ea in re cognitionem sistat, et ad se remittat.

§. LXXXVIII.

Actoris
commo-
dum est, ut
reus alium
iudicem
adire ne-
queat;

Actor hoc ex praeuentione commodum habet, quod reum necessario iam inter plures suos iudices ad eum adire oporteat, qui petente actore prius litigantes citauit, adeo, ut post haec nullo modo reus ad alium iudicem forsitan sibi commodiorem trahere queat causam, id quod alias saepe accidere potuisset, si vel vterque actoris personam sustinere poterat, videlicet in iudiciis communibus, familiae herciscundae, et reliq., vel vterque per modum adpellationis pro suo quisque lubitu iudicem eligendi facultatem habebat.

§. LXXX.

Incommo-
dum, ut
ipse in eo-
dem iudi-
cio perma-
neat.

Neque tamen e contrario ex eiusdem actoris parte defunt incommoda. Simul enim atque vnum ex concurrentibus iudicibus elegit, reliquos recusasse, et iuri suo eos adeundi renunciaisse existimatur. Proinde quantumuis optio ante actori esset, in eo tamen, quem semel elegit, iudice, adquiescere debet, ne consilium suum cum alterius iactura mutet, L. 75. *de reg. iur.*, Nou. 112. cap. 3. §. 1., *Auth. qui semel*, C. *quom. et quando iud. sent.* Immo si non obstante praeuentione actor, quem priorem adiisse iudicem poenitet, causam ad alterum postea transferre, reo inuito, in animum inducat, hunc non indemnem tantum praestare debet, sed et ipsum causae totius

ius dispendium incurrit, L. 4. §. 2. C. *de in ius voc.*, COCH
in *pr. fori Germ.* P. 1. cap. 2. §. 20. p. 49.

§. LXXXI.

Reus autem pariter atque actor per praeuentionem certo iudici addictus est. Accepta enim citatione, forum quasi praeuentus mutare non valet, tametsi alterius coeperit esse iurisdictionis, L. 7. *de iudic.*, L. 4. §. 1. C. *de in ius voc.* *Similiter reus iudici praeuenienti addictus est,*

I. Nocet quoque praeuentio reo, si vel maxime hic antea ius eligendi iudicem habuerat, id quod quibusdam locis reo concessum videmus. Sic e. g. Lubecae reo semper integrum est, coram superiore aut inferiore senatu respondere actori; ita tamen, ut ante citationem huic denunciatur. Post citationem ei obstat praeuentio, MEVIVS *in ius Lubecense* P. 5. tit. 3. art. 6. n. 9. p. 884. et art. 7. n. 1. 2. p. 885. *et ius eligendi iudicem amittit.*

§. LXXXII.

Neutri igitur litigantium a iudice praeueniente discedere licet. Sin tamen cui id in mentem veniat, ei obstat praescriptio fori, quam exceptionem praeuentionis adpellant, quae in eo consistit, ut reus causam ad priorem iudicem, qui eam praeoccupauit, remitti, petat. *Discedenti a priore iudice obstat exceptio praeuentionis,*

§. LXXXIII.

Quemadmodum ergo fori praescriptionibus, seu, uti pragmatici aiunt, *exceptionibus fori declinatoriis*, quae ratione iudicis obiectantur, insignes tribuuntur effectus, ita et nostra praeuentionis exceptio liberat a lite coram hoc iudice contestanda, MEVIVS P. 6. dec. 6. n. 13.; hinc locum habet in omnibus causis, etiam exsequutiuis, MEVIVS P. 3. dec. 105., et ante reliquas exceptiones dilatorias opponenda est, IO. BRUNNEMANN *in processu civili* cap. 7. n. 12. p. 95. *quae fori declinatoria est.*

I. Quid quod quum per praeuentionem iudex ante sua fiat incompetens (§. 88.), haud incongrue haec fori praescriptio exceptionibus incompetentiae adnumeratur ab HERM. VVLTEIO *in tract. de iudiciis* *et incompetentiae exceptio.*

lib. 2. cap. 7. p. 419. n. 169., licet obiiciatur iudici competenti quidem, sed praeuento.

§. LXXXIII.

*Quando
ea oppona-
tur?*

Opponit hanc exceptionem ille, quem alter litigans ad aliud forum trahere cupit, quoties iam antea eiusdem causae disceptatio ad iudicem quemdam suum redacta est. Sigillatim vero locum habet ea exceptio, si a iudice alio competente prius emissa citatio (§. 44.), licet vel momento tantum eius citatio alteram praecesserit (§. 45.), porro si a iudice delegato ad ordinarium, sed inferiorem quis transire vult (§. 51. I.), si iudex extraordinarius pendente lite datus (§. 52. II.), si iudex superior cum inferiori concurrat, et alteruter litem occupauit (§. 54.), si nominatus ad alium iudicem, quam nominans, vocatur (§. 62.), si in concursu creditorum hi per edictum vocati sunt (§. 64.), si alteruter tantum litigans non comparuit (§. 74.), si ἀνάλογον citationis (§. 76.), v. g. mandatum C. vel S. C. (§. 78. 79.), litterae informatoriae (§. 80.), rescriptum (§. 81.), aut arrestum decretum est (§. 82.), si persona miserabilis post citationem iudicem superiorem adire tentat (§. 83.), si plenarii adpellationis processus cogniti (§. 84.), si aliud remedium, quod vocant, deuolutiuium acceptatum (§. 86.), si acta auocata sunt ab altero iudice (§. 86. I.), si reiecta est adpellatio (§. 86. II.), reliq.

§. LXXXV.

*Et quomo-
do obiicia-
tur?*

Ad modum obiiciendi praeuentionem quod attinet, primum protestari solet reus, se non agniturum iudicem posteriorem, dein monet, iam alium iudicem competentem emisisse prius citationem, eamque prius esse traditam ex addita ipsa citatione et documento, quod vocant, factae insinuationis (*Insinuations Schein*), docet, postea exceptionem praeuentionis opponit, et demum rogat, vt cognoscatur:

Daß Beklagter gestalten Sachen nach allhier sich einzulassen nicht schuldig, sondern die Sache an die Gerichte zu N. billig zu verweisen.

Id quod formulis consuetis illustratur a Q. SEPT. FLOR. RIVINO in *spec. except. forens.* cap. 4. n. 2. p. 26.

I. Quam maxime necessarium est, ut statim per additam citationem probetur, eam reuera emissam atque reo traditam esse. Haec enim, quia facti est, neque praesumitur, neque coniecturis inducitur, sed probanda est, 10. GOEDDAEVS in *consil. Marburgensibus* vol. 4. conf. 40. n. 18. 19. p. 983.

§. LXXXVI.

Quid vero, si reus ad alium iudicem vocatus neglexerit se tueri exceptione praeuentionis? Tunc sane in hunc iudicem tacite consentire, et iuri suo ex praeuentione nato renunciare censetur, COCH in *pr. fori Germ.* P. 3. p. 344., MEVIVS P. I. dec. 165. Probe tamen notandum, renunciationem istam haud praesumi, nisi pure et simpliciter contestata lis sit. Quodsi enim vel verbulo quis meminerit praeuentionis, non eo procedit coniectura, ut statim priuetur omnino hac fori praescriptione, vide ill. BOEHMERI *consultationum* tom. 2. P. 1. resp. 695. n. 52. p. 1065.

§. LXXXVII.

Sed vtrum iudici quoque priori id praeiudicio esse poterit? Neutiquam. Nemo enim alterius iuri renunciare potest. Ergo iudici nihilominus, si velit, saluum erit, defendere iurisdictionem suam, L. 1. D. *si quis ius dicenti non obtemp.*, VVLTEIVS ad L. 4. C. *de iurisdict.* n. 35. p. 156. Immo iudicem, praesertim iurisdictione, quam dicunt, patrimoniali pollentem, se praeuenisse, interueniendo indicare posse, quamuis reus id reticuerit, iam alii obseruarunt, 10. HENR. DE BERGER in *electis discept. forens.* tit. 11. p. 352., MEVIVS P. 6. dec. 6. n. 12.

I. Verum nonne ex officio attendenda praeuentionio? Ita videri quidem posset, quia nullum est, quidquid a iudice non suo, qualis et praeuentus est (§. 88.), peragitur. At sicuti non suum iudicem per spontaneam litis contestationem competentem fieri (§. 43.), et suo quemque iuri renunciare posse, paullo ante

monuimus (§. 96.), reuera non agi nihil, adparet, si iudex praeuentus, cui ne praeuentio quidem nota esse potest, tacentibus litigantibus ius dicit. Hinc ex officio ob praeuentionem haud relinquet causam ullus iudex.

§. LXXXVIII.

Quid reponi possit exceptioni isti in replicis?

Interea non desunt quoque, quae actor in replicis, uti vocant, reponere queat; Nimirum in cassum obmouetur praeuentionis exceptio, si libellus tantum oblatus (§. 20.), si citatio prior a iudice incompetente profecta (§. 43.), tardiusue ad reum peruenit, quam posterior (§. 44.), si ab arbitro causa ex compromisso tractata (§. 50.), si a iudice extraordinario ad delegantem quis regreditur (§. 51.), si plures coniuncti iudices sunt (§. 52.), si praepostere superior instantia fuerat adita (§. 53.), si causa controuersa non est in limitibus iudicis prius aditi (§. 55.), si a priore iudice ob praescriptionem fori reus instantia absolutus erat (§. 55. I.), si diuersae tractantur controuersiae (§. 56.), veluti si prior iudex tantum prouocationem (§. 57.), vel possessionem (§. 58.), vel conuentionem diremit (§. 59.), vel litem tantum instituendam antea reseruauit (§. 60.), vel actum voluntariae iurisdictionis praeambulum, e. g. confirmationem contractus explicuit, aut inuentarium confici curauit (§. 61.), vel exceptionem altioris indaginis, quam reus fraudulose antea tamquam actionem protulit (§. 63.), vel singularem quamdam communis debitoris litem disceptauit (§. 64.), porro si eodem tempore vterque iudex citauit litigantes, ut, quis praeuenerit, vix aliter ac per sortem dirimi posset (§. 65. sq.), si posterior citatio realis, prior verbalis est (§. 69.), si ipsa citatio vitio quodam laborat (§. 71.), aut ad litigantes non peruenit (§. 72.), si prior citatio circumducta (§. 73.), si actor, antea contumax, reo, qui se stiterat, praeuentionem obiiicere tentat (§. 74. I.), si libellus ceu ineptus reiectus est (§. 75.), si rescriptum contra ordinem iudicarium exiit (§. 81.); cet. Vide formulas, quas habet

BARTH.

BARTH. LEONH. SVENDENDÖRFER in *proc. Fibig.* P. 1. cap. 2. sect. 9. p. 311. seq.

§. LXXXVIII.

Rite opposita, nec per replicas elisa praeuentionis ex-
ceptione, non potest non sequi sententia petito (§. 95.) *Formulae de praeuentione pro-*

Daß Beklagter auf die wider ihn erhobene Klage vor nunciari diesen Gerichten sich einzulassen nicht schuldig; sondern solitae, es wird Kläger an die Gerichte zu N., wo in eben der Sache die Ladung bereits ergangen, billig verwiesen.

aut breuius:

Daß diese Sache anhero nicht gehærig.

Sin probatione adhuc indiget praeuentio, decernitur:

Daß Beklagter die angezogene Praeuentio anderer Gestalt und besser dann geschehen, beyzubringen schuldig; worauf sodann ferner erget, was recht ist.

aut:

Würde Beklagter die angeführte Praeuentio besser, als geschehen, bescheinigen, so erget in der Sache ferner was recht ist.

conf. RIVINVS in *enunc. iur.* tit. 2. n. 20. p. 426. Si post haec non satis demonstratur praeuentio, aut forte per responsiones actoris eliditur, porro sequitur haec sententia:

Daß Beklagter die vorgeschützte Praeuentio, wie recht, nicht beygebracht; derowegen er auf die wider ihn erhobene Klage, einwendens ungehindert, allhier zu antworten, und den Krieg Rechts zu befestigen, schuldig.

CARPZOV *proc.* tit. 9. art. 3. n. 42. p. 281., SVENDENDÖRFER *d. l.* p. 319. Quodsi iudex praeuentus praeuentionem rite probatam haud attenderit, locus est adpellationi, MEVIVS P. 2. dec. 293., MARTINI in *comm. for.* tit. 11. §. 2. n. 446. p. 633.

§. C.

His ita stabilitis facile vnicuique liquet, vti ipsa prae-
uentio discrepat a litis pendentia (§. 28.), sic differre et-
Differen- tia prae- iam scriptio-

num ex
praeuentio-
ne et ex li-
te penden-
te orta-
rum;

iam exceptiones, quae inde proficiscuntur, praeuentio-
nis et litis pendentis (§. 87. I.). Nimirum exceptio prae-
uentionis tunc demum locum habet, quando iam alius
iudex competens litigantes adesse iussit (§. 92. 94.); contra
litis pendentiae exceptio etiam in pluribus casibus recte
obiicitur, si forsan iam coram eodem iudice eadem lis
mota erat. Illa eo tendit, vt caussa ad iudicem priorem
remittatur, et posterior incompetens declaretur (§. 95.);
haec hunc finem habet, vt noua actio reiiciatur, actor-
que litem priorem continuare cogatur. Illa solum iudi-
cem respicit (§. 28. I.); haec causam praeterea. Illa tan-
tum est inter fori praescriptiones (§. 93.); haec etiam
ratione causae obiicitur. Illa necessario duo exigit iu-
dices concurrentes (§. 5.); haec vel vnicum eundemque
tantum. Illa semper nouo iudici obmouetur; haec in
priori iudicio. Illa plerumque ab eo, qui coram iudice
praeueniente actor erat, contra actorem in iudicio prae-
uento opponitur (§. 89.); haec semper ab eo, qui est et
fuit reus, vrgetur, SVENDENDOERFFER *ad Fibig.* P. I. cap.
2. sect. 9. n. 179. p. 311. seq., MARTINI in *comm. for.* tit. II.
§. 2. n. 449. p. 633., WOLFG. AD. LAVTERBACH in *coll.*
theor. pr. π. lib. 44. tit. I. §. 21. p. 510.

Quae mi-
nus recte
commiscen-
tur;

I. Quanto insignius est hoc, quod inter ambas
istas exceptiones intercedit, discrimen; quantoque
frequentius vtraque in foro occurrit: tanto magis sa-
ne mirandum credo, non coniungi eas solum, sed
commisceri et confundi a plerisque tantum non omni-
bus, distingui a paucissimis. Ni fallor, vt ita statue-
rent, hoc mouit Ictos, etiam magni nominis, quod
vtraque exceptio tamquam praescriptio fori opponi
solet, quando iudex alius competens eandem caus-
sam iam disceptare coepit. Firmavit illud, quod tum
praeuentio, tum litis pendentia ex iure Canonico a
citatione initium capit (§. 37.). Ita quidem recte, sed
minus adcurate inde collegerunt, omnino non dis-
crepare, quae in vno quodam conueniunt. Vtraque
exceptio iudicem respicit. Litis pendentia autem et-
iam,

iam, lite apud eundem iudicem antea mota, locum habet; praeuentio numquam, nisi plures adsint iudices (§. 5.).

II. Ipsa iudicandi formula militat pro me. Obiecta enim a reo praeuentione, vix aliter vnumquam cognosci potest, ac formula, quam paullo ante retulimus (§. 99.). Quis vero ita iudicabit, si actor reum quemdam coram iudice eius competente ante aliquot annos conuenerit, litem eam deferuerit, postea, coram eodem iudice de nouo agere conatus, exceptione litis pendentis repelleretur? Sane cum exceptio tum formula ob praeuentionem vsitata ineptissima foret. Simpliciter enim hoc casu haec sententia fertur:

Dass Beklagter auf diese Klage sich einzulassen nicht schuldig.
conf. COCH in *prax. for. Germ.* P. I. cap. 2. §. 20. p. 49.
et P. 3. p. 344., excell. KNORRE *gerichtl. proc.* lib. I. cap. 5. §. 3. n. (a). p. 87. seq.

CAPVT VII. DE PRAEVENTIONE IN PERSECVTIONE CRIMINVM.

§. CI.
Si qua vnumquam inter iudices de iurisdictione lis oritur, certe illa quam maxime tum accidit, quando delicta persequi, criminumque reos punire iudices oportet. Notandi igitur essemus, si graue illud praeuentionis caput, quod de criminibus agit, sicco pede transire velimus, licet optime simul persuasum habeamus, non dissertationis, sed commentarii esse, egregium hocce argumentum exhaustire. Vnde satis scopo nostro facere credimus, dum modo praecipua ea de re attingantur. Reliqua enim illustriori cuidam argumento destinari memini.

§. CII.
Quemadmodum autem, praeuentionem semper iudices concurrentes exigere, diximus (§. 5.), ita tantum non vbique concurrere animaduertimus aut vnus loci criminibus

*id quod ex
iudicandi
formulis
euincitur.*

*Praeuentio
quoque in
persequu-
tione crimi-
num obue-
nit.*

*Concur-
runt enim
in ea saepe
iudices de-*

*licti, depre-
hensionis et
domicilii,*

*aut si deli-
ctum in
confinio
perpetra-
tum.*

*Quando
tunc oria-
tur prae-
uentio?*

*Non id fit
per solam
inquisitio-
nem.*

nibus vindicandis praepositos, aut diuersi loci alteriusque
fori iudices (§. 8. I.). Toto enim die, vbi commissum
delictum, vbi deprehenditur reus, vbi moratur idem,
iudices certant de iurisdictione, IO. BRUNNEMANN in *pro-
cessu crim.* cap. 3. n. 3. seq. p. 11. Sicuti tamen iniquissi-
mum foret, ob idem delictum bis reum punire, aut co-
ram duobus iudicibus trahere, longe optimum et incom-
parabile iurisdictionem vnicam definiendi medium etiam
hic est praeuentio (§. 2.), MEVIVS P. 4. dec. 177. n. 1.

I. Eadem praeuentione tum quoque opus est, si
quando delictum in duarum iurisdictionum confinio
committitur, quarum vterque iudex vindictam crimi-
nis praetendit, ill. DE LEYSER *ad* π. spec. 74. cor. 3.

§. CIII.

Enimvero quum praeuentio generatim ex citatione
oriatur (§. 44.), in criminalibus autem reali praesertim
opus sit, qua deficiente demum ad edicta proceditur; is
merito praeuenisse censendus, qui delinquentem primus
carceri inclusit, alterius custodiae generi mandauit, IO.
BALTH. DE WERNHER *obs. for.* P. 2. obs. 373. n. 5., VLR. HV-
BER in *praelect. iur. ciu.* P. 2. *ad* π lib. 5. tit. 1. §. 58. p.
201. Contra, si sui copiam non facit reus, iste iudex li-
tem occupat, qui res per pignorationem prior adprehen-
dit, ill. DE LEYSER *spec.* 74. *med.* 8., aut qui prior ipsum
reum per edicta citat. Interim quamuis contra vnum de-
licti reum praeuentio stabilita sit, haec tamen ideo exten-
di non potest in reliquos eiusdem criminis participes, DE
WERNHER *d. l.*

§. CIIII.

Facile ex his deceditur frequens illa quaestio: an per
inquisitionem nascatur praeuentio? id quod iure negat
PROSPER FARINACIUS in *pract. crim.* lib. 1. tit. 1. quaest. 7.
n. 56. 58. p. 80. Non enim ab inquisitione, sed a vocatio-
ne in ius praeuentio deriuanda, ANT. FABER in *C.* lib. 3.
tit. 14. def. 3. Ergo si iudex alius in crimen prius inqui-
siuerit, sed delinquentem nec citauerit nec adprehende-
rit,

rit, alius vero eundem adesse iusserit edictis, siue, quod magis est, manus ei iniecerit, huius potius quam illius ius erit tractandi crimen, IO. VOET *ad D.* tom. 1. lib. 5. tit. 1. §. 70. p. 335.

I. Illud interim inficias haud eo, quod innumerae *Aliquando* ut plurimum accidant circumstantiae, quarum minima *is iudex* vniuersam rem variat. Fieri enim potest, ut ad pro- *praefertur*, mouendam iustitiam satius sit, ut inter plures iudices *cui maxi-* simul vel inquirentes, vel citantes, praesertim si sub *ma delicti* vno principe degunt, is praeferatur, cui maxima delicti *notitia.* notitia est, id quod plerumque in foro delicti contingit, excell. IO. RVD. ENGAV in *elem. iur. crim.* lib. 2. tit. 4. §. 53. p. 319. Egregie haec illustrantem speciem inueni apud ill. DE LEYSER *ad π.* spec. 74. med. 7. p. 98. seq.

§. CV.

Quod si duo iudices de praeuentione contendunt, at- *Aliquando* que inde periculum imminet, ne reus poenam ex carce- *satius est*, ris diuturnitate iam ante sententiam patiatur, crimenque *litem a su-* si non indecisum, suspensum tamen maneat iusto diutius, *premo iudi-* consilii esse putem, ut lis ad tribunal, dummodo vtrique *ce auocari.* iudici commune quoddam adsit, superius euocetur, id quod eximia Batauorum constitutione euincit IO. VOET *d. l.* §. 71.

§. CVI.

Regula, quam supra tradidimus (§. 102.), iniquum *Aliquando* esse, bis vnum crimen vindicari, adeo vera est, ut, siue *plures iudi-* condemnatus, siue absolutus sit a priore iudice, reus am- *ces de eo-* plius ab alio quocumque ob idem crimen prehendi non *dem crimi-* possit, nisi fraus vel collusio commissa, aut noua super- *ne cogno-* ueniant indicia. Collidit tamen eadem regula subinde *scere pos-* cum alia quadam lege: ut ne impune transeat delictum. *sunt.* Vnde delinquentem, immerito a priore iudice e. g. de- prehensionis adgratiatum, iterum a iudice altero, v. c. delicti commissi, prehendi et puniri posse, colligunt; licet cautissime ea in re procedere suaferim, quoniam et

gratia loco poenae, seu potius loco absolutionis est, IO. BRVNNEMANN in *proc. crim.* cap. 3. n. 20. seq., FRIEDEM. POSNER *de citatione reali* decis. 16. n. 19. seq. p. 54. Immo et si condemnatus est reus in foro quodam, neque tamen eam poenam solvit, nec ideo satisdedit, tamen in alio foro ob idem delictum puniri potest, CARPZOV *def. for.* P. 4. const. 1. def. 18. p. 1289.

§. CVII.

Effectus

praeuentionis in persequutione criminum.

Denique praeuentionis effectus in persequutione criminum in eo consistit, vt iudex praeueniens suam iurisdictionem, quam iam solus habet, legitimis quibusuis mediis tueatur (§. 88. I.), reus contra, si accusatus, aeque vt in ciuilibus (§. 92.), exceptionem praeuentionis obiecit, V. C. ENGAV in *el. iur. crim.* lib. 2. tit. 5. §. 62. n. 4. 323., sin inquisitionem incurrit, eandem tamquam praecipuum defensionis caput praemittat. Processus enim praeuentionis filere iuber processum praeuenti, CHRIST. IAC. HEILS *proc. inquis.* cap. 3. §. 2. p. 71.

CAPVT VIII.

DE PRAEVENTIONE AVGVSTISSIMORVM
IMPERII GERMANICI TRIBVNALIVM.

§. CVIII.

Proceditur ad summa Germ. iudicia, et ordo tractandi eorum praeuentionem praescribitur.

Tandem accedo ad illustre illud argumentum, quod praeuentionem Augustissimorum Germaniae tribunalium tractat. Sicuti enim aulicum imperii, quod vocant, tribunal, et camerae, quod Wetzlariae sedet, iudicium vtrumque illustrissimum simultanea in plerisque causis pollet iurisdictione; ita non fieri non potuit, quin, exorta de ea dubitatione, ad praeuentionem nostram recurreretur. Haec igitur quatenus summis hisce tribunalibus quadret, quum pro exiguis viribus emetiri propositum habeamus; necesse erit, semel electum ordinem sequi, hinc prius conflictum vtriusque iurisdictionis dilucidare, dein, quando praeuentio oriatur, et, quinam inde fluant effectus, paucis disquirere.

§. CVIII.

§. CVIII.

Regulam hanc esse: quod ambo tribunalia concurrant, euidenter statuit ORDIN. CAMERALIS P. 2. tit. 2., *De concurr-*
 ORDINATIO IUDICII IMPERII AVLICI tit. 2. §. 7., *su ambo-*
 CONF. IO. DECKHERR *vindicias rei cameralis ad Iac. Blumii* *rum tribu-*
processum cameralem tit. 25. n. 41. 42. p. 151. seq. Eam *naliu.*
 autem exceptionibus haud carere, vel inde patet, quod
 plerique Icti in enumerandis iis, quae alterutri reseruata
 sunt, sollertissimi inueniantur, neque tamen in omnibus
 omnes consentiant, ex quorum silua nominare tantum
 iuuat IO. FRID. PFEFFINGER ad *Vitriarii institutiones iuris*
publici tom. 4. lib. 4. tit. 6. §. 23. not. (a). p. 585. seq. ibi-
 que allegatos, FRANC. SCHMIER in *iurispr. can. ciu.* tom. 1.
 lib. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 3. §. 1. 2. p. 482. seq. n. 95.
 seq., IO. GREG. FLENDER in *diff. de iurisdictione imperatoris*
Rom. Germ. et supremorum imp. tribunalium, cap. 3. §. 4.
 seq. p. 20. seq.

I. Vt ne nihil adferendo peccare videar, praeci- *Causae*
 puas vtrique proprias causas attingam breuibus. Ni- *quaedam*
 mirum camerae indubio priuatiue reseruatae sunt li- *alterutri*
 tes personarum cameralium. Contra iudicio aulico *propriae.*
 separatim tribuunt delicta et matrimonia immedia-
 torum, feuda regalia, causas Italicas, commissiones
 Austregales, saluam guardiam, ius conferendarum
 dignitatum principis, cet., ius creandi equites, no-
 biles, comites Palatinos, cet., ius primogeniturae,
 academiarum, priuilegii de non adpellando, prima-
 riarum precum, reuisiones sententiarum Marschalli
 aulici, lites personarum iudicii aulici, reliq. Ad no-
 strum finem sufficit, in causis hisce cuique propriis
 non concurrere suprema tribunalia (§. 10.), hinc nec
 praueeniri (§. 43.).

II. Ordinarie quidem tantum inter se concurrunt *Aliquando*
 Augustissima iudicia; Saepissime autem etiam camera *cum dele-*
 cum commissariis a iudicio imp. aulico datis collidit, *gatis, et in-*
 id quod tamen perinde esse reor, ac si cum ipso hoc *ferioribus*

iudiciis
concur-
runt.

tribunali concurrat. Immo possunt quoque ambo summa tribunalia cum aliis quibuscumque aliquando concurrere, si ob continentiam caussarum iudicia inferiora alias etiam competentia praetereuntur (§. 9. I.).

§. CX.

Quando in-
cipiat prae-
uentio?

Ex ord.
iud. imp.
aul. tit. 2.
§. 7. demon-
stratur;

Ipsa praeuentio, quum ex omni iure a citatione (§. 42.), eaque, vti pragmatici volunt (§. 44.), insinuata, incipiat, eundem terminum, credo, haberet in summis imperii tribunalibus, si vel maxime nulla de iis peculiaris lex existeret. Est vero ea, et egregia quidem in ORDIN. IVD. AVL. tit. 2. §. 7., cuius verba, ceu fundamentum totius argumenti huius, haec tene: *So wollen wir auch, daß unser Reichs-Hofrath, sonst und in denen Fällen, darinnen wir und unsere Vorfahren am Reich unserm Cammergericht concurrentem iurisdictionem zu mehrerer Beförderung der Parteyen und unserer Uebertragung mitgetheilet haben, demselben seinen starcken Lauff lassen, und per auocationem caussarum nicht verhindern, wann nemlich solche Sachen allbereit daselbst durch ausgewürckte und insinuirte citation anhängig gemacht worden.* Ex qua lege clarissime liquet, I.) vtrumque tribunal concurrere, et II.) lites in alterutro fieri pendentes per citationem insinuatam; id quod et praeuentionem efficit, licet haec expressis verbis non nominetur (§. 48.).

§. CXI.

et ex capi-
tulatione
Caroli VII.
confirma-
tur.

Confirmata est haec lex nuperrime per capitulationem A. P. P. CAROLI VII. art. 17. §. 17. verbis cedro dignis: *Die am Kayserlichen Cammergericht aber anhängig gemachte und noch in unerterten Rechten schwebende Sachen von dar nicht ab-noch an unseren Reichshofrath gefordert, noch von uns aufgehoben, und dargegen inhibivet oder sonst in andere Weise rescribivet: Ingleichen die wæhrender allda rechts-hängiger Hauptsach daraus entspringende Nebenpuncten, welche in jene dergestalten, daß sie ohne deren Entscheidung nicht erörtert werden kœnten, einschlagen, bey dem Reichshofrath nicht angenommen, auch in künftigen nichts gegen dieses alles*

vor-

vorgenommen, sondern all widriges als null und unkräftig vom Cammergericht gehalten werden.

I. Idem fere disponitur in ORD. CAM. AN. 1555. P. 2. *Querelae* tit. 35., in INSTR. PAC. WESTPH. art. 5. §. 56. et in R. I. *de auoca-* anni 1654. §. 166., quibus collatis ubique in primis *tione caus-* cautum esse animaduertes, ne per auocationem caus- *farum pen-* sae pendentes auferantur camerae. De eo enim innu- *dentium.* merae semper fuere querelae tum ipsorum, quos protestantes dicunt, principum, uti videre est apud MICHAEL. CASP. LONDORPIVM tom. I. *act. publ.* lib. I. cap. 7. p. 67. ad ann. 1509. §. *So können*, etc. et §. *Dero-* wegen dann, cet., tum camerae iudicii, cuius et egregiae et graues apud FABRVM *in der Staatscantzley* tom. 7. cap. 3. §. 6. p. 74. existant litterae, quas in causa MICH. CAR. WIGANDI, assessoris camerae, contra episcopum HERBIPOLENSEM Wetzlaria d. 30. Oct. 1701. ad comitia imperii exarauit, litem praeuentam per modum recursus ad iudicium imperii aulicum tractam esse, grauitur conquerens. Pertinent quoque huc potentissimi Borussiae regis in causa Tecklenburgica querelae, quae itidem leguntur apud FABRVM *l. d.* tom. 41. cap. 11. p. 667., conf. IO. FRID. PFEFFINGER ad VITRIARIVM tom. 4. lib. 4. tit. 6. §. 34. not. (a). p. 602.

§. CXII.

Substratis igitur et hic iis, quae §. 43. - 49. stabiliui- *De prae-* mus, principiis, eodem ordine ad specialiora, quae in *uentione* praeuentione summorum tribunalium obtinent, progredi *iudicium de-* licebit. Sic quamuis iudices extraordinarii coniunctim de- *legatorum.* legati se numquam praeuenire queant (§. 52.), praefendus tamen erit is, qui primum a iudicio aulico est delegatus, ei, qui postea demum in eadem causa a camera datur, et vicissim; adeo, ut tempus, quo commissio primum praesentata, spectandum sit (§. 52. I.).

§. CXIII.

παράδοξον quidem videtur, summa Germaniae tri- *Praeueniri* bunalia praueuiri ab inferioribus, immo infimis; Sed *possunt* acci- *summa tri-*

bunalia ab infimis; dere illud posse, quando his est domicilii aut rei sitae, illis continentiae forum, constat ex §. 54.

Quod singulari quadam specie illustratur.

I. Nota mihi est egregia huc pertinens species, quam tanto minus praeterire libet, quanto rarius talia exempla occurrere solent: Lis quaedam coram Senatu Francofurtensium orta erat anno 1693. inter comitem *de Schænborn* et ordinis Ioannitarum, qui Francofurti ad Moenum erat, commendatorem *de Metternich* super domo quadam, a ciue quodam *de Neuville*, postea *Herff* eiusque heredibus Francofurti possessa, cui inhaerebat ius hypothecae, quod an comiti *de Schænborn*, an ordini Ioannitarum esset, controuersum erat. Ea lite per longum tempus sopita, heredes *Herffii*, ab hypotheca domus suae liberari cupientes, anno 1738. offerebant debitam pecuniam, quia autem litigiosum erat, cui soluendum, Augustissimum camerae iudicium Wetzlarum adibant, cuius iurisdictionem ob continentiam causae competentem esse, hisce verbis indicabant: *Als sehen Anwalds Principalen sich gemüßiget, zu diesem höchsten Gericht ihre Zuflucht zu nehmen, dessen iurisdiction ex continentia causae, ratione personarum diuersis iurisdictionibus subiectarum, sowohl der hochgræflich Schænbornischen Herren Erben, als des lœblichen Johanniter Ordens zeitigen Herrn Commenthurs in Francfurt sattsam fundiret ist.* Nihilominus supremum hoc tribunal litem de eadem re iam antea Francofurti motam, atque inde ortam praeuentionem attendit hac sententia, quae die 31. Aug. 1739. publicabatur:

Ist die Sache an diesem Kayserlichen Cammergericht nicht angenommen, sondern werden beyde Theile mit ihrem Suchen an den Stadtmagistrat in Francfurt, woselbst die Sache schon vorhin anhängig gemacht, verwiesen.

§. CXIII.

Causae

praeparan- De causis praeparantibus et connexis idem, quod in superioribus statuimus (§. 56.), repeti potest. Saepe illud

lud non nihil contribuit, vt in caussis connexis obiici pos-
 sit praeuentio, si forsan in citatione seu mandato earum *nexae*,
 expressa fit mentio, e. g. *Dass sie in dieser Sache, so lange*
dieselbe bey dem Kayserlichen Cammergericht in unentschie-
denen Rechten schwebet, auch derselben anhängenden Sa-
chen etc. nicht verfahren sollten, qualia mandati cuiusdam
 cameralis attentatorum reuocatorii verba habet ill. IVST.
 HENN. BOEHMER *consult.* tomo 2. P. 2. resp. 1154. n. 77.
 p. 589.

§. CXV.

Prouocationes non operari praeuentionem, iam su-
 pra obseruauimus (§. 57.). Idem etiam in supremis Germ. *e. g. prouo-*
 iudiciis locum habet, DE LVDOLF in *iure cam.* sect. 1. §. *cationes*
 11. p. 115., adeo, vt si vel iniunctum cui sit, agere co-
 ram eodem tribunali, tamen alterum adiri possit. *unt prae-*
uentionem. Con-
 tra, quod ad ipsam prouocationem attinet, eatenus omni-
 no praeuentio locum habet, vt post alterius iudicii cita-
 tionem alterum tribunal diffamanti itidem terminum ad
 agendum sub poena silentii praefinire nequeat, ANDR.
 GAILL *practicarum observationum* lib. 1. obs. 11. n. 3. seq.
 p. 23. seq.

I. Notatu dignissima est species, quam singulari *Quod prae-*
 beneuolentiae viri, qui laudes meas excedit, et de lit-
 teraria rep. optime meriti, et in illustrium caussis fe-
 licissimi patroni ill. IO. IAC. ZWIRLEIN, debeo. *clara qua-*
 Petie- *dam specie*
 rat Augultissimum, quod Wetzlariae est, dicasterium *dilueida-*
tur.
 anno 1742. die 15. Dec. illustrissimus IO. PHIL. COMES
 DE INGELHEIM, qui a consiliis imperatoris atque prae-
 fulis Moguntiaci intimis est, vt citaret sorores illu-
 strissimas, LVDOV. ANNAM PHILIPPINAM, et CAROLINAM
 COMITES DE INGELHEIM, *ad proponendum et deducendum*
ius suum, si quod se habere putauerint, sub praeiudicio
perpetui silentii. Decernebatur citatio eodem die, ei-
 que inferebantur verba: *An diesem unserem Kayserli-*
chen Cammergericht zu erscheinen, um die anmasliche
Forderungen gebührend vorzubringen, und rechtlich aus-
 H *zufüh-*

zuführen cet. Neque tamen prouocatae agebant Wetzlariae, sed, se egisse iam Francofurti coram Augustissimo imperii iudicio aulico, obiiciebant. Prouocabat alter ad praeuentionem, praecipue, quum coram camera agere iniunctum fuerit prouocatis. Verum hoc non obstante sequebatur sententia: *Dass die Sache, als an dieses Cammergericht nicht gebörig, von hier abzuweisen sey.*

§. CXVI.

*De petitorio, recon-
uentione
aliisque,*

Eodem modo neque petitorium, neque reconuentione adstringitur ei tribunali, vbi de possessione aut de actione disceptatum (§. 58. 59.), DE LVDOLF in *iure cam.* sect. 1. §. 7. n. 9. p. 55., ORD. CAM. P. 2. tit. 21. §. 2. Nec reseruatio litis, nec actus voluntariae iurisdictionis praeuentionem pariunt (§. 60. 61.). Contra actori electionem fori nominati, postea quam nominans recepit citationem, adimi, adparet ex §. 62.

*et variis
partibus li-
tis inciden-
tibus.*

I. Quid quod ob eandem causam, sed in diuersis eius punctibus, quos vocant, incidentibus, mutato causae statu, nunc iudicium imp. aulicum, nunc camerale adiri posse, neque obstare praeuentionem, spinosa quadam specie docet GE. MELCH. DE LVDOLF *obseru. for.* P. 3. obs. 288. p. 350.

§. CXVII.

*Quid si v-
trumque
tribunal si-
mul citaue-
rit?*

Difficillima et hic esse videtur quaestio, si vtriusque summi tribunalis simul ad partes peruenerit citatio. Modos, quos supra profligauimus (§. 66.), definiendi hanc litem omnes itidem reiicit IO. DECKHERR ad *Blumii proces-
sum* tit. 25. n. 46. §. 164.; Neque sortem suis in re tam ardua carere difficultatibus idem monet; Addit et alia remedia: num forsan consultum sit, ipsi imperatori committere, hic an illic causam tractari malit? an satius, causam in vtroque tribunali simul disceptari? Vtrumque tamen aequae difficillimum esse, ipse non negat. Verbo: veram, quam mouit, controuersiam, indecisam relinquit. Quod enim, si solus actor de eadem re simul ambo

bo tribunalia adiit, vtriusque decreta cassentur, immo insuper poenae locus sit; pariter, quod, si a diuersa quisque sententiae parte adpellauit, vtriusque, quae diuersa sunt, grauamina in iudicio vtroque simul expediri possint, neque dubium est, neque nostram quaestionem tangit. Haec enim de ea specie versatur, si vterque litigans in eadem causa, alter iudicium imp. aulicum, alter camerale adiit, amborumque tribunalium citationes, processusue simul litigantibus traduntur, vt, quid antecesserit, decidi nequeat, hinc cesset praeuentio. Illud ipsum vero quod fieri possit, vt ambo tribunalia simul litigantes citent, non est, quod neges, si quidem, vtrumque in iudiciis familiae herciscundae, communi diuidundo, finium regundorum, in interdictis vti possidetis et vtrubi, actorem esse, et a sententia quadam ob idem grauamen simul adpellare posse, constat.

§. CXVIII.

Sane haec non DECKHERRO tantum, sed omnibus fere, qui vel quidquam de praeuentione tradunt, ICTis crucem figunt, vt mirari satis non potuerim, ne vnicum quidem in re tam ardua aliter ac ZANGERI verba exscribere. Neque est, quin candide fatear, quod ipse diu ambiguus, quid statuerem, haesitauerim, et forsitan haesitarem adhuc, nisi praeclara viri, quem laudare, cui gratias habere satis non possum, illustris IO. IAC. ZWIRLEIN eruditione ac beneuolentia nuperrime edoctus fuerim, vix fieri posse, vt adeo de prius tradita summorum tribunalium citatione dubitare liceat. Nuncios enim, quos camera emittit, eo fine sacramento adstrictos, diem et horam factae traditionis exacte notare oportet, neque alias eorum relatio acceptatur. Contra quamuis iudicii aulici decretorum non quidem ita adcurate fiat traditio, vt horae discerni possint; tamen is, qui camerae citationem alteri iam tradi curauit, dein ab eodem coram tribunali aulico in ius vocatur, optime profecto momentum sciet, quo aduersario suo a se petita citatio alterius iudicii tradi-

*Vera eius
rei decisio
traditur.*

ta est, idque coram viris fide dignis testari non omittet. Sic praeuentio stabilita. Sin neque id factum, aequissimum videtur, eum, qui, citationem per nuncium, iure iurando obstrictum, et ab ipsa lege camerali plena fide praeditum, tradi curavit, alteri, qui non ita exacte id fieri iussit, praeferrī. Etenim sicuti iura vigilantibus scripta, ita omnino ei, qui curiosius traditionem fieri, horamque notari curavit, haud immerito tribuitur praecipuum; maxime, quum et tribunalis aulici decreta per camerae nuntios litigantibus tradi licet, hinc culpam committit is, qui curam traditionis alteri cuicumque relinquit. Tum vero demum, si, vtrique litiganti eadem hora citationes summorum tribunalium traditas esse, constat, ultimum refugium erit, forti rem committere, licet id hoc modo rarissime evenire possit; neque propterea mirandum est, quur in vastis BARTHII, SEILERI, DECKHERRI, per ill. DE LVDOLF aliorumque collectionibus sententiarum cameralium exemplum huius rei haud reperiat.

§. CXVIII.

Citatio debet esse legitima, et litigantibus rite tradita; id quod tamen ratione actoris opus non est.

Sicuti autem citationem ipsam legitimam esse oportet (§. 71.), ita exacte examinari solet a supremis tribunalibus eiusdem traditio, adeo, ut ea rite non peracta ius praeveniendi cesset (§. 72.); e contrario, quando ea legitime facta, citatio prius tradita praeferatur alteri prius decretae, serius traditae, IAC. BLVM in *proc. cam.* tit. 25. n. 56. p. 103. Attamen actoris ratione ne requiritur quidem traditio, sed solum decretum ad praeveniendum ipsum actorem sufficit, quamvis eius precibus locus datus non fuerit, IO. DECKHERR *ad Blum.* tit. 25. n. 54. p. 165. seq. et in *concordia supremorum tribunalium ad Vffenbach.* cap. 12. sect. 1. subsect. 3. n. 8-12. p. 140. seq. Vnde post citationem, a camera aut decretam, aut denegatam, non licet actori, siue sciuerit illud, siue ignorauerit, ad iudicium aulicum transgredi. Hinc, quum in causa *Mühlberger contra Speyer*, mandato de relaxando captivo d. 23. lun. 1670. a camera denegato, ille d. 8. Aug. a tribunali altero

ro processus impetrauerat, iudicium camerale contra ipsum eiusque caussidicum d. 24. Ian. 1671. citationem, ad videndum se incidisse in poenam 10. marcarum auri puri, decreuisse, refert IAC. BLVM in *proc. cam.* tit. 25. n. 54. p. 102. (§. 86. II.).

I. Iterum eximie haec illustrantem speciem, quam idem vir amplissimus, IO. IAC. ZWIRLEIN, benigne mecum communicauit, tacere non possum. Eodem fere tempore illustrissima vidua comitis de SOLMS ASSENHEIM, eiusque ill. filius, qui comes iam est de SOLMS RÖDELHEIM, orta anno 1729. de successione et possessione controuersia, obtinuerant mandata de non turbando, illa prius Wetzlariae a camera, hic posterius paullulum Viennae a iudicio, quod tum ibi florebat, imp. aulico. Illa tradi mandatum Wetzlariense prius curauerat, quam filius. Verum nuncius cameralis, qui secundum ordinationem iud. cam. primum ipsum comitem adire debebat, statim aedes cuiusdam, qui a consiliis comitis est, intrat, immo ne hunc quidem ipsum, qui in eodem loco tamen aderat, expectat, sed mandatum eius vxori, quae puerperio laborabat, in manus tradit. Quibus vitiis, in tradendo mandato commissis, postea iudicio camerali demonstratis, frustra petebat illustris vidua proclama. Causa enim tamquam praeuenta remitti iubebatur ad supremum imperii tribunal aulicum.

§. CXX.

Quamuis, si post citationem rite emissam nemo litigantium compareret, cesset praeuentio (§. 73.), DE LVDOLF in *iure cam.* sect. 2. §. 4. p. 197., ANDR. GAILL *pract. obs.* lib. 1. obs. 29. n. 8. p. 56.; ea tamen, dum modo alteruter fui copiam faciat, locum vtrique habet (§. 74.). Contra cessat quoque, si libellus tamquam ineptus reiiicitur (§. 75.).

Quid si mos non generatur citationi, aut libellus reiiiciatur?

§. CXXI.

Id, quod §. 76. seq. de analogis citationis monuimus, nusquam saepius, quam in supremis Germ. iudi-

De analogis citationibus; sigilla-

*vim de
mandatis,*

ciis accidit. Et mandata quidem praeuentionem efficere, vix dubitare licet, quum aut ipsam citationem, aut magis aliquid contineant, et in plerisque causis, si non decerni, peti tamen soleant. Saepissime autem concurrere vtriusque Augustissimi tribunalis mandata, vel ex ea, quam (§. 119. I.) attulimus, specie colligi potest, ibique per solam praeuentionem litem de iurisdictione dirimi, quisque videt.

§. CXXII.

*de litteris
informato-
riis,*

Magis ambiguum adparet: vtrum litteris informatiis (*Schreiben um-Bericht*), quarum naturam breui supra delineauimus (§. 80.), tribuatur effectus praeuentionis in summis tribunalibus? Vno ore tamen illud tantum non omnes adfirmant, et, vti mihi quidem videtur, rectissime, quia iudex eas decernens de causa cognoscere coepit, et reuera a citatione litterae istae vix discrepant, vtpote quae informationem intra tempus praefinitum transmitti iubent. Hoc vero eo procedit, vt litterae tales prius traditae praeferendae omnino sint alterius tribunalis verae citationi, aut processibus serius reo traditis, IO. DECKHERR in *processu informatiuo informato* cap. 2. p. 45., IAC. BLVMII *processus cameralis* tit. 25. n. 55. p. 102. Immo et si cum alio quodam iudicio forsan concurrunt summa tribunalia (§. 109. II.), illud, prius litteras tales, quas informatorias vocant, emittens, haec, licet citationes, aut mandata dein decreuerint, praeuenisse censendum est.

§. CXXIII.

*et de re-
scriptis.*

Rescriptis Augustissimorum iudiciorum effectus praeuentionis tanto minus denegari potest, quanto notius, quod vniuersus iudicii ordo saepe solis rescriptis a tribunali aulico instrui soleat; vnde iisdem eadem efficacia, ac citationi ipsi, tribuatur, necesse est.

§. CXXIII.

*Explicatur
L. 1. C.
quando*

Supereft L. 1. C. *quando libellus principi datus litis contestationem faciat*, quae in CODICE THEODOSIANO lib. 1. tit. 2. *de diuersis rescriptis* lege 8. edit. nou. tom. 1. p. 23. repe-

reperitur, cuius explicationem huic capiti reservare me- lib. princ.
mini (§. 83. I.). Sunt vero eius verba haec: *Dubium non*
est, contestationem litis intelligi, etiam si nostrae fuerint
tranquillitati preces oblatae; easque aduersus heredem quoque
eius, in quem porrectae sunt, vel ab herede eius, qui meruit,
exerceri. Cuius legis haud ambigua mens eo tendit, ut
libellus principi oblatus equiparetur litis contestationi,
hunc in finem, ut in tali causa actio non post litem de-
mum contestatam sed iam post libellum principi datum
transeat ad heredes, et, quod lex sequens 2. eod. indicat,
actio antea temporalis post libellum principi datum fiat
perpetua.

§. CXXV.

Qui vero ex hac lege extorquere praeuentionem, *Quomodo*
quum ne voculam quidem de hac contineat? Eo proce- *inde docto-*
dit doctorum interpretatio, quam vocant, extensiuam. Ni- *res prae-*
mirum lex ait: Quando principi offertur libellus, ista ob- *uentionem*
latio litis contestationi equiparanda. Inde conficiunt: *extorque-*
omnes litis contestatae effectus habet, idque eo magis, *ant?*
quum statim praecipuum illum effectum adlicerent impe-
ratores, ut actio perpetuetur. Enimuero si libellus prin-
cipi datus omnes L. C. effectus habet; ita pergunt colli-
gere, etiam litis pendentiam inde oriri, quoniam, hanc
effectum litis contestatae esse, indubium est (§. 21. I.).
Quod si autem post libellum principi porrectum iam lis
pendet, consequitur certissime, ut et praeuentione inde pro-
ficiscatur (§. 48.).

§. CXXVI.

En ergo ex lege illa egregie deductam propositio- *Quur eam*
nem istam: Simulac libellus supplex principi porrigitur, *summis*
adeft praeuentione. Verum neque eo contentum ulterius *tribunali-*
progreditur doctorum ingenium. Scilicet principi, in- *bus qua-*
quiunt, secundum illud tempus, quo lex ea lata, subro- *drare sta-*
gata hodie sunt Augustissima Germaniae tribunalia, to- *tuant?*
tius imperii maiestatem repraesentantia. Ergo si quidem
legem adlegatam ad hodiernam rerum faciem adcommo-
dare

dare velis, hoc maximo cum vsu ita fiet, vt libellus alteri summorum imperii tribunalium datus praeuentionem efficiat. Ita statuunt BEN. CARPZOV in *processu* tit. 9. art. 3. n. 28. seq. p. 280. et in *responsis iuris elector.* lib. 2. tit. 3. resp. 49. p. 323. seq., LAVTERBACH in *coll. theor. pract.* π. lib. 44. tit. 1. §. 22. p. 510. in f., MEVIVS P. 1. dec. 232. 10. BRVNNEMANN in *processu ciuili* cap. 7. n. 14. p. 96., ERN. COTHMANN vol. 3. conf. 3. n. 27., BARTH. LEONH. SVENDENDOERFFER in *proc. Fibig.* cap. 2. sect. 9. not. (2). p. 311.

Non tamen principibus imperii.

I. Principibus tamen imperii Germ. haec adplicare non audent CARPZOV in *proc. d. l.* n. 23. p. 280. et *resp. d. l.* resp. 50. n. 6., MEVIVS P. 1. dec. 233. n. 2.; contra id statuere videtur MARTINI in *comm. for.* tit. 11. §. 2. n. 437. p. 633. Et esse, vbi in legibus nouis de ordine iudiciario latis, libellum principibus imperii eorumue regimini datum praeuentionem efficere, statutum sit, obseruauit *aus des Fürstlichen Sächsischen gemeinen Hofgerichts zu Jena erneuerten und verbesserten Ordnung vom Jahr 1653.*, in cuius capite 17. in fine sancitur: *inmassen bey obgedachten Fürstlichen Regierungen die daselbst angebrachte Sachen so balden nach eingegebenem Libell, oder sonst ausgeflossenem Fürstlichen Rescript, bey dem Hofgericht aber eher nicht, denn nach insinuirter formalischen Citation, vor rechtsbængig gehalten werden sollen.*

§. CXXVII.

Quid inde consequatur?

Enimuero haec thesis stabilita fecundissima quaeque pareret. Sic enim inter litigatores, quorum alter Augustissimum tribunal aulicum, alter supremum imperii iudicium camerae adiit, is praeuentione tutus esset, qui primum supplicem libellum obtulit, licet alter vel maxime prius nactus sit citationem, mandatumue. Pariter si forsan ab vna sententia vterque ad suprema tribunalia prouocauerit, aliud vero quisque adierit, alter hic, alter ibi supplicam, quam vocant, pro plenariis processibus, libel-

libellumque grauaminum obtulerit, id quod toto die accidit; illud iudicium causam occuparet, vbi primum libellus porrectus, quamuis alterum prius plenarios adpellationis processus decreuerit emiseritque, CARPZOV lib. 2. resp. 49. n. 11. seq. p. 324.

§. CXXVII.

Tot igitur non exigui ponderis quum ex vnica qua- *Interpreta-*
dam legis interpretatione resiliant conclusiones; operae *tionem*
pretium erit, curatius paullulum dispicere, vtrum ipsa *istam non*
illa, quae fundamenti loco ponitur, interpretatio omni- *rite se ha-*
bus absoluta sit numeris. Neque est, quod dissimulem, *bere, osten-*
plus vno moueri posse dubium. Et primum quidem hac *ditur;*
de re cogitanti mihi haec in mentem venit dubitatio: Lex *quia lex*
controuersa ius continet singulare, idque maxime a iure *singularis*
communi in eo deflectens, dum libellum principi obla- *baud exten-*
tum parem efficit ipsi litis contestationi. Enimvero quum *denda;*
lex singularis anomalum quid statuens omnem respuat ex-
tensionem, quo pacto tam amplam in hac lege i. C. *quan-*
do libellus princ. dat. admittas interpretationem? Legem *qualis ta-*
autem esse plane singularem, ipsa illa lex eiusque inscri- *men est L.*
ptio loquitur, quae ostendere promittit: QUANDO *libellus* i. C. quan-
principi datus litis contestationem faciat. Me saltem iudice *do lib.*
nil clarius, quam intentionem legislatorum fuisse, indi- *princ. dat.*
care certos casus, quibus libelli oblatio praecipuum quod-
dam habeat. Non enim generatim dicitur: VT *libellus*
principi datus L. C. faciat; sed: QUANDO, i. e. in quibus
casibus; id quod certo est indicio, non semper et vbique,
sed in certo definito quodam casu paritatem inter libellum
oblatum et litem contestatam induci.

I. Mentem legislatoris ex inscriptione, speciatim *Id quod ex*
ex verbis: VT, et: QUANDO, subinde erui posse, ne- *inscriptio-*
mo dubitabit, si consideret modo inscriptiones titu- *ne legis*
lorum: QUANDO *actio de peculio annalis est;* QUANDO *euincitur,*
decreto opus non est; QUANDO *liceat ab emitione discedere;*
QUANDO mulier officio tutelae fungi potest; aliasque in-
numeras. Sane vti ineptum foret inde colligere, sem-

per actionem de peculio annalem esse; numquam opus esse decreto; semper licere ab emtione discedere; quamcumque mulierem tutelae suscipiendae idoneam esse, reliq.; ita aequè absonum credo, ex nostra inscriptione generatim conficere: libellum principi datum facere L. C.

§. CXXVIII.

*et ex ipsa
lege firma-
tur,*

Id quod ex inscriptione conicere tentavi, ex ipsa lege multo adhuc clarius adparet. Haec enim certum istum casum, qui in illa per vocem: *quando*, indicatur, expressis verbis addit, quod nimirum post libellum principi datum aequè ac post litem alias contestatam lis ad heredes transeat, et temporales actiones perpetuae fiant (§. 124.), L. 1. 2. C. *quando lib. princ. dat.* Vix igitur est, quod legem singularem, quae, quod maximum est, specialem casum exprimit, ad alia extendamus. Minime vero extendenda mihi videtur ad ea, quae ne cogitare quidem potuit legislator. Vt enim praeteream, id quod reuera tamen satis vrgeri posset, vtrum substitutio ista supremorum Germaniae tribunalium in locum principis ex mente legislatorum recte sese habeat; illud tantum non possum non monere, qui fieri potuerit, vt imperatores legis huius auctores praeventionem ante oculos habuerint, quum nullus istis fuerit iudex concurrens, sine quo tamen ne concipi quidem potest praeventio (§. 5.).

§. CXXVIII.

*et ex ord.
iud. imp.
aul. prorsus
stabilitur,*

Sed missis omnibus hisce de lege quadam Romana disputationibus, enarratam illam eius legis interpretationem ingentem pati diminutionem, existimo, si a Romanis ad patrias transgredimur constitutiones. Modo enim ea, quae §. 110. notauimus repetamus, statim adparebit, ORDIN. IVD. IMP. AVLIC, legem indubio nouiorem, nescire subtiles istas ex lege Romana extortas conclusiones. Ea itaque quum diserte sanciat, praeventionem per citationem demum nasci (§. 110.), quumque praeterea conclamata res sit, quod, si quis ad iudicium quoddam accessit, neque

neque tamen adhuc obtinuit quidquam, ei alterum tribunal impune adire liceat, id quod certe non liceret, si post libellum oblatum praeuentio nasceretur, IO. DECKHERR *ad Blum. proc.* tit. 25. n. 46. p. 163.; quid opus est, longis ambagibus ex lege antiqua exteraque elicere aliquid, cuius tamen contrarium lex nouior, priori, si qua esset aduersa, derogans, statuit?

§. CXXX.

Prorsus omnia corruere videntur, si, quae optima *et ex obser-*
huius rei norma est, contemplemur Augustissimorum *uantia*
tribunalium obseruantiam. Quam ut rite probem, vel *summorum*
vnica, cuius (§. 119. l.) mentionem feci, species suffice- *tribunali-*
ret. Etsi enim illustrissima vidua prius libellum iudicio *um demon-*
camerali dederat, immo etsi illud prius mandatum decre- *stratur.*
uerat; tamen, quia tribunalis imp. aulici mandatum prius
in manus viduae rite traditum fuerat, ipsi perillustres ca-
merae adseffores iudicium aulicum se praeuenisse, recte
statuerunt. Praeterea innumeras, quotquot adsunt, ad-
eas sententias, quae a supremis tribunalibus de praeuen-
tione latae sunt; Ex omnibus profecto adparebit, post
solam citationem, eiusue similia, numquam post libellum
dumtaxat porrectum pronunciari, adesse praeuentionem.
Ita cameram, litem ad se delatam a delegatis Caesaris non
praeuentam esse, licet prius illis libellus datus sit, nisi
prius quoque eorum citatio litigantibus tradita fuerit, sta-
tuisse in causa *Augspurg* contra *Oettingen*, et *Ganserdingen*
contra *Schlatten*, tradit IO. DECKHERR in *concordia supremo-*
rum tribunalium cap. 12. sect. 1. subsect. 3. n. 6. p. 139.
et in *vindiciis ad Blumii proc.* tit. 25. n. 46. p. 169. Idem
ego animaduerti ex vehemente illa lite, quae inter fere-
nissimum Holsatiae principem, PHILIPPUM LUDOVICUM,
et illustrissimum comitem Lippiacum, HERMANNUM ADOL-
PHUM, tum coram utroque supremo tribunali, tum coram
episcopo Paderbornensi atque duce Brunsvicensi, ceu iu-
dicibus a tribunali aulico delegatis, de praeuentione et li-
tis pendentia ob testamentum quoddam publicandum agi-

tata fuit. Nimirum Holfatiae princeps, se anno 1651. libellum iudicio aulico dedisse, comitem vero demum d. 31. Ian. 1652. citationem cameralem obtinuisse, hinc se praeuenisse, adfirmabat; Comes Lippiacus contra: a se petitam citationem cameralem d. 21. Febr. 1652. Holfatiae duci traditam, huius autem delegationem d. 26. Oct. 1652. a tribunali aulico decretam esse, hinc se praeuenisse. Sane si CARPZOVIO ex egregia sua interpretatione legis i. C. *quando lib. princ. dat.*, qua quam maxime nitebatur Holfatiae princeps, grauem hanc litem dirimere licuerit, camerae iurisdictio tribunali aulico cedere debuisset; Verum sicuti delegatio ab imperatore petita neutiquam praeuentionem iudicii imperii aulici efficit, prout, quod res est, statuit perill. DE LVDOLF in *iure camerali* sect. 1. §. 3. p. 32.; ita non solum iure consulti Helmstadienses et Colonien-
ses, anno 1662. de hac controuersia rogati, reiiciendam esse, respondebant, CARPZOVII expositionem, et praefere-
ndam camerae citationem libello tribunali aulico porre-
cto, sed et ipsum Augustissimum camerae iudicium iuris-
dictionem suam valide mandatis tuebatur; vti patet ex
scripto quodam illustri, cui inscriptio est: *Exceptio prae-
uentionis et litis pendentis; mit Beylagen A.-L. in Sachen
des durchleuchtigen hochgebohrnen Fürsten und Herren, Herrn
Philipp Ludewich, Herzogen zu Hollstein, Impetranten und
Klägern, contra den hochgebohrnen Grafen und Herrn, Herrn
Hermann Adolffen, Grafen und edlen Herren zur Lippe,
Impetraten; citationis ad videndum publicari. 4.*

§. CXXXI.

*De prae-
uentione,
quod ad ad-
pellationem
attinet.*

Quod, si ad suprema tribunalia prouocarunt litiga-
tores a sententiis inferiorum iudicum, praeuentionio illi iu-
dicio, a quo prius plenarii adpellationis processus, aliud-
ue quid simile, decreti et traditi sunt, tribuatur, vix est,
quod moneam; Satis enim id liquet ex §. 86. conf. LAV-
TERBACH *coll. t. b. pr. lib. 49. tit. 1. §. 20.* Possunt autem li-
tigantes adpellationem coram tribunali quodam Augustis-
simo prosequi, licet compromissum arbiter receperit, quo-
niam

niam hic numquam iudicem ordinarium praeuenit (§. 50.), ANDR. GAILL *pract. obs.* lib. 1. obs. 141. n. 2. 3. p. 254.

§. CXXXII.

Denique illud haud praetermittendum, vtrum, si *Quando ea* qua delegatio a iudicio imp. aulico decreta, delegati isti *oriatur in-* cameram statim, ac decreta illa est, praeueniant, an de- *ter came-* mum, quando prius delegati citant, quam camera? Acri- *ram et iu-* ter hac de re disputant IAC. BLVM in *proc. cam.* tit. 25. n. *dicii aulici* 57. 58. p. 103. et IO. DECKHERR *ad Blum. l. d.* p. 167. seq. *delegatos?* Ille, delegatos, non nisi citauerint; hic, modo delegatio a iudicio aulico decreta sit, cameram praeuenisse, defendit. Ego vero, si, delegationem decretam esse, litigantibus rite innotuit, statim ex illa; sin iuste ignorauerint illud, ex citatione demum litigantibus tradita praeuentionem nasci, existimo. Priori enim casu decreta delegatio *ἀνάλογον* citationis haberi potest (§. 77.); posteriori praeueniri nemo potest, nisi causae ad hunc iudicem delatae noticia ad eum peruenerit (arg. §. 36. I. §. 109. II.).

§. CXXXIII.

Effectus praeuentionis in summis Germ. tribunali- *Praeuen-* bus fere iidem sunt, quos cap. VI. delineauimus. Nimi- *tionis effe-* rum ratione iudicis illud tribunal, quod alterum praeue- *ctus ratio-* nit, solum causam cognoscit, aliudque excludit, ANDR. *ne iudicis.* GAILL *pract. obseruat.* lib. 1. obs. 29. n. 6. p. 55. Suam vero hoc modo consolidatam iurisdictionem variis quod- *Imperator* que modis tuetur. Imperator, quod ad iudicium suum *rescriptis* et imperii aulicum attinet, aliquando rescriptis camerae *lites prae-* tribunali significat praeuentionem, simulque causam prae- *uentas auo-* uentam auocat. Sic e. g. causa collectarum imperialium *care solet;* et circularium monasterii Ottobürani, tamquam in iudi- *quod illu-* cio aulico praeuenta, auocata est a camera per rescriptum *stri exem-* caesareum, die 9. Aug. 1720. exaratum verbis hisce no- *plo declara-* tatu haud indignis: *Wir haben nicht ohne sondere Befrem-* *dung vernommen, was massen sich der Schwæbische Creyß* *unterfangen, bey unserm Kayserlichen Cammergericht wider* *das*

das Gotteshaus Ottobeuern in puncto collectarum Klage zu führen, auch allda unterm 17. Maii 1718. ein Mandatum erhalten, da doch diese Sache - - - allbereit von anno 1675. an unserm Kayserlichen Reichsbofrath rechtsbængig, und von uns seithero des 1714. bis vorgedachten 1718. Jahrs in eben diesem Puncto collectarum verschiedene Verordnungen und Rescripta inhibitoria wider ermelten Creys erlassen worden. - - Wann wir nun bey solcher der Sachen ohnstrittigen Bewandniß nicht geschehen lassen können, daß von Dero Liebden und Euch in dieser --- Sache cognoscirt, und dieselbe schlechterdings, durch Erkennung obgedachten Mandati verfahren und übern Haufen geworfen werden solte; - - - So können wir in keine Weise gestatten, daß obberührtes von Dero Liebden und Euch erkanntes Mandatum zu seiner Bewürckung gezogen werde, sondern gesinnen an Sie und Euch hiernit gnädigst und ernstlich, daß dieselbe und Ihr Euch in dieser Sache einiger Cognition nicht unterziehet, sondern mehrgedachten an Sie und Euch sich disfalls gewandten Schwæbischen Creys an Uns remittiret, gestalten wir dann an denselben hierunter gleichfalls das behærige ergeben lassen, und deme mit allem Ernst und Nachdruck zu inhæriren nicht ermangeln werden, cet.; prouti docet perill. DE LVDOLF *variartum observationum forensium* P. 3. obs. 277. p. 227.

§. CXXXIII.

Aliquando documentum praeventionis dant litigantibus,

Alter modus ratione iudicis est, vt suppeditet litigantibus documentum factae praeventionis et litis pendentis, alteri tribunali loco praescriptionis fori exhibendum, IO. DECKHERR *ad Blum. proc.* tit. 25. n. 46. p. 160. Sic a tribunali aulico d. 17. Febr. 1724. decretum esse, tradit ill. IO. IAC. MOSER *in den merckwürdigen Reichsbofraths conclusis* P. 2. concl. 280. von Ingelheim contra von Ingelheim: Detur documentum fori hic in consilio imperiali aulico praeuenti, mit Beylegung desjenigen, so ebenabls in dieser Sache hier beym Kayserlichen Reichsbofrath vorgegangen, und sub num. 1. 2. 4. und 6. beygebracht worden. Licet talia documenta non semper attendi, vndequaue

con-

conquerantur, DE LVDOLF in *iure cam.* sect. 1. §. 1. p. 11. Solet vero documentum litis pendentis hoc plerumque modo expediri:

Wir Carl der VII. von Gottes Gnaden erwählter Römischer Kayser - - - - - Bekennen und bezeugen jedermanniglich mit diesem unserm offenen Kayserlichen Brief, welchergestalt an unserm Kayserl. Cammergericht durch N. wider N. unsere Kayserl. Citation ad videndum - - - - - ausgewürcket, auch den - - anno - - gerichtlich reproduciret, und darauf hinc inde gehandelt worden, inmassen aus folgender Abschrift darüber gehaltenen Protocolls mit mehrern zu ersehen. (Tenor protocolli). - - - Wann nun Klägers constituirter Anwalt, unser und des Reichs lieber getreuer N. der Rechten Lic. unsers Kayserlichen Cammergerichts Aduocat, hierüber und daß solche Sache jetzterwehnter massen im rechtlichen Proceß verfangen sey, um ein glaubhaftes Zeugniß gebührend nachgesucht; Als ist ihm dieser mit unserm Kayserlichen Insiegel bekräftigter Schein heut verfertiget und ausgefolget worden. So geschehen in unser und des H. Reichs Stadt Wetzlar den - - reliq.

Quale documentum est in parte 15. der Staatscantzley cap. 6. p. 501. et apud CHRIST. GASTELIVM de statu publico Europae cap. 32. p. 1186. et 1195.

§. CXXXV.

Saepe quoque, praesertim si de lite in altero iudicio *et litem*, praecautum alterum non satis certum est, summa tribuna- *vbi coepta*, lia contra eum, qui in alio iudicio per sub- & obreptio- *continuari*, nem aliquid obtinuit, emittunt mandatum poenale S. C. *mandatis* de continuando litem, vbi coepta, cum citatione, ad viden- *S. C. iu-* dum, se incidisse in poenam L. f. C. de in ius voc. (§. 19. *bent*, 90.). Qualis mandati, a camera in causa *Rbelingen* contra episcopum *Augustanum* aduersus illum d. 11. Iun. 1732. decreti, exemplum habet perill. DE LVDOLF *obs. for.* p. 3. *obs.* 253. p. 56. seq. et a consilio imperii aulico in causa *Oettingen* contra *Noerdlingen* 26. Ian. 1721. emissi formulam

lam exhibet ill. MOSER in *R. H. R. concl.* p. 3. concl. 629. p. 882. seq., item in caussa *Fridberg* contra *Burg Fridberg* a camera anno 1648. decreti exemplum tradit CHRIST. GASTEL *de statu publ. Europae* cap. 32. p. 1190. Immo si forsitan, pendente in camera lite, tribunal aulicum delegauerit iudices extraordinarios, contra hos ipsos mandatum poenale dirigitur; id quod factum esse perspexi in caussa quam supra (§. 130.) attigi, *Hollstein* contra *Lippe*, vbi aduersus Paderbornensem episcopum et principem Brunswicensem, ceu delegatos a iudicio aulico, camera d. 4. Febr. 1653. mandatum poenale et inhibitorium de non impediendo prosequi litem S. C. hisce verbis emisit: - - - *Hierauf so gebieten wir deiner Andacht und Liebden - - - biermit ernstlich, und wollen, daß Sie und Ihr den nächsten nach Ueberantwort - oder Verkündigung dieses, ohne einige Ein - oder Wider - Rede, in sothaner von Gegenseiten erschlichenen Commission, alldieweil diese Sache an unserem Kayserlichen Cammergericht rechtbængig, nicht verfahren, sondern alles Eintrags und Vornehmens Sich und Euch enthalten und abthun, dargegen klagendem Grafen an seinem angefangenen Rechte bis zu dessen gæntzlichem Austrag ungehindert lassen, derne also gehorsamlich nachkommen, cet.*

Aliquando camera comitia rogat.

I. Singulare est, quod iudicium camerae, si, re dubia, mandata de non impediendo litem decernere ambigit, litteras det vniuersis imperii comitiis, eaque, quid agendum? interroget. Factum illud 1653. in caussa *Paderborn* contra *Waldeck*, petitumque fuit: es dabin vermitteln zu helfen, damit hiesigem Kayserl. Cammergericht, sich hinführo in diesem und dergleichen Fællen in iudicando darnach verhalten zu können, ein gewisses verordnet, dadurch die Parteyen von einander gesetzt vverden, und der Richter gleichfals ohne Gefabr seyn und bleiben mæge. Vide copiam des an die gesante bey dem Reichstag zu Regenspurg versammlete Churfürsten und Stænde, und dero Abgesandte, von des Cammergerichts zu Speyer Vicepræsidenten und Beysitzern den 18. Nou. 1653. abgegangenen Schreibens, die litis pen-

pendentz der Graffschaft Pyrmond betreffend, apud CHRIST. GASTELIVM de statu publico Europae cap. 31. n. 91. p. 879.

§. CXXXVI.

Solent etiam Augustissima tribunalia et litigatores et *et litigato-*
 eorum aduocatos, qui litem in alterutro iudicio praeuen- *tes aduoca-*
 tam ad aliud trahere student, poena quadam adficere. Sic *tosque poe-*
 camera d. 20. Oct. 1675. in caussa *Jordanischer Erben con-*
 tra *Fridken*, teste DECKHERRO ad *Blum.* tit. 25. n. 46. p. *ciunt.*
 166. et *rerum iudicatarum* n. 723. p. 329. inter alia pro-
 nunciauit: - - - *Dann ist gegen erneldte Appellanten und*
deren Aduocaten, vveil dieselbe, nachdem sie bey diesem Kay-
serlichen Cammergericht Prozesse gesucht, auch abschlägig-
und respectiue Vorbescheide erhalten, sich um dergleichen Pro-
cesse andervværtig bevvorben, die Strafe 2. Marck Silbers
in der armen Sæckel in Zeit 14. Tagen zu bezahlen, hier-
mit vorbehalten, und soll ermeldter Aduocat bey schærferem
Einschreiben sich dergleichen ins künftige enthalten. Pertinet
 quoque huc mandatum in caussa *Mühlberger* contra *Speyer*
 decretum, quod adlegat BLVM. in *proc. cam.* tit. 25. n. 54.
 p. 102. (§. 119.). Quid quod haud raro ipse imperii fisca-
 lis contra eum, qui litem praeuentam ad aliud iudicium
 trahere volebat, excitatur, DE LVDOLF in *iure camerali* sect.
 1. §. 6. p. 47., conf. ill. MOSERI *R. H. R. concl.* P. 2. concl.
 467. p. 709., vbi traditur, d. 13. Apr. 1714. a tribunali
 aulico conclusum esse: *Bevern* contra *Bevern*:

Rescribatur *dem Kayserlichen Cammergericht*, *nachdem*
diese Sache bereits anno 1707. allhier anhängig gewve-
sen, und die gebetene Appellations-Processe abgeschla-
gen vvorden, als vvürde dasselbe den Ernst von Bevern
mit seinem neuerlichen Gesuch bieber, tamquam ad fo-
rum praeuentum veruweisen,
 atque insuper excitatum esse fiscalem aulicum, vt ageret
 ad poenam.

§. CXXXVII.

Ratione litigantium praeuentio illud efficit, vt neque *Effectus ra-*
 actor, neque reus a iudice praeueniente discedere possit (§. *tione liti-*
 K 89. seq.), *gantium*

89. seq.), licet denegatum fuerit actoris petitem (§. 86. II.). Tunc enim subdole et satis astute quidem, sed parum plerumque feliciter, quod alterum denegavit, ab altero tribunali petere tentant aduocati, id quod tanto minus impune indulgeri potest, quanto magis incongruum, et summis iudiciis indignum foret, in alio aliam quasi iustitiam administrari iudicio, DECKHERR *ad Blum.* tit. 25. n. 46. p. 163. (§. 136.).

§. CXXXVIII.

*primus est
exceptio
praeuentio-
nis.*

Nascitur igitur et in summis tribunalibus ex praeuentione praescriptio fori, de qua omnia, quae supra descripsimus (§. 93.), hic repeti possunt. Et tanta quidem sunt exceptionis huius, quam vocant, praeuentionis praecipua, vt iurisdictionem praeuentioni iudicii excludat (§. 88.), ANDR. GAILL *practicarum observationum* lib. 1. obs. 29. n. 6. 7. p. 55., vt a litis contestatione liberet, hinc ante illam opponatur, IOACH. MYNSINGER *observationum* cent. 4. obs. 27. p. 242., vt vbique, et in causis fractae pacis publicae admittatur, GAILL *de pace publica* lib. 1. cap. 11. n. 25. p. 49. cet.

§. CXXXVIII.

*Quomodo
ea obiicia-
tur?*

Modus opponendi exceptionem praeuentionis reuera quidem perinde se habet, ac supra eum delineauimus (§. 95.). Notandum tamen rem tam arduam, quae sublimem supremorum tribunalium iurisdictionem tangit, paullo sollertius tractari oportere, saltem consultius esse. Hinc is, cuius aduersarius in lite praeuenta aliud iudicium adit, non in hoc solum praeuentionem obiicit, sed, vt vndequaue tum a iudicio praeueniente, tum a principibus imperii, tum aliunde iuri suo pondus addatur, omnem operam impendit. Primum itaque est, vt tribunali praeuenientis ostendat, alterum iudicium iam citasse litigantes in eadem causa, eiusque citationem prius traditam esse, quam alterius. Eum in finem statim adiungit ipsam praeuenientis iudicii citationem ac de eiusdem rite facta traditione relationem nuncii (*Insinuations Schein*), et, si lubet,

bet, documentum praeuentionis et litis pendentis ab altero iudicio suppeditatum (§. 134.). Dein opponit exceptionem praeuentionis, et demum petit: *Die erschlichene citationem ad videndum, cet. zu cassiren und aufzubeheben, Anwalds Principalen davon zu absolviren, den Kläger aber an das höchstpreisliche Kayserliche Cammergericht (aut: an den höchstpreislichen Kayserlichen Reichshofrath) zu verweisen, und in die verursachte Kosten zu condemniren.*

§. CXXXX.

Praeterea statim, simulatque animaduertit, alterum *Quid a iudicio prae-* aliud iudicium praeuentum adiisse, illud tribunali praeuenienti denunciat, rogatque, vt suppeditet documentum *ueniente* praeuentionis (§. 134.), et decernat contra aduersarium *petatur?* eiusque aduocatum poenale mandatum S. C. de continuando litem, vbi coepta est, cum citatione ad videndum se incidisse in poenam L. f. C. *de in ius voc.* (§. 135.), WOLFG. ADAM SCHOEPE *decis. Tubing.* P. I. dec. 117. n. 8. 9. p. 632. Sin attendere id noluerit aduersarius, alter pergit petere mandatum arctius de non impediendo prosequi litem, sed eam, vbi coepta, finiendo; quales supplicandi formulas habet IAC. BLVM in *supplicationibus camera-* libus tit. 8. n. 99. p. 354. et tit. 4. n. 6. p. 75.

§. CXXXI.

Deinde, quo magis suffulciatur exceptio praeuentionis, rogare haud raro neque frustra solent principes imperii quosdam potentes, vt hi in iudicio praeuento aut *Intercedere* coram ipso imperatore intercedant pro praeueniente; quare *solent principes* les litteras pro comite Lippiaco, in causa, quam supra memorauimus (§. 130.), imperatori miserunt Castellis d. 30. Mart. 1661. Landgrauius Hassiae, et Cliuiae d. 3. Maii 1661. elector Brandenburgicus, quorum hic hisce verbis imperatorem rogauerat: - - - *Eure Kayserliche Majestät wollen sich obgedachten Grafen und dessen Angelegenheit dahin allergnädigst recommendiret seyn lassen, damit derselbe durch Occasion der Sachen, welche an sich selbst sehr klärllich zu seyn scheint, in seinem habenden Recht nicht aufge-* halten,

halten, oder verkürtzet; sondern dieselbe an obangeregtes Cammergericht nach Speyer, woselbst sie befangen, zu vœlliger rechtlicher Decision, inmassen den Reichs-Satzungen und Herkommen gemæs, remittiret, und also denselben hierunter nicht vorgegriffen, sondern der Justitz ihr ungehemmter Lauf gelassen werden mæge.

§. CXXXII.

corpus Eu-
angelico-
rum et co-
mitia.

Neque defunt exempla, vbi corpus, quod vocant, Euangelicorum, immo vniuersa imperii comitia, ab eo, qui, praeuentionem suam haud attendi, verebatur, rogata, apud imperatorem officia sua interposuere, WOLFG. ADAM SCHOEFF *decis. Tubing. P. 1. dec. 117. n. 9. p. 632.* Sic quum, in caussa der Fürstin zu Nassau-Hadamar postea Salm, contra die Græfinnen zu Sayn und Blanckenheim dein Pættingen und Kirchberg, illa 1695. ipsa coram Augustissimo camerae tribunali actionem intenderat, citationemque alteris tradi curauerat, dein in eadem caussa supremum imp. consilium aulicum adire tentauerat; illustrissimae comites, quia iudicium aulicum praeuentionis exceptionem respuere videbatur, vniuersa comitia rogant, vt intercederent; idque factum in CONCLUSO TRIVM COLLEGIORVM, dictato Ratisbonae, die 8. Oct. 1709. per Moguntinum, cuius omnia verba legi, perlegi merentur:

Als man in allen dreyen Reichs-Collegiis die am 2. Oct. seq. 1704. wie auch 19. Jun. 1709. per dict. publ. Churfürsten, Fürsten und Stænden communicirte Pætting- und Kirchbergische, dann auch Salmische 7. Memorialia, einen dritten Theil der Graffschaft Hachenburg betreffend, durch ordentlichen Vortrag in gebærige Berathschlagung gezogen, und man die beyderseitige Fundamenta in puncto praeuentionis oder litis pendentis executionis, und sonst, erwogen: So ist, aller vorkommenen Umstænden und der Sachen selbst reiffer Ueberlegung nach, dafür gehalten, daß, nachdem diese Sache von Salmischer oder damahlen Hadamarischer Seiten selbst beym Kayserl. Cammergericht angebracht, citatio
ad

ad videndum se immitti, nec non restitui, et ad id condemnari, anno 1695. d. 5. Mart. ausgewürcket, den 20. Mai. dicti anni insinuiert, und daselbst endlich durch die Pætting- und Kirchbergische Litis contestation Rechtsbængig gemacht, und also bey dem Kayserl. Reichsbofrath nicht angebracht werden können, also dieselbe an das Kayserliche und Reichs-Cammergericht billig, wo sie anfänglich rechtsbængig gewesen, zu verweisen, und die Partheyen an zuveyfachen Gerichten mit Proceß und doppelten schuueren Kosten vvider die Reichs-Satzungen nicht zu fatigiren, und zu beschuueren, sondern an obbemeltem Cammergericht diese Sache zu erærtern und abzuurtbeilen, mitbin die vom R. H. R. demandirte Exsecution bis dahin und zuvar absonderlich bis zu der von Kayserl. Maj. und dem Reich auf erstattetes Gutachten der zu Wetzlar anwesenden Visitationis-Deputation erfolgende Interpretation der C. G. O. part. 2. tit. 7. zu suspendiren, auch was hiergegen etwa unternommen seyn dürfte, unnachtbeilig zu achten, und dieses alles um so mehr und balder Kayf. Maj. durch ein allerunterthænigstes Gutachten (wie hiermit beschiehet,) vorzustellen være, als Sie von selbst, ihrem höchstgepriesenen Justitz-Eyser nach, allerhöchst erleucht erkennen würden, daß das Anbringen der Pætting- und Kirchbergischen gemeinschaftlichen Ræthen in den Reichsconstitutionen und C. G. O. sattfam fundiret, und daher seine Kayf. Maj. (wie hiermit beschiehet) zu ersuchen være, disfalls næthige allergnædigste Verordnung an Dero R. H. R. ergeben zu lassen. Sign. Regenspurg d 7. Oct. 1709.

(L. S.) Churfürstlich Mayntzische Cantzley.

vide *Electa iuris publici* tom. 2. p. 27. et ANT. FABRI *Staats-Cantzley* P. 15. cap. 6. p. 486. seq. p. 542.

§. CXXXIII.

Ceterum, quando locum habeat exceptio praeuentionis, et quid ei reponi possit, quantum satis est, supra de praeuentione latae

a supremo
tribunali
imp.aulico,

tradidimus (§. 94. 98.). Quodsi vero diu, vti solent, de praeuentione certauerunt litigantes, omnia demum eo redeunt, vt iudicium, quod praeuentum esse, alter clamat, sententia litem finiat. Qua in pronuncianda quum aliis tribunal aulicum, aliis camera vtatur formulis, vtrumque exemplis, quoad eius fieri poterit, illustrabimus. Et iudicium quidem imperii aulicum aliquando statim, si de praeuentione camerae subito liquet, breuibus supplican-tem huc remittit, vti factum *Mercurii 11. Martii 1654.* in caussa saepe memorata: *Hollstein, Hertzog Ludvvig Philipp contra Graf Hermann Adolf zu der Lippe*, cet.

Des Herren Supplicanten sein Begehren abgeschlagen, sondern vverde er seine Notbdurft am Kayserlichen Cammergericht zu prosequiren vwissen.

item d. 23. Sept. 1716. *Gochsheim und Sennfeld contra Würtzburg und dero Rentcammer*, reliq.

- - - 3.) *In dem übrigen vwerden Supplicanten mit ihrer Notbdurft zu der Kayserlichen Cammer nacher Wetzlar vervviesen.*

pariter, teste ill. IO. IAC. MOSERO in den merckvvürdigen *Reichsbofraths conclusis P. 2. concl. 141. p. 212.*, d. 1. Febr. 1726. zu *Pfortzheim Gemeinde contra Baden-Durlach*:

Nachdem diese Sache bereits an das Kayserliche Cammergericht zu Wetzlar gediehen, und daselbst forum praeuentum ist; Als hat das Begehren biesigen Orts nicht statt.

et teste eodem P. 3. concl. 355. p. 486. in eadem caussa d. 19. Sept. 1726.

Werden Supplicanten - - - angevviesen, bey dem Kayserlichen Cammergericht ihre vermeinte Notbdurft rechtlich auszuführen.

porro, tradente ill. MOSERO l. d. P. 4. concl. 180. p. 256. Zu *Dreyß Untertbanen contra das Gotteshaus Echternach*:

Impetrantes vwerden, ihres gethanen Einvvendens ungeachtet, zum Kayserlichen Cammergericht vervviesen.

aut, vti habet idem d. l. concl. 249. p. 310. *Bentheim Tecklenburg contra Didden Erben*:

Wird

Wird die Sache nunmehr ad cameram remittiret.

Aliquando simul mandatum obreptum cassatur, e. c. *Hannau contra Isenburg und Kametzky* d. 14. Jul. 1719.

Wird das unterm 24. Nou. 1716. erkannte Mandat wieder aufgehoben, und die Sache an das Kayserliche Cammergericht hiermit verwiesen:

MOSER P. 4. concl. 236. p. 301., et, teste eodem P. 6. concl. 486. p. 694., von Künsperg c. von Künsperg Nagel, d. 10. Febr. 1724.:

Wird auf der Reichs-Ritterschaft, Orts Gebürg, Anzeig und Bescheinigung der - - - bey derselben obhabenden Litispendentz mit Aufhebung des conclusi de 12. Oct. nup. und Verweis, wegen der von ihm hierunter begangenen Sub-et Obreption, derselbe hiermit an bemeldte Ritterschaftliche Instantz zurück gewiesen.

Simile quoddam exemplum d. 18. Ian. 1686. in causa *Bexischer, postea Steer und Wiesenbauerischer Erben* c. die Gebrüdere *Ræssing* accidisse, refert DECKHERR in concord. supr. trib. cap. 12. sect. 1. subl. 3. n. 12. p. 142. seq. Aliquando probatio praeuentionis iniungitur, e. g. *Anbalt-Cæthen* c. *Anbalt-Cæthen*, d. 10. Mart. 1729.

Wird der verwittibten jüngern Frau Fürstin hiermit auferlegt, die Inhalts ihres exhibiti de 10. Febr. nup. angezogene Cammergerichtliche Praeuentio und Litispendentz - - - in forma probante sub termino vnus mensis zu bestercken, damit nicht næthig sey, weitere Verordnung ergeben zu lassen:

MOSER P. 7. suppl. concl. 1. p. 1033. Aliquando reicit simpliciter exceptionem praeuentionis, e. g. *Martis* 6. Jul. 1723. *Nassau-Weilburg* contra *Hadamar*, reliq.

1. *Mit Verwerfung der eingewendeten Exception litis pendentiae cameralis communicentur exhibita, cet. vid. MOSER R. H. R. concl. P. 1. concl. 293. p. 497., eamque recoctam secundo reicit, vti in eadem causa 30. Sept. 1723. factum esse, liquet ex MOSERO l. d. concl. 295. p. 504. verbis:*

Wird

Wird die wiederum bergebrachte unstattbaste exceptio litis pendentiae cameralis - - - nochmahlen verworfen, mithin es bey-dem vorigen vom 6. Jul. lediglich gelassen:

Subinde simul cameram rescripto monet, vt a causa cognoscenda abstineat, vti factum esse liquet ex parte 15. der Staatscantzley pag. 513. sequenti concluso: *Veneris d. 12. Sept. 1703. Nassau nunc Salm contra Pöttingen und Kirchberg:*

Fiat Rescriptum an das Cammergericht, sich in dieser Sache nicht weiter einzumischen, et hoc includatur dem Herrn Cammerrichter, mit Ermahnung, es dahin zu richten.

Immo reiecta exceptione praeuentionis aliquando statim sententia definitiua fertur, vti MOSER l. d. concl. 614. p. 964. pronunciarum esse tradit Sabbathi 27. Jul. 1709. *Tann contra Tann - - - und vviird im übrigen, der circa praeuentionem fori mouirten Exception ungehindert, die Sache von Amts wegen für beschlossen angenommen, auch allem An- und Vorbringen nach zu Recht erkannt:* reliq. Quodsi vero eo non obstante litigantes ius suum, quod ex praeuentione natum censent, vltius prosequi voluerint; non quidem ita facile, vti alias (§. 99.), in adpellatione remedium quaerere licet contra Augustissima tribunalia; verum comitia imperii tamen neque raro, neque frustra omnino adeuntur, si praeuentionis, quae reuera adest, non attenditur, vti patet ex illustri illa, quam supra (§. 142.) retuli, specie illustrissimarum comitum Pöttingensium atque Kirchbergensium. Saltem satius hoc esse crediderim, quam adpellando, supplicandoue offendere magis, quam in mitiorem partem deflectere, summa iudicia. Adpellatum ita fuerat ob reiectam praeuentionem a caesare male informato ad melius informandum in lite *Holstein contra Lippe*; at, infelici successu, d. 8. Apr. 1661. decernebatur:

Wird dem Grassen die eingegebene Supplic samt dem Instrumento mit Vervweis vviieder herausgegeben und auf-erleget solcher unziemlichen Prouocations-Handlungen sich

sich in künftig zu enthalten, widrigen falls er ohne eini-
ges Nachsehen seines Agenten Standes entsetzt seyn sol-
le. Dann wird der Notarius Ziegler, um daß er sich
seines Notariat-Amtes hierbey misbraucht, ab usu et ex-
ercitio jetztgedachtes seines Amtes in und ausser Ge-
richt ad annum suspendiret. cet.

I. Nonnumquam, sed rarius tamen, ipse impera-
tor litem coram iudicio aulico pendentem ex iustis
caussis remittere aut potius delegare solet camerae, id
quod, rarissima quadam specie, a CAROLO V in contro-
uersia WIGANDI, episcopi Bambergensis, et ALBERTI
marchionis Brandenburgensis anno 1549. factum esse,
docet ill. ZWIRLEIN in auctario 18. vltimae DE LVDOLE
iuris cameralis editioni praemisso. Tempore interre-
gni quoque fieri potest, vt vicarii imperii causam
praeuentam camerae remittant. Fecisse illud IOANNEM
Palatinum principem, ceu vicarium, anno 1612. in
caussa der Stadt Friedberg contra die Burg Friedberg,
adparet ex CHRIST. GASTELII tract. de statu publico Euro-
pae cap. 32. litt. B. p. 1187. seq.

§. CXXXIII.

Iudicium camerae de praeuentione cognoscens ali-
quando confestim litigantes ad tribunal aulicum remittit.
Sic in caussa der Bürgerschaft zu Weisenburg am Rhein con-
tra den Magistrat daselbst decretum:

Abgeschlagen, sondern mægen Supplicanten, ob sie wol-
len, ihre Nothdurft bey Ihro Ræmisch Kayserlichen Ma-
jestæt vorbringen; in conf. 8. Mart. 1677., DECKHERR
ad Blum. tit. 25. n. 46. p. 163.

Aliquando si quis reticendo alterius iudicii praeuentionem
impetrauit mandatum, hoc nullum pronunciatur, e. g.

In Sachen F. von der T. Klägern, wider H. Erben, Be-
klagte, mandati de seruando pacta familiae, cet. ist
erkannt: daß ermeldtes Mandat, soviel es den T. Burg-
frieden betrifft, als obreptitie mit Verschweigung der
am Reichshofratb vorher von den Beklagten interponir-

ten Appellation ausgebracht, zu cassiren und aufzuheben sey, als wir dasselbe hiermit cassiren und aufheben.

vide DECKHRERI *res iudicatas* n. 359. p. 163.

§. CXXXXV.

*Cessat prae-
uentio, si
non adlega-
tur;*

Multis vero modis praeuentio, cuius quotidianum iamiam ostendimus vsum, aut eneruatur, aut plane cessat, id quod pariter intactum relinquere non licebit. Primo quidem ea cessat, si is, qui alterum tribunal prius adiit, in iudicio praeuento se sistit, neque quidquam de praeuentione monet. Tunc enim iuri suo renunciat (§. 96.), ANDR. GAILL *pract. obs.* lib. I. obs. 29. n. 8. p. 56. Attamen alteri iudicio ius suum factum rectum conseruatur; tantum abest, vt solo litigatoris cuiusdam facto ei adimatur praeuentio (§. 97.), GAILL *d. l.* obs. 40. n. 1. 2. p. 89. Hinc fere contingere potest, vt in duobus simul iudiciis vna lis tractetur, quando litigantes, litem alibi pendere, tacent. Iudicem enim secundum adlegata tantum et probata iudicare oportere, nilque in facto supplere posse, vel tironibus notum (§. 97. I.), GAILL *de pace publica* lib. I. cap. 11. n. 27. 28. p. 49., IAC. BLVM in *proc. cam.* tit. 29. n. 128. p. 187.

§. CXXXXVI.

*si iudicium
mutatur;*

Praeterea saepe contingit, vt iudex, tum, quando primum aditus fuerat, competens, dein aut plane non suus, aut in certa causa inhabilis, aut iudicandi impotens fiat. Enimvero quum neque incompetens, neque inhabilis iudex vnumquam praeuenire possit (§. 43.); certe cessat praeuentio, quando iudicium, quod praeuenire alioquin poterat, plane mutatur vel transfertur, MEVIVS P. 1. dec. 214., WOLFG. AD. SCHOEPP *decis. Tubing.* P. 2. dec. 298. n. 4. p. 477.

§. CXXXXVII.

*si iustitium
accidit;*

Singulare prorsus est, multisque illustrium contro- uersis occasionem praebuit, quod sub initio huius seculi in iudicio camerae imperii contigerat, septem annorum iustitium. Ne enim eo tempore nimis protraheretur li-
tium,

tium, quae in camera inchoatae fuerant, disceptatio, tribunal imperii aulicum, summo iure has lites durante iustitio coram se tractari, statuit, et reuera istas continuauit. Alii, iustissimum atque ob summum iustitiae fauorem laude dignissimum id esse, ruebantur. Alii, quorum fors, lites sopiri iustitiamque perpetuam fieri, intererat, camerae iurisdictionem summum detrimentum pati, praeuentionem, litis pendentiam destrui, clamitabant. Quid quod vniuersi imperii status, rogante serenissimo WILHELMO FRIDERICO, marchione Brandenburgensi Onoldino, in senatus consulto quodam (*Reichsgutachten vom 14. Jul. 1706.*) imperatori ea de re conquerebantur. Hic vero tribunalis aulici partes quam strenue defenderit, pater ex litteris, quas habet IO. CHRIST. LÜNIGIVS parte generali *des Reichs-Archivs* p. 315. seq., IO. FRID. PFEFFINGER *ad Vi-triarii institutiones iuris publici* tom. 4. lib. 4. tit. 6. §. 34. not. (a) p. 606. seq. Compara perill. DE LVDOLF *systema iuris cam.* sect. 1. §. 1. n. 6. p. 7. et *obseru. forens.* P. 1. obs. 2. p. 7. seq. item ill. BOEHMERI *diff. de eo, quod iustum est durante iustitio* cap. 2. §. 11. et 26. Saltem qui praeuentione illo tempore, quo camera ius dicere non poterat, quisquam niti potuerit, ego quidem, me haud adsequi, ingenue fateor (§. 43.). Interim reuiuiscente iudicio camerali, nemo dubitauerit, quin remittendae ei fuerint omnes lites ante iustitium ibi coeptae. Idque factum esse, vel ex sexcentis speciebus constat, quarum unicam ex ill. MOSERI *conclusis* P. 2. concl. 463. 464. p. 707. adferre iuuat: *Lunae 4. Jul. 1712. Schleifert von Merode contra Melm. Nachdem in causa principali bey dem Kayserl. Cammergericht vormahls gesprochen, und ferner in puncto liquidationis fructuum dem Herren Hertzogen zu Jülich Commission von demselben aufgetragen, durante iustitio camerali aber die Sache allhier angenommen worden, als werden nunmehr partes, nach wieder eröffnetem Cammergericht, zu Beobachtung ihrer Nothdurft, dahin zurück verwiesen.* Nihilo tamen minus iudicium imp. aulicum eas litis partes, quas pendente iustitio tractauit, dein soli sibi, exclusa camera, vindicasse, per-

Spexi ex sequenti concluso 466. apud ill. MOSERVUM d. l. p. 708. Lunae 7. Maii 1714. Kielmanseck contra Kohlblatt. Notificetur dem Kayserl. Cammergericht, nachdem in dieser Sache der punctus executionis bey demselben nie anhängig gewesen, sondern vielmehr pendente iustitio camerali allhier eingeführet und ventiliret worden, einfolglich die allhier gemachte Verordnungen keiner anderweiten Cognition unterworfen seyn können, als würde dasselbe in diesem Punct von allen widrigen Verfügungen abstecken, wie hingegen demselben nach erfolgter Vollziehung der letzters ergangenen Kayserl. Rescriptorum, und dadurch beschriebene Restitutionem causae in pristinum statum, in quo ante iustitium camerale fuit, gleichwohl den Rechten und Reichsconstitutionen gemæs, darinnen weiter zu verfahren, bevorstehet.

§. CXXXVIII.

*et demum
ob priuile-
gium de
non adpel-
lando illi-
mitatum.*

Eadem denique ratio obuenire videtur, si quando imperator principi cuidam priuilegium de non adpellando, quod vocant, illimitatum concedit. Tunc enim substituitur summis tribunalibus aliud iudicium, cessat eius iurisdictio in prouincia tali priuilegio praedita, mutatur forum, atque Augustissima iudicia ante sua iam incompetencia fiunt. Hinc id, quod §. 146. statuimus, etiam hoc casu locum habeat, necesse est, MEVIVS P. I. dec. 17. et 114., IO. ZACH. HARTMANN diss. de priuilegio de non adpellando, exceptionem litis in supremis imperii tribunalibus pendentis impediante.

Pütter, Johann Stephan,

Ioannis Stephani Pütterii Libellus de praeventione atque inde nata
praescriptione fori tum generatim, tum in specie, quod ad augustissima
Imperii tribunalia attinet

Marburgum [1744]

4 Diss. 986#Beibd.13

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10670674-1

VD18 15049752-001